

Váradi József

KŐBURKOLÁS A KÖVES ÚTON

elbeszélések

Váradi József

KŐBURKOLÁS A KÖVES ÚTON

elbeszélések

GARABONTZIA KIADÓ

2015

©Váradi József, 2001 – 2015

A kötet elbeszéléseit a KALÁKA Szépirodalmi Folyóiratban és a Sepsiszentgyörgyi Irodalmi KERekasztal honlapján közöltem.

A kötet fedéltervét, a 20 – as számú udvartér torkából kitekintő fényképpel és barátaim által ajánlott mandala – fűzér változat felhasználásával, magam készítettem.

ISBN 978-606-8475-16-5

Megjelent a

Editura **GARABONTZIA** Kiadó

gondozásában

garabontzia@gmail.com, 0756513968

www.facebook.com/garabontzia

A kölcsön vett könyvek dolga

A Sajó utcai másodrendű, mert kopottabb, mint az elsőnek számítható, bérházban járunk. Két különböző nagyságú szoba, nézelődik hatalmas ablakkal a környező utcákra. A nagyobb szoba előtt méretes erkély, az ünnepélyes huszárfelvonulás nézésére. A nagyobb szobát nappalinak is lehetne becézni, ám ez egyre jobban kikopik a szokásból. A nagyobb szoba mögött az udvar felé egy kisebb szoba hálónak, mellette egyszerű kamra és cserépkályhás fürdőhelyiség. A kisebb szoba mögött van a bő konyha és egy képtelenül keskeny folyosó, ez előszoba helyett is szolgál. Ha a fogast teleaggatod télen, be se jöhetsz a lakásba. Úgy kell keresztülpréselned magad. Ebben az álompalotában, a harmadik emeletén lakott Irénke. Ilyen egyszerűen, ahogy mondom, Irénke. Mert a vezetéknevét, talán senki sem tudja, mert a lakójegyzéken sem írják. Kereshtyeéknél váltig állítják, hogy tanárnő vagy hivatalnok lehet. Vagy valami ilyenféle. Pontosabban nem merik felderíteni, mert-hogy alig fogad látogatókat. Egyrészt a sok dolgára szokott hivatkozni, vagy a festői rendetlenséggel hárit. Kereshtye néni a múltkor az előszobája ajtója előtt váltott néhány szót, de szinte elsüllyedt a szégyenében, hogy őt valaki csak ennyire tartsa tiszteletben. Az ajtó között fogadja. A bosszantó az egészben, hogy ezt az Irénkét mindig betessékeli éppen a szalonnak tekinthető nagyszobába. A munkába menetel címén való nem jelenléte, azt sugallja, mintha délelőtt valahol sokat dolgozna. Már ami-

kor, amint mondja – dolgozik. Mert közben otthon is van napszámra. Ilyenkor számláz, azt mondja.

Irénke pedig, pontosan kiszámítható látogató. Lassan jöttem rá, de részletes forgalmi naplót vázoltam róla. Ettől minden, ígéretesen ki-világosodott. Szinte naponta jár többekhez. Kereshtye nénihez talán többször is. Mindenki máshoz menetrendszerűen. Kér valamit. Egy ka-nál sót vagy csipet paprikát, kis ecetet vagy késhegynyi őrölt borsot, felsorolva. Mindenből annyira csekély mértéket, hogy netalán senkinek ne jusson eszébe, hivatkozni rá, vagy éppen visszakérni. Néha ritka könyveket is elkér, csak megnézem, és máris hozom, fogadkozik. Ez, mint a fűszer visszaszármaztatás, természetszerűleg alig, vagy egyáltalán nem sikerül. Nem ismételt sokat, mert azt az emeletenként tizenkét családot, egy héten nem éri át vagy ritkán egészen véletlenül. Talán az öregebbjét, akik mindig otthon vannak. Ilyenkor kávéval vagy teával kínálják, és elfogadja. Esetleg egy cigarettát is kér hozzá. A sajátját csak Kereshtye nénivel, veszi elő. Aranyozott szélű hosszú, illatos szivarkák. A munkában kapok ilyeneket, szokott mentegetőzni. Kereshtye néni puhatolózott, miféle cigaretta lehet, de más szomszéd ezeket a Kenteket nem látta.

Két nagyra nőtt gyereke, ugyan beszélni tud és persze a rendetlenkedésben kitűnők, de a kíváncsi szomszédok bárminő kérdésére csak a vállukat vonogatták. Szoktak tőlük sok mindent kérdezgetni, de pont annyi mindenre nem kapnak semmi választ. Iskolások, s az öregekkel sokat nem osztózkodnak. Esetleg ők is könyvet kölcsönöznek örökbe – házi olvasmány, tetszik tudni – mondogatják. Soha senkinek sem adnak

vissza semmit, sem kanál sót, sem egy könyvet. Amikor a nevezett ide költözött, egy motoros furgon valami ládákat és szétszedett ágyat hozott, a második térésben valami hihetetlen mennyiségű könyvet. Agyonolvasottakat és szépeket, kötegelve, ömlesztve, ládázva, bőröndbe rakva, csoportosan és csak úgy, vagy sorozatokat és különlegességeket. A felhordást pedig akkor, igen nagy gonddal végezték. A fél Sajó utca szorgos és jól nevelt gyereke, akkor járt benn először és utoljára, Irénke néninek könyvet hordva, segédkezni. Talán, azóta sincsenek teljesen helyre rakva azok a könyvhegyek. De minek kíváncsiskodni? Még ki talál derülni, hogy megértünk valamit ebből a talányos dologból. Valóban mit is tevékenykedik, azt csak ő maga tudja, talán magának sem ad teljesen számot. Mindent senki sem tudhat.

Kereshtye néni pedig tovább dohog, magában.

– Nem értem, én nem tudom, ez lehetetlen – szokta mondani, míg nem kérdezi meg, hogy én vajon miért kezdtem ebbe belé...– De belenézek én a kártyájába, ha addig élek is. Ha nem vinne rá a lélek, mással nézetem meg – maradok a sópánkodással.

Kereshtye néni, csendben lefojtva dohog, más szavára soha nem hitte volna, a könyvei szemlátomást fogynak. A tekintélyes méretű könyvtárát az édesapjától örökölte. Minden könyvben benne van az édesapja szebbnél szebb könyvjele. Van fa vagy fémmetszet, litográfia, mindenféle könyvjegy, cinkelt levonat és rézkarc is. Büszkén lapozgatja, mikor leporolja, s mintha arra várna, hogy valamelyik gyermeke vagy unokája, gondjaiba vegye. Pedig hát ezek már nem szeretik annyira a könyvet. Ki tudja, mitől félnek a könyv hallatán. Talán érénynek

gondolják, ha borzonganak a könyvtől. Tulajdonképpen hallani sem óhajtanak a könyvről. De Irénke, az aztán igen. Most is kért egy címet, megvolt hát mutatta és oda is adta. Akkor közben, egy másikat is meglátott, azt is vitte. Az egyiket nappalra, a másikat éjjelre olvashatja. Rendszerint ezt teszi. Kereshtye néni szomorkásan mosolygott.

– Sokat olvas a lelkem, – Kereshtye néniben az olvasói, megszelídült lélek boldogan szepegett. A keresztény pártfogó szeretet locsogva mosta a lelke szikkadó martjait. Emlegette, hogy az egyik felismerhetetlenre zsírosodott bőrkötést különösen szépen megtakarította. Nem a kopást, hanem a romlandó bőrrészeket. Kérdésemre, hogy a könyvfogyás nem Irénke műve volna, csak sóhajtott:

– Lelkem, én arra már nem emlékszem, hogy hányat vitt, vagy hozott vissza.

A néni lányának aggályoskodom, aki megkér, hogy vegyem kézbe a mutti dolgát. Mert a szó benne akad, mikor a rendező és emlékező füzetet előveszi. Ennek a kölcsönző füzetnek csak neve van, mert semmi beírás sincs a kölcsönadásokról. Még van két bevégezetlen leltár füzet is. Azokat napokig tanulmányozom. Az egyik ilyen füzet, a könyvek évek óta megszokott leszámozott helyét, példás pontossággal ismeri. Itt is volna egy, ott is hiányzik egy, én már nem is ríkatom. Lassú munka, egy – két hiányosságra fény derül. Gondolkodom a segítség módján. Kereshtye néni emlékezetét felfrissíteni, semmiképp nem tudom. Eredménytelen. De a könyvjeleket azért megvizslathatom. Megszámolom, hát bizony nagyobb híja van, mint gondolhattam volna. A füzet végén van egy leltár, az egyes polcon felrakott könyvek számát

összegezi. Egy másik füzetben van egy lista az egyes sorozatkönyvek darabszámára és kiadásának éveire vonatkozik. Magától esik ki kezedből a füzet. Teljesen eltűnt szerző neve is előfordul.

A környéken három könyvkereskedésben veszik át a régiséget is, mint régi vagy megunt könyvet. Hamar helyzetbe jövök. Az első üzletben hümmögnek. Van két tippjük, de nem válik be. A második üzletben már ismerik Irénkét, a leírás megdöbbenetette a boltvezetőt. Azt hitte külföldre költözött vagy szökött, miután némely különleges könyveitől korábban, megváltotta őt is. Aztán persze nem jött erre. Nagyon értőnek mutatkozott. Az volt, könyvszakértő. Nem is akármilyen minősítéssel. Aztán a Kereshtyeék könyvjeleivel is találkoztam, a polcokon.

–A boltos esküdözött, hogy eltűnte után Irénkétől semmi módon nem vásárolt. Lehet közvetítő küldöncöt fogadott. Esetleg attól vehette át.

–Minden példányt azonnali jutányos fizetésre, nem zálogban hagytak ott. Persze versenytárgyalásos áron, vagy licit lehetőségével.

–Tovább érdeklődtem. A többi boltokban éppen annyit szedtem fel, hogy azzal egy ügyvéd barátomhoz fordulhassak. Nem is tudtam volna meg soha, otthonról egyáltalán, mekkora érték lehet egy könyv. Licitre és meghagyott versenytárgyalásra, hihetetlen pénzeket lehet kupacba rakni. Az tervezett eljárásom még csak tapogatózott és óvatoskodott, éppen hogy tájékozódott és puhatolózott, amikor Irénke hirtelen kámforrá vált, ismeretlen helyre távozott.

Kereshtye néninek az üzletekben található jelzett könyvek, némelyikét visszaadták. A csodálkozó boltosok kárát Irénke hálózata állí-

tólag megtérítette. Ez a helyzet már feltűnést kelthetne. Persze ez megfelelő szakembert is feltételez.

A már eladott könyvek pedig nem kerültek elő. Ezek száma nem egy – kettő, hanem több tucat. Többen viszont fennakadtak a kérdéseken. Kereshtye néni nem jelentette fel, a kölcsön könyvről és a hite erejéről elmélkedett. A halála utáni nyugalma emlegette. A tettest többen sajnálták, bűnösségéről kételyek keltek szárnyra. A büntelensége mellett nem túl sokan szavaztak. Irénke nem élt fényűzőn, csak a gyermekeinek legyen betevője, hajtogatta. Levelet írt Kereshtye néninek, hogy a dolgot méltányosan rendezni fogja. Az áldott lélek sírt örömeiben, rebegve sietett volna megölelni a tékozlónak mutatkozó tévelygőt. Csak hogy az a megjelölt címen egyáltalán nem tartózkodott. Az eljárás idején a szomszédoknál is említésre került néhány eltulajdonított könyv. Mindenki csak állt döbbenben. Senki nem élt feljelentő jogával. Illetve egyik – másik eljutott az érdeklődés szintjére. A beavatkozás kérésétől viszont tartózkodott. Maradtam a magam kíváncsiságával és kételyeivel. A harmadik üzletben csak jeltelen könyveket vásárolnak fel ezután. Nagyobb dolgot nem tudom értünk el vele, mert a rászorulóak akár ki is vágathatják a belső borító köldöklapját. Persze a gyáva emberek ebből is a kurtábbat húzhatják. Ti pedig, barátaim, ne hümmögjete, mert ez a történet amit elmeséltem, azt látom Irénkét szeretettette meg veletek, s nem a kárvallott öregek könnyét buzgolkódtok letörölni.

Az ügyet igen hamar lezárták, és egyéb bajok miatt azonnal el is felejtették. Nem csodálkoznék, ha Irénkével összetalálkoznék, talán itt a környéken lakik. A város másik szegletében is lehet. Valaki más öreg

néne polcait fosztogatja. Várja az alkalmat, valamelyik jelesebb gyűjtemény öregjének ereje fogyását. Kereshtye néninek, pedig ettől semmivel sem javult a vékonypénzű nyugdíjas jövedelme. Most éppen a gyermekei látogatásától tart, akik nem restellik a szemére vetni a figyelmetlenségét s a könyvek fogyatkozását. Megszámolják, mikor csak lehet, hogy hány könyvet nem kaphatnak soha vissza. A leltári lapot egy délután sikerrel átírtam, az érdeklődő lánya kérésére. Azelőtt mint ha ezzel senki sem törődött volna. Kereste néni azt kifogásolta, hogy amíg épen voltak a sorok, nem szóltak. Most eleget mondogatnak, talán nem is létezőket követelnek. Sajnálattal, nem mondhattam, hogy a füzet egyébről árulkodik. Foghíjasságot mutat. Emlékezetkiesést nem mondhatok, csak kivonatosan. Miért sérteném meg, ha nem érzi tévedésének mértékét? A mértéktelen felelősségét nem vállalja.

Kell még magyarázni?

A háttér sötétjében lapul egy nagyobb gazember, aki olcsón vásárol fel, vagy közvetít szép és ritka könyveket. Egy szerényebb ebédre valóért, egy – egy csomag díszes cigarettáért vette át idős asszonyok és vénemberek, középkorú emberek féltve őrzött kincsét. Jó pénzért adott túl, rajtuk. Nem került nagydologba, ha az értéktelen szerzeményt beadták az antikváriumba. Ott pedig néhány petákért valaki megsúgta az ügynöknek, valami ritkaság feltűntét. Ő pedig rohant a címre, mert fordult már elő, hogy egyszerre két – háromérdeklődő is a pulthoz tolakodjon. Az érdeklődőt pedig kiszolgálni szívderítő, ha körmönfont érdeked is fűződik hozzá. Az eladó tőlem hallotta először, hogy tettét törvényte-

lennek tarthatják. Félre tájékoztatás és értéken aluli eltulajdonítás, így nevezik ezeket a bűnöket. Csak nézett elsápadva.

(2003 – 2012)

A vonat is megpróbálja

Megjósolták, lesz még rosszabb, s az se fog tetszeni. Milyen igazuk lett. Már semmi nem a régi. A hideg vagy a hűvös éppen hiánycikk. A meleg pedig olyan elviselhetetlen, mintha nyitott kemence ajtón csapna az ember képébe. Olyan dög meleg lett, hogy az ember lusta átnézni a szempillája keskeny, milliméteresre hagyott nyílásán. A töltésen túl is ez a világ. Még csak nézni is fáj az ember szeme. Egyformán ostoba, féloldalas utca, teljesen unalmasak és kibírhatatlan felforrósodva. Mindkettő. Tehát az egyiket legalább elvihetné az ördög. De még az sem akar ide átnézni. Mit látna itt? Port és sodrott levelű dohányvirágokat. Meg az út másik fél oldalának, poros és repedtsarkú ablakait. Foghíjas zsindelyeket és mohásodó cserepeket. Olyan egyforma az utca két oldala, nem is tudom, megyek vagy jövök, amerre nézek. A puszta nézésbe is, a ki és becsukásba is, bele fárad az amúgy is elgyötört szem. Mindennek lassan elvesz az értelme, vele a türelme és a féke is. Semmi sem olyan, mint tegnap vagy azelőtt. A holnap pedig egyáltalán. Úgy kiszikkadt az ugar, rögökbe omlott, majd felszáradt a pornak folyt, hogy bokáig érő lett. Ahogy lépsz, ott lebeg veled és utánad, akkor aztán leül. Várja, jön még, aki újra felkavarja. Minden csak vár valamire. Ott van a töltés. Mert valamikor itt az egyszeri nagyokos, a vasúti töltést a régi, létező út közepére gondolta. Határút volt. Valami díjat képzelt magának, vagy akkor is nagy meleg lehetett. A közönségesen kövezett sze-

kérútra, vasúti töltést hordatott. Valami ipari forradalom mesével meg-
etette a jámbor népet. Az erre lakóknak az éjjeli vonat az agyukban ka-
limpál. A gőze beszivárog az ablakon és ráfekszik az alvó párnájára.
Ölelik egymást. Izzadtan. Néha csak úgy felriadnak. Mára már meg is
lehetett volna szokni. Akkor is visszaalszanak, ha épp az ablak alatt fü-
työl az éjjeli személy. Bőszén zakatolva a nagy csenden át. A tehervo-
natok nem füttyögnek, csak eszeveszetten zakatolnak, csikorognak vé-
geérhetetlenül. Csak ezt a felhőtlen, pokolira hevített meleget is elbír-
hatnánk. Az öregek arról regélnek, hogy gyermekkorukban s a háború
után volt még ekkora tikkasztó szárazság. Ha van valahol még egy lehe-
letnyi árnyék, az is sietve lopakodik az erdő felé, bennebb engedve a
forróságot, minden lomb alá s egyéb zöldes fonnyadó levelű, ernyedten
tátogó gyökerek közé. Ezeknek semmi esélyük az illanó nyomába
eredni.

Itt az Andrássy út és a régi Határ utca sarkánál, a sorompó két
zsebkendőnyi füves szigetre kiterjesztve támaszkodik. Benne libák pi-
hegnek. Álmodják a hűvös fürdőt, ha este haza mennek az udvar már fel
lesz seperve. Biztosan kútvizet húznak, és szerteloccsantják az udvaron.
Micsoda öröm lesz majd ott, tollászkodni. A lehetetlen csendben, mint-
ha nagyokat sóhajtanának. Nagy a meleg, hogy is bírják órák óta merü-
lés nélkül? Itt minden pocsolya kiszáradt. Minek ülünk itt? Messze a
nagy patak. Talán korábban volt itt egy mártózásnyi tócsa. Vagy valami
patanyom tengerszemekre emlékszünk? Még emlékünk sem maradt ró-
luk, a száraznak látszó fücsomók között. Messze a nagy patak. Miért
fáradnának, miért izzadnának. Mire oda érnek, jöhetnek vissza. Mit nem

adnának, egy kis zivatarért. Felnéznek, hunyorognak, de semmi valós remény. Ott fenn is megállt minden. A felhőtlen ég izzik felettük. Reménytelen a hűsölés. Messze a nagy patak.

A vasúti átkelőnél mintha megmozdulna valami. A jelző rudakat már percek óta lecsukta az őr. Az ő inge is csupa egy átitatott rongy, s a sapkáját sem teheti le. Szabályozott. A füle mellett két, meleg patak szalad, a gyorsvonathoz majd tiszta inget vesz. A csapról, majd akkor csak úgy markára önt egy – két kanna vizet. A csőben, eddig az is hűgymeleg. A jelző rudak kancsalul összenéznek. A sínen minden erőlködés nélkül rántottát lehetne sütni. Lebeg a meleg. A töltés oldalán csenevész kamillák csokrosat álmodva, virágoznak. A szénpor méretlen hullott rájuk, s ez jótékonyan trágyázta a töveiket. A kenőolajat ugyan maguktól nem szerették, de hát arról senki sem faggatta azokat. Kénytelenek voltak, tehát rászoktak. Egyre dúsabbak lesznek.

A belső város felőli oldalon, egy Pábéda várakozik kitárt ajtókkal, benne gőzfürdött nyakkendősök. A Nyár utca felé tartó, másik oldalán egy hosszú sörényes hegyi lovacska kapál egy szekérke alakú valami előtt. Gazdája azt fontolgatja, hogy van – e valami értelme ezeknek az utat keresztező karóknak. Ha jön a vonat, akkor senki se megy alá. Ha nem jön, akkor minek ilyen hamar átvetni az úton. Nézegeti a kerekeket. Egyik kereke faküllős, a másik kerék gumiráfós. Felemás. Mind a két fajta kereket megöli a nagy meleg. Mi lesz velünk, ha kerék nélkül maradunk? Egyikből itató lesz a tyúkoknak, a másiból begyűjtős. Vagy semmire se lesz jó, akármelyik is. Más kerék után kell figyelőzni az emberünknek. Ha nem lesz kerék, akkor szánfát kell keresnie. Med-

dig kell itt állni, Uram? Szombat van. Lassan jön az a vonat. Igenis, nem siet. Minek, estig ráér. Csak a piac alatti megállóban fogják feltölteni. Lehet, ott annyian lesznek, hogy a lépcsőkre is jutnak. Nemcsak a helyszűke miatt, hanem a melegtől szellőzve menekedni. Mennek haza a környék kertészei, a bevásárlói, ismerősei, a falubeliek a rokonokhoz, segíteni vagy ünnepelni, a halászok a folyón fel, alkalmiak, városiak, kirándulók, vagy akiket fojt a város egyre töményülő szemét szaga és zshivaja. Mindenki megy valahová. Már látom a bezárt, valamikori hazájukba ment zsidók Három Boltja előtt, füstölög és előfurakodik a 4546-os személy gőzöse. Olyan nagyszerű és egyedi, ott fenn a magas töltésen. Döbbenet. Hát ezért a látványért pakolták fel oda a világ hegyére. Most talán érthető. Ott van az egyenes előtt. Átzakatol az utolsó terelő váltókon is, az egész szerelvénnyel egy egyenes penge lett. Büszkén nézett le az alant elfeküdt házacskákra, népekre, és házi majorságra. Ettől nekiveselkedhetett a következő szeles rohanásnak. Füttyölt a gazdájának, aki főnöki tudatában a gőzfogókat simogatta. A fűtő már lepihent. A mozdonyvezető a jelző rudakra és a színes lámpákra vet egy figyelmesnek látszó pillantást. Semmi akadály nem mutatkozik. A sorompó gyorsan közeleg, a forgalmi őrre néz, aki ott van máris egészen előtte. Mindketten mosolyogva tisztelegnek egymásnak, mintha egy halvány integetés is belevegyült volna. A mozdonyvezető köszönését a mozdony megtetézte egy jó hosszú füttyel. Zakatolt tovább. Zihált volna holmi öt – hat kiskocsinak? Nem, ez a vonat sokat kibírt, ennyire azért csak nem ad. Minek zihálna, ha csattoghat.

– Nézz oda, ennek elment az esze – tátom el a számat – a sorompót feszítő ágas tehernél, hirtelen letért a mozdony, s a vagonok utána.

Micsoda alaptalan hirtelenkedés, micsoda meggondolatlanság. Ki látott még vonatot a városi útra térni? Szokatlan. Nem is bírta soká. Szinte azonnal rajta vesztett. A mozdony orrának toló ekéje befúrta orrát a kicsi zöldellő parkba, az első vagon összevont szemöldökkel bámult utána, s a tetejére fordult, a második és harmadik az oldalára dőlt, a két utolsó kocsi pedig kerekeit felmutatta volna az égnek. Utolsó pillanatban visszabillentek. Jól nézünk ki – nyikorogták kórusban. A mozdonyvezető s a fűtő serényen elengedték a gőzt, s a mentésre siettek. A sapkájukat tologatták, hol a fejük tetejére, hol behúzták a szemükbe. Minden fűjtatott, gőzölt és sistergett. A szerelvény haragudott, hogy a lelépési kísérlet félbeszakadt. Ott volt már a pályaőr és a hegyi lovas, segítettek a bajbajutottaknak. Én meg néhányad magammal, buta nézőként szaladgáltunk egyik helyről a másikra, vajon kinek segíthetnénk? Fölösen aggódtam, ha kell, ha nem. Mit tehet az ember, ekkora mérhetetlen baleset láttán?

Mi, legalább mozdultunk értük. Tapasztalatot gyűjteni feltétlen lehetőség.

A Pábédások a töltés szélén tördelték a kezüket. Gyűlést kellene összehívni, megbeszélni mi a teendő. Nem lehet szem előtt téveszteni a szenvedés következményeit. Micsoda szerencsétlenség, mennyi fájdalom s bánat szakad az utasokra, s a hozzátartozókra. Olyanfajta meg rázkódtatás érte most éppen őket, hogy soha nem heverik ki. Az egész

folyómente népét érinti. Ezt gyűlés nélkül nem is lehet megoldani. Belezsibbadtak a látványba. Lassan gyökeret eresztett tétova lábuk. A bajbajutott vagonok is szenvedtek. Sokáig nem tudták, mi esett velük. Szinte alig gondolkodtak. Ráébredtek, hogy oldalra vagy fenekestül felfordultak. Így nem maradhatnak. A szertefekvő utasokat felrázták. Eszmélkedve neki lódultak az ajtóknak, és szerre előkerültek. Mindenki odafigyelt a másik bajára. A vagonok megpróbálták talpra lebbenni, de sikertelen, abba is hagyták. Ha igaz volt, ha nem, egymást támogatták. A pályaoőr egy ficamot kezel, én a vezetőhöz kerültem. Mi a mozdonyvezetővel minden karcolást bőven szesszel és jódos vattával feltűnően megkentünk. A kalauz a nehéz munkakörülményekre panaszkodott. – Fejre állás nincs benne a munkaszerződésemben – jajongva mondogatta. Hosszan hümmögött hozzá. Senkinek se lett nagyobb, még kutyányi baja se. Akinek elege lett az utazásból, azok kezdtek eloldalogni. Akiknek mégis csak kellett volna a vonatút, ezek is csak vagy tízen voltak. Lassan elindultak az állomás felé, vissza. A Pábédások is visszafordultak, megtudták, hogy itt már nem mehetnek át. Jó sokáig eltarthat, míg szabaddá lesz az út. Így aztán, más helyen való átkelésre gondoltak. A szekeresnek több szerencséje volt, lassan átvezényelte kordéját arrébb, balesettől nem szenvedett, szabadon maradt töltésdarabon. A felemás kerekek odaadással szokták az új pályát. A lovacska alázatosan bólogt a kordé zötykődésére. Nem tehet róla, hogy a legkevésbé sem elegáns kordét akasztották utána. Még reménye sem lehet a változásra. Úgy biza.

Az őr a távíró kalapácsát kezdte tanulmányozni. Aztán leült a géphez. Sietést mímelve bejelentette a feletteseknek, hogy ez a vonat tovább nem megy. Más se jöjjön. Nem lehet. Akkor aztán tüzetesen megvizsgálták a síneket, a merevítőket, megírtak a korai, helyszínelő jegyzetet. Többen aláírták. Tanúnak. Arra az első hivatalosságok is kijöttek, csak úgy gyalogosan, és irtóztatósan fújtatva, fontoskodtak. Egyik sem értette, mi történhetett.

Hosszan gesztikulálva tanakodtak, hozzá nagyokat bólogattak. Félszavak keringtek a levegőben. Félbeszakadt mondatokat makogtak, senki nem igyekezett egy gondolatot végig vinni. Elolvasták az őrház emberének a jelentését. Vonogatták a vállukat. A mozdony... A kiváltó októl kezdve a szinte semmi áldozatig, minden, de nagyon minden, értelmetlen és követhetetlen volt. Akkor azután a vasút jelenlévő emberei bementek Fajborok-hidegsör Jakab bácsi-nál – hoz. Az ijedelemre és a lélekölő próbára egy kicsit búsulni. Igazából a nagyobb búsulás a két eltapodott libát célozta. Korábban szép állatok lehettek. De ez a mozdony még nagyobb állat, gondolatlan rájuk lépett. Kár értük. Derék lelek, mennyi hasznót hozhattak volna gazdáiknak, s most itt fekszenek. Még lábtörlőnek sem jók. A tollukat állítólag megmenthetik. Szegény teremtések, hogy teljesen kimentek a formájukból. Ha félre álltak volna, most minden másképp lenne. Bezzeg a többiek füttyszó híján is szertebbentek. Nem is gondolhatták, milyen nagy árnyék telepedik rájuk. A nagyobb baj tehát még hátra van, a gazdájának elmondani, hogy a liba a ludas, hejh – hejh, mi lesz még ebből, de csak nem állt tova. Vagy megérti, ha okos. Vagy okoskodik, s ráveszít. Nem cserdített senki az ostor

hegyéből. Elaludt volna a libapásztor? Erre nem jár vita, beledöglik minden liba. Mit tehet az ember, ha nem liba, gondolkodna helyette is. Mitévők legyenek? A szolgálati szabályzat bizony nem ismer ilyen esetet. Máskülönben milyen esettel házasíthatnák össze. Tanácstalan nézgették asztalszomszédjaikat. Tovább búsultak. Szótlán, könyökölve. Mikor egyik, mikor a másik tolta hátra a sapkáját. Vagy éppen húzta vissza a homlokába. Ennek a gondolati műveletnek a jelentőségét húzták alá. A vasutasok éppen gondolkodtak. Nem is volt libapásztor. Erre senki sem pályázott. Nem látta senki, hírét sem. Úgysem lett volna senki hasznára. Akkor nem lehet rászózni. Senkire. Semmire.

A vasúti összeköttetés ez alatt szakadtan és bénán bámult a nagy melegben. Semerre se lehetett menni. A helyszínen a csoda már elmúlt. Ott volt a vonat, az utakon s a síneken. Állva, ülve és feküdve. Ha valaki mégis megnézte, hamar tovább ment. Semmi látni való nem akadt. A szerelők az állomásról nem siettek. Nem is hallották talán, ami történt. De, nem süketek azok. Csak hamiskásan várták az estefelét, hadd hűvösödjön. A főnök tajtékozott, hol az a rusnya kulcs, ami épp most... – Vágják már le, azt a lakatot, vegyék elé a szerszámos ládákat s menjenek. Hogy nem lehet reszelő vagy fűrész nélkül, ami most csudamód a zárt szekrényben van, bezárt ajtók mögött. Nem, igen, persze, nincs bal eset, emberi betegség vagy élő – halál. Csak gépi kár van. Szerkezeti. Némileg. Nem utas élete, kár, de nem nagyon jelentékeny. Mi van a libával? Két liba? Nekem mi bajom vele? A libát is megfizetik. Hogyne. Ennél többet mit törődjenek. Ember, aki megsebesült, vagy károsult? Senki? Hát akkor nem történt semmi. Hát nem? Ha fogy valami ebből a

melegből, a kulcs is megkerül. Aztán megserényednek az emberek. Valami két óra alatt nyoma sem marad, hogy az Andrássy útnál a vonat át akart térni a közútra. Megunta az egyhangú, két sínre szorított munkát. Rabszolgaság. Elszakította a szokottság láncát. Rabláncát.

Már némi segítséggel, a talaj simításán dolgoztak. Elkapálták a keréknyomokat. A libák szép csendesen számolgatják a frissen szórt fűmagokat. Haza mennek a hűvösön. Várja az otthon és az egész nap meggyűlt víz. Két rokonuk nem tart velük. Locsolnak, ahol van mivel. Nagyobb helyen lehet szárnyalni, levegőt elkeverni. Még a víz csobogása is hűsít. Az emelőknak, a vontatóknak nyoma sem maradt. Egy kiegészítő mozdony az előbb szuszogta farral vissza a szerelvényt, be az állomási szereldébe. Vizsgálat lesz. Az ijedt pályaőr már régen lecsillapodott. Minden ment tovább. Ki tudja, holnap ki emlékszik, még erre a kis balesetre? Holnapután nem is lesz ma. Hiszen a szempillantás között sem történik semmi. Itt nem is volt szemrebbenés. Nem kellett jósolni. A másnapi reggeli újságban semmi sem hallatszott erről az esetről. Előbb arra gondoltunk, hogy képzeleltünk és álmodtunk. Aztán többen bementek Fajborok–hidegsör Jakab bácsi-nál – hoz. Mind úgy vélekedtek, hogy az öreg tévedhet. A mozdonyvezető s a személyzet szolgálatban nem isznak. Világos. Érthető vagy nem? Még a pályaőrök sem. Világos. Akik ittak, azok nem lehettek vasutasok. Sört? Még csak a sapkájuk sem. Akkor kik ittak? Tudhatjuk? Fröccsöt? Azt se sejtjük, hogy mire ittak. Kíváncsi szájtátók sem voltak. Pusztán borvizet? Egy négyzetméternyi vizet, poharakban. Csakhogy amellet nem lehet búsulni. Sem a sapkákat indulatosan tologatni nem lehet. Egy négyzetmé-

ter fröccs? Talán ott se voltak, akik hivatalos személynek számítanak. Mondom, talán. Mi legyen a libás dögökkel? Belepesztultak az italozásba. Mert ittak, az hétszentség. Az életben maradt libák meg egész nap szomjasan lihegték. Ahogy lehetett, hát bepótolták. Vagy valami ilyesmi. A tollakat visszaszolgáltatták. Ennyi maradt.

– Értem már.

Teljesen érthetetlen.

– Mi történt? Ennyi maradt belőlük.

Semmi sem történt. Tegnap, ma és holnap is ugyanaz. Az utca két oldala szikkadtan bámulja a töltést. Várja, hogy a déli vonat elzakatoljon rajta. Aztán azután éppen másikat várják. Csak amikor sor kerül rá. A sorompós megtörli a homlokát. Hátra esik a sapkája. Nem is kap utána, az egyet hentereg a vastag porban. Pokoli meleg van. Aztán az inge cseréjére gondol, ráérősen felveszi a sapkáját. Még átérésre sem várakozik senki.

– Jön a vonat. Már jöhet.

Most már jöhet. Minden egyéb mozgásában megállott. Csak a vonat megy zakatolva. Tova. Csak a vonat, mintha élne. Egy szekér jön nyikorogva a piac felé. Már csak a vonat végét láthatja. Az utolsó kocsi farán, egy vakon fityegő piros lámpát vagy figyelmeztető táblát láthatni. Így megy ez, a folyó völgyén felfelé. Amióta vonat van. Megy megállíthatatlan.

(2001 – 2009)

Nem messze a világ széle

Volt egyszer, hol nem volt, hol ne lett volna, de egyszer csak mégis volt, mert én is csak abból tudom, ott voltam, hogy volt ez az eset, amit tőlem telhetően most nagy fenekedéssel, vagy lehet, anélkül fogok elmondani. Ha vigyázok, magamra nem fogok epéskedni, ha tudok, nem fogok túlbeszélni helyzeteket. Minden tanyán, faluban, város-on kerül olyan eset, amire büszkén vagy éppen orcapirulással emlékeznek vissza. Olyan is van, hogy a dolog nem olyan nagyméretű, de körülötte fogant pletyka dagadó hullámai vagy az érdekeltek magaviselete megvastagítja a kis esetet, s némi toldozással vagy foltozással bevonul a közösség emlegetett legenda és tanulság világába. Van eset, amely azóta már példabeszéddé lett. Van olyan is, amit a hálás utókor elfelejtett, hogy az érintettek sokat ne szégyelljék magukat. Aztán olyan is esik, hogy nem tűnik nagydolognak, de aztán mégis azzá lesz. Vagy valakik dagasztják, de mégse kel fel.

A Tekenyő – völgyi falvak az első letelepedésük napja óta vetélkednek mindenben, amit csak össze lehet hasonlítani. A mekkora ház, vagy a mennyi a valamennyi fa, vagy ha van istálló, de hol a csűr, talán elég a tejhozam, még jó lehet a rozstermés, meg kié a legszebb bika, kik tartják az erősebb méneket, ez egy sor. Egyformák a sújtásállások, vagy egyszínűek a harisnya sújtásai, mintás – e a fejkendő a fehérnépek kontyán, mint egy másik sor. Talán ideje van – e a macskakövek

elcserélésének, vagy jól termő gyümölcsfák telepítettek, ez egy szép posztókalap, az nagy kerek vállkendő, kerek méhész vagy hosszú csapdás a fogató, és éppen csapatos vakond vagy hódölő, tolakodott egy másik sorozat. Nem mondanám, de akármi legyen, naponta irigyeket és örökös vetélkedőket teremtett. Aztán a nyertes közös elismerése után, más dolog után kell nézni. Találtak maguknak egyebet, amivel újra egymásnak mehettek. A feszülés mély lélegzetet vett, s kezdtek előlről. Soha meg nem álltak. Az egymásnak feszülés mégis szinte játéknak hatott. Kevesen gondolták, hogy ez veszéllyel járna.

Az egész élet olyan, mint egy nagy utazás. Erre nem az elején, hanem többször, és rendszerint a vége felé ébredsz rá. Mikor megszületél, szét se néztél, rögtön felszálltál egy vonatra vagy egy autóbuszra. Szegényebbje, néha egy kóbor szekérrel is megelégedett. Akár lehetne több igénye, a jármű osztályokra bontásában válogatni, csak hogy akkor gatyátlanul, nem sokat lehet hencegni. Kevesebben születnek repülőgépre, turista osztály, éppen ez sem lehetetlen. Luxushajóra, kitervelt megfontoltan, két kereskedelmi egyezmény közé, semmi partokhoz közel, manapság nem ritka. Újabban hallok olyant, aki űrhajóra esküszik. Erre azért még nem akadt példa. Nos, amire felszálltál, ott körül csodálkozol. Lakó vagy élőhelynek nevezik azt a csodát. Ott találsz valakit, akiket szüleidnek, rokonaidnak és szomszédoknak tisztelsz. Ők azok, akik előtted kezdtek el utazni. Ott van velük együtt minden. Minden szokásuk, összehordott holmijuk, igényük, hitük és szeretetük. Fás ládájuk, a bútoruk, a vasárnapi ruhájuk, a vízmelegítő edényük is velük, mert ez a minden, aminek lennie kell. Nincs választék, azokkal kell

mennek, akik ott éppen adóttak. Meg kell tanulnod róluk, hogy olyanok, mint a te családod vagy mások a környezetben. Legtöbb meglepetés, ami érhet, ha más nyelvet beszélnek vagy valamilyen szokatlannak gondolt igényeik vannak. Esetleg az alkalomhoz illő viselkedés ellenkezőjét tanúsítják. Bármilyen jelenlétére lehet esélyed. Mindenképp ne fogj bele őket átalakítani, mert rámegy az életed. Tanuld meg úgy kezelni őket, amilyenek. Tanulj meg tőlük mindent, amit elleshetsz vagy mutatnak neked. Ezzel a módszerrel többre mész. A magad bolondságait is tartsd tiszteltben és soha ne hagyd el. Mert az kell neked. Ha valamit elhagysz, attól szegényebb leszel. Ezt pedig még ők sem szeretik. Más-különben minden hülyeségedre is büszke lehetsz, ha megtanulod, fenntartani és szépen viselni. Legalább marad valami utánad. Ha nem így teszel, nagyon árva leszel, s emlékméntesen kopsz ki ebből a világból. Aztán iskolajárás után, vagy szakmatanulás után lelépsz az egyik szerelvényről és egy másikra ülsz. Lehet más városba lesz az iskolád. Lehet, más városba kapod a munkahelyet. Esetleg más helyiségben tudsz lakást szerezni. Van, amikor az átszállást egy szép szempár vagy egy körteforma farcsóka követeli meg. Van, amikor a környezet csak úgy megunod, és magyarázás nélkül leszállsz az első megállóban. Sokféle eset lehet. Rémitően sok minden tehet téged átszállóvá. Kikerülhetetlen. Megszállottá, nem lehetetlen. De lehet, nem is ér véget soha, egy – két átszállással. Van, amikor nem szállnál, mégis csak az a lehetőség, muszáj lépned. Hogy ne szorulj az ajtók közé. Senki nem kérdezi, ha megbánod vagy nem, a lépésed. Ráadásul, ha nem is te határoztad meg, melyik állomáson váltasz. Alig hallok olyant, hogy visszaszálljon a már

elhagyott szerelvényre. Talán azért van, mert az élet ismétелhetetlen. Amelyik szerelvény elment, nagyon ritkán jön vissza, mindig más jön, ezért sokat bánkódni sem lehet. Ki kell találnod a teendőket. Te magad pont azt teszed, amit az előtted haladók, mégis másképp. Te magad akármit teszel, nem térhetsz vissza a megtett lépésből. Végig dolgozni kell, megbecsülést szerezni, kiérdemelni mások barátságát, eltűrni a próbatételeket és vigasztalódni az Isten tenyere alatt. Közben te is ki-termeled a saját utasfűlkédet a szokott mindennel együtt. Aztán csak utazol megszokásból. Mert éppen neked egyedül nem lehetséges, hogy másképp tégy, mint mindenki más. És ez megy szinte unalomig, míg egy nap arra gondolsz, hogy ideje lépni, megint átszállni. Ha lehet. Aztán megint előlről. Akkor is, ha nehezebb, mint volt. Még ahányszor csak kell. Sokkal később, egyszer több semmi nem vesz fel. Lejár a menetjegyed. Megint csodálkozol egy rendet. Járműved van, és nem is tudsz róla. Figyeled a suhanó tájat és néha arra gondolsz, vajon érvényes a menetjegyed, vagy éppen rohannod kell a pénztárhoz. Ez szokatlanabb az átszállásnál, de nem lehet másként. Ott találkozol a kaszással, aki gondoskodik rólad, hogy feledj el minden bajt és gondot. Persze az is egy járművel takarít el az útból. S ezzel kész az utazásnak. Az állapotod az utazás hossza miatt romlott, ugyanaz a fogállományod, annyi hajad és ugyanolyan rövid köldököd van. Ezen kívül a fáradtság és a két tucat betegség miatt nem hetvenkedsz. Kevesen szoktak ellenkezni az elszámolóval. Legfentebb azzal törődnek, ha emléküket valaki tovább viszi. Hát erről mindenki maga tehet. Sokkal korábban kell törődnöd, ha érdekeltnek gondolod magad. Maradjon tőled egy tele és egy üres láda.

A teleládában bármi lehet, ha gyermeked kacatnak nézné, vagy hasznát nem látja, akkor is szükséges. Valamit ennyi utazás nyomán fel kell mutatnod. Az üres vagy tele ládának egyaránt meg vannak az erényei. Mint ahogy a kerekek nyikorgásának vagy olajozásának is van értelme. Az üres láda pedig azért kell, hogy a gyermeked ne érje készületlen, ha a menetjegyed elfogyott. Legalább belesomagol. Gatyátlanul, ugyanúgy, mint mikor az első szerelvényre felszálltál. Éppen csak most egy másfajta utazásba kezdesz. Egyet énekelnek, még imádkoznak is, hogy neki veselkedhess. Az a szép, ha végig tudod, hogy most éppen hol utazol.

Nagyapám mondogatta, nekünk kevés szégyellni valónk van. Nem szaladtunk el egyetlen csatából sem. Inkább birokra mentünk, ha valakinek segíteni kellett. Nem csaptunk be senkit jobban, mint amennyire megérdemelte. Senkitől nem vettünk el semmit, mindenért megdolgoztunk. Nem is adtak nekünk semmit, ingyen. A királysági és az állami rend szokásai szerint inkább vettek el tőlünk, kevésszer adtak érte valamit. Amit adóba vettek, annak se mindenkorig mi voltunk a teljes haszonélvezői. Hogy én városi ember volnék, azt csak méltó szénységgel állíthatnám. Hiszen szülővárosom, akkora település, hogy ha valaki két mély lélegzetet vesz, és neki veselkedik, mire lendületet vett, arra a város másik végén, már a mezőkön találja magát. A mezőkről nem mondok semmi jót. Amerre nézel, nehezen megdolgozható, inkább meszes földekkel lenne dolgunk. Foltokban létezik olyan hely, ahol a lucerna sem kapaszkodik bele a földbe. Ott vannak még a tűzeglápok dagonyái és a degenyesek szilványai. Ezt nem a dolog nagy derekassága, hanem a büszkeség megalapozottsága miatt mondom. Akármilyen

kis város, azért csak város. Kit érdekel, ha valami nagypofájú helyre megyünk, s ott falusinak tekintenek? Pedig, ha az ész összemérése szóba kerül, ritkán maradunk alul. Így, ahogy megvagyunk, falusiason. Valami ide ragasztja az embereket, a nagy szaporaság ellenére sem verik le egymást az emberek. Van, akiket semmi sem ragaszt ide.

Mikor a dicső fejedelem a városnak a nagy vadászatok idején mutatott vendégszeretetéért szabad vásárjogot adott, akkor valami ezer lélek lakott ebben a nagy falusi közösségben. Nem sok ember maradt helyben, mégis az évek során huszonhatezerre kerekedett a lélekszám. Ez a város olyan, mint egy nagy falu. Ugyanaz maradt a községház, háta mögött egy nagy tanácsteremmel lett városházzá. Ugyanaz a két temploma van, egyik az ősi fal között, a másik a kálvinisták dombján, de ugyanolyan büszkén, mint születésekor. Az idők folyamán a vártemplomi kisiskola mellett még egy nagy és egy közepes kiterjedésű iskolát építettek. A kovácsok műhelye gépgyárrá, a ládagyár bútorgyárnak szélesedett. Az asszonyok még kézimunka szövetkezetbe is bedolgoznak. Beindult egy fonalgyár és egy szövöde. Ez a mi városunk, Balavásárhely. Semmi érdekes, egyáltalán nem különös, csak a miénk. Szokványos, mint egy tucat más. A város ünnepélyein, vagy a katolikusok búcsúján, vagy amit a reformátusok is megtartanak újévkor, a mozgó lélekszám hirtelen eléri a százezret is, ha kell. Nem tréfa. Mi megérdemeljük sorsunkat. Mert az olyan, amilyenek vagyunk.

Balavásárhelyről az egyházi adós regestrum emlékezik, de azon túl senki sem tud sokat róla. A környéki gyermekek mind tudják, hol van. De az Omlásbeliek csak tekergetik a fejüket, leintik, ó az nem is

város. Omlásban bezzeg középiskola van. A vonat úgy elkerüli, hogy a főutat meg kellett nyújtani, az állomás miatt. Omlásban az állomás a városháza mögött van. Készen oda építve, s nem kell még gyalogolniuk se. Más szóval, minden város más, s a büszkébb lenézi a szerényebbet. Néha oka sincs rá, de megteszi. Mind a kettőben a piacteret olyan komoly épületek veszik körül, amelyek háromszáz éve szabják meg a nagyobb lakott területeket. Végül a nagyságos fejedelem többre tartotta, mint Omlást.

Évekkel ezelőtt, egy szép nyár elejére eső délután, két fiatalember kászálódott le a vonatról. Egy – egy táskával, amiben nem sok minden volt, egy – egy vasipari mérnök diplomával, üres zsebbel és telve reménységgel, hogy ide a keleti Édenbe tévedtek. Mert akkor még a munkát, elhelyezéssel kinevezéssel nyerték. Az egyiket Molnár Imre Bélának, a másikat Rácz Ernő Ákosnak nevezték. A vonatról is így szálltak le, a névsorban is így álltak, a szakmai sorban is így voltak besorolva. Az állomási büfébe is így léptek be. Három – három sült csóré-kolbászt rendeltek, minden nélkül. A pultos megnézte őket, aztán mindkét kartontányérra tett egy – egy kenyérsarkot, két – két kanál mustárt. Régi kereskedő lévén, nem kérdezgetett, rájuk ismert. Alig tudták előteremteni a kolbászkák árát. Hőseink dicső bevonulásának történetét mostanság egyre többet hallom, az elébb mondott formában. Dolguk végeztével a gépgyárhoz mentek, de nem azt keresték. Valójában a kazángyárba jöttek. Hanem onnan elküldték, a munkáslakáshoz kormányoztatták magukat. A legénylakásoknál kaptak egy kétágyas szobácskát, a bérletet a napokban előállítják. Másnap felvették őket dolgozni, de a

gyárban olyan kevés dolguk akadt, hogy alig hitték ezért valami fizetést is kaphassanak. Valami kezdetleges fürdőszobába való fűtőkazánokat és még kezdetlegesebb mosóteknőket gyártottak cinezett lemezből. Ehhez még az esőcsatornás cigányok is sokkal jobban értenek. Komolytalan feladatok, kilátás sincs, hogy más szerződés is kerüljön. Nem szükséges semmi kazángyári képzettség. Annyi a baj, hogy nem is merik kinyitni a szájukat. Hiszen itt senki nem kívánta őket. Csak szokás szerint kinevezték őket, valamelyik megyei elvtárs belátásának támogatására. De négy napnál tovább, nem bírták tartani a szájukat. Nem számítottak arra, hogy éppen rájuk fognak vissza mutogatni.

Harmadik heti veszekedés és egymásra mutogatás után, már szégyenükbe az emberek elé se mentek. Bucsálódtak, mi legyen a teendő. Külön és együtt voltak gondban. Három évre, kötelesek maradni, de a melós az utcán meg fogja szólítani, hogy dolgozzék meg a valami fizetésért, ne csak a szakiéból tépjék le a... Tisztán meglopásnak fog hatni, bosszantó, hogy igazuk is lesz. Nyugtatták is közbe magukat, hátha nem ilyen veszélyes a hangoztatott lelkiismeret. – Meglátjuk, mit hoz a holnap – hessegették a lopakodó árnyakat. Hanem a holnap sem kecsegtetett, de a holnapután sem. Sőt az első hónap is úgy telt el, hogy arra gondoltak, minden nap megáll az idő, s a tegnap újra neki veselkedik. Hatalmas kinnal lesz belőle holnap, de csak visszazökken tegnapba. Hihetetlennek tűnik. Az ötödik hét végén, aztán egymásnak estek. Nem tettelesen, hanem a megszokott barátok erejével, szemlére s kérdőre vonták egymást:

– Mióta ismerjük egymást? – Állunk, vagy megyünk valamerre?
– Mit gondolunk a világ dolgairól? – Mivel vagyunk elégedettek? –
Mintha tervekkel érkezünk volna ebbe a koszfészekbe? – Magunk dolgát látjuk – e világosan? Kátyúban vagyunk, vagy képzelődünk? – és még sok más ilyenek. Aki hallotta, felkapta a fejét, zavartan pislogott hangoskodókat takaró ajtó felé, a folyosón a túloldal felé sodródtak, mindenki azt gondolta, hogy a mérnökök egymás torkának esnek. Persze a dolog távolról sem volt olyan komoly. Imre dolgozni akart, eredményt kívánt, s pénzt, amivel felkerekedjen. Ernő azon volt, hogy a dolognak be kell indulnia, nem szabad kihívni a sorsot maguk ellen. Neki is kellett volna eredmény, pénz is, csak nyugodtabban. És ezeken rágódtak még néhány napon át. Tudták, hogy az a szekér nem megy semerre, amin ők utaznak. Ez minden kavicsra felmászik, és jó nagyokat rázkódik. Ettől nagymértékben késlekedik, elindulása dolgában is.

Már a hatodik hét vége közeledett, amikor hőseinkre rávigyorgott a szerencse. Szombaton délben, Lilla néni benyitott a fiúk hálójába. Takarítani szándékozott, nem gondolta, hogy ezek a legények ott ülnek fele annyi ruhában, és nézik a padlódeszkákon az erezetet. Lilla néni még az elnökkel és az igazgatóval is közvetlen és bátor volt, miért ne engedte volna meg magának két ilyen ifjonc mérnököcskével:

– Az elvtársaknak nagyon fityeg, valami elvitte az ebédjüket? – s máris belekezdett, hogy megmagyarázza két legénynek, hogy hol kellene most lenniük. Milyen puccba vágva kellene szelet tolni a lányok körül. Táncba, vendéglőbe illene menni. Vidámkodni lenne szabad, semmiképp a savanyúság ecetét érlelni. Aztán visszakérdezett:

– Bocsánat, de éhen maradásra van gondolatom, hol ehetnének egy jót? – cinkos szemezéssel kacarászott hozzá.

– Olyan éhes vagyok, hogy nem látok – így az egyik.

– Akármit meg tudnék enni – mondja a másik.

– Vacsorára hozzám jönnek – tüsténkedett ellentmondást nem tűrően, a mézes – mázosan kedveskedő Lilla néni.

Az éhező mérnök urak aztán kitalálták, hogy Lilla néninek valami parfümöt vegyenek, még virágot is szereztek, s időben jelentkeztek a megadott címen. Mielőtt megtudták volna, mit esznek, még egy vendég érkezett. Bemutatkozás után, kiderült, hogy az idősebb vendég egy marhatenyésztő, akit nem falt fel a kollektivizálás. Ezen váltig csodálkozhattak, mert amennyire hihetetlennek tűnt, éppen annyira mesésen csodálatos volt. Ahol senkinek sincs semmi sajátja, ott van valaki, akinek hússzor többje van, mint amit bevall. Ahol mindenki a közvagyon között vezető ösvényeken botladoznak, és a korlátoknak ütközik, ott egy ember nyugodtan beszél a saját házáról, minden marhájáról, gyönyörű lovairól és s irtó sok kis földescskéiről. Valamelyik két fogás között töltött második pohár bor után, bizalmas kérdések is tiszteletüket tették. Kiderült, hogy Lilla nénivel sok közös gondolatot ápolnak, a sok munkához jól kell enni, a néni ebben mesternek mutatkozik. A tenyésztőnek három nagy és egy kisebb lánya van, de hites felesége rég itt hagyta őket, az egyik unokanővér gondozza a lányokat, persze nem kifogástalan, mert a nagyok még senkivel sem tudtak egy bálig eljutni. Az első találkozást még három vagy hány folytatta. Lilla néni gondoskodott róla, hogy az asztalra rendes étel kerüljön hetente két – három naponként.

Most azon kellett ügyködnie, hogy az ismerősök köre megerősödjön. Mikor az egyik vagy a másik leány is beszerénykedett. Mert aztán egyre több vacsora és ebéd élesítette a lehetőséget. Sőt a fiatalok találkozása is megesett. A fiatalemberek a két közbelső lányt találták korban megfelelőnek, úgyhogy a nagylányt és a legkisebbet teljes kizárással büntették. Pedig a legkisebb vita nélkül mind a két fiatalembert szívesen boldoggá tette volna. A legnagyobb megsértődött, mert úgy vette, hogy vénkisasszonynak nézik. Ez az apjuknak sem esett túl jól. De nem szólhatott túl keményen. A sors kereke pedig már elfordult a kezdő helyzetéről, s minden elindult a megváltoztathatatlan felé. Felszálltak az újabb szerelvényre.

*

Hosszú távollét után ismét Balavásárhelyen jártam. Lilla nénire, véletlen bukkantam, a park sarkánál. Örömmel dicsértem a kíméletes időt, mely múlásával nem hagyott mély nyomokat ezen a kedves asszonyon. Hogylétére csak elismerő dolgokat mondott. Neveletlen, de hűségre fogadott iskolás unokáit várta. Itt van a megfelelő hely. Lehetséges, ha a park melletti gyalogátkelőn átmennek, akkor csakis nagyon későn vetődnek haza. Ezt el kell kerülnie, mert jönnek haza az anyukák, s kitör a hiszti, ha a tévelygő gyermekek nincsenek otthon.

*

Bizony nem könnyű. Sem nekik sem másnak. Amit fenn kell tartani akár véráldozattal is, a látszatnak az a része, ami alig van takarásban. Mert az elkezdett képet a festőnek is be kell fejeznie. Hanem az apukák törekvése ezen túl is mutat. Náluk egyetlen lépés sem jelzi a

munka befejezését. Csak szusszanás esik két egymásra következő ténykedés között. Az apukák elfoglaltabbak, csak estére érkeznek, de mióta az elvtársazás megszűnt, jobban kell törődni az újraválasztással. Az apósuk idejében feltételnek szabta, hogy a város nagyjai között foglaljanak maguknak helyet. A hirtelenkedett ígéretet be kell tartani bármien. Bizonyítani kell, hogy semmivel sem maradnak le apósuktól, aki persze ma már igen rég nem dolgozik, csak dolgoztat. Így aztán Imre Béla a gépalkatrész gyár igazgatója lett. Tartja magát tizennégy éve. Ernő Ákos tizenöt évvel ezelőtt megnyerte az városi tanács alelnök választását. Azóta egyet még lépett, elfoglalta az elnöki széket. Nagyon belejött. Két nagy házat építettek a domboldalra, a főtérral párhuzamos utcában. Hivatali kocsijukat a házuk előtt, fenntartott helyen és váltó pilótázó sofőrjeiket a lakásuk vendégszobájában tartják. Mindkettőjüknek jelenleg öt – öt gyerekük van. Valóságos orgonasípok. Így az anyukáknak szabad délelőttjük van, de akármilyen későn jönnek haza, Lilla mama addig megetette és elgondozta őket. A délutánt a leckék írásával és a rettenetesen hosszasan vontatott tanulással töltik ki. Nem olyan egyetemre valók, mint az apukák, de az anyukák értelmét fénymásolatban hozzák. Ha-nem-hát-ma-napság. Ki törődik vele?

Nagyapó pipázva gondolkozik, hogy mitől mentek férjhez enynyire későn a lányai? Talán valaki elégedetlen? Hiszen a városban ő az egyetlen, aki tizenhárom unokával dicsekedhetne.

Majdhogynem elfelejtettem valamit. Közben a nagylány is férjezett. A legkisebb azóta háromszor is váltott. Azaz férjet újíttott.

A gyermekáldás pedig ezzel még nincs berekesztve.

Mint minden effélének, ennek is jele vannak. Jelei vannak. Példátlan nehéz az efféle jeleket számon tartani. Hát még betartani?

Csak a pipa szagztatott szortyogtatása zavarja, a tatácska szobájában egyre sűrűbbé váló csendet. Talán a szű perceg, vagy valaki kérdezi, hogy lehet ez így? A molylepke védett állat, ha látod, akkor sem emlegetheted. Lehetne egyébként? Miért nem azt kérdezi, hogy meddig mehet ez így? Hogy máshogy?

Talán mert, nem is lehetne másképp. Ki lenne, aki honnan tudná?

(2014)

Elsikkasztott bizalom

Őszintén, szeretném, ha másképp lenne. Ha nagyapám most is gyötörne azzal a sok mindennel, amit annak idején elviselhetetlennek tartottam. Meggyőzne arról, hogy csakis a saját elképzelései, illetve tapasztalatai az egyetlenek, amelyek célra vezetnek, vagy kihoznak a mindennapok kibogozhatatlan gomolyájából. Előre bocsátom, én a nagyapám szellemi örökségét elég élhetetlen módon kezelem. Elég sok próbát talált ki, hogy vizsgáztasson, ha jól fogok az emberek között élni. Tele vagyok tapasztalatokkal és tanulságokkal, olyan műesetekre, amelyeket például talált ki. Vizsgált és vizsgáztatott. Ha kibírom az élet megpróbáltatásait. Ha nem bicsaklok meg a csalódások özönétől. Ugyanezt tette a fiaival és a lányaival, de az unokái közül csak engem zargatott és kicsi Iluskát. Kicsi Iluska, aki egyszer azzal vetett véget a megpróbáltatásnak, hogy egyik próba alkalmából éktelen sikoltozásba kezdett és hisztisen elcsukló sírást mímelt. Ettől kezdve, csak az én képzésekre fordított az érdemnél nagyobb gondot. Naponta bizonygatta, s mindannyiszor megmondta, hogy az embernek egyik legfontosabb dolga az Isten által megszabott parancsolatok szerint élni, s azt másoktól is irgalmatlanul elvárni. Most és mindenkor, ha valami tiszteletlenség a parancs felől felmerül, csak állok és toporgok, a kezeim tördelem, s volt eset, hogy elpityeredtem. Nem férfias dolog, de nem szégyellem, mert az sem volt valami férfias dolog, hogy a tizenkét parancsot, ami

nálunk a falon ki van akasztva, még azt is a templomban csak rövidítve használják, s megelégszenek éppen tízzel is. Az én derék nagyapám pedig állította, hogy a sarkalatos tizenkettőn kívül még legalább két tucat egyezményes parancs van. Ezeket a parancsokat nem táblán hagyta ki az Isten, de bírják az Ő jóváhagyását. Az imádságos könyvben benne van, hogy éppen többféle számolhatatlan parancsok vannak, de nem pontosítják azt, hogy hány is lenne végül. Sőt nagyban ködösítenek, sok mindent odakevernek a parancsszerűségek közé. Nagyapám forogna abban a földalatti ládányi szükségben, mikor ilyeneket hallana, hogy manapság hét vagy hat parancs is megtenné. A hivatalokban sem, de még a törvény emberei sem tekintik igényesen és következetesen ezeket a parancsolatokat. Elég sokan már a templombeli tízeket is keveslik. Most igazodj el, rajtuk. Csak az öreg meg ne tudná, valahogy. Iszonyúan próbára tenné.

*

Hát kezdődjék, életem egyik legfoghatatlanabb története, minden betűjében nagyon igaz, ahogy Savanyú Esván úrnak, rangrejtett főpallérnak, bűvészmesternek, páratlan tevés hálógazdának megbízásából leírtam. Leírtam, miként forgatásra elgondolom, és itt van az is még az elején, mert, hogy azt gondolom, elrettentésül a neveket nem lenne szabad megváltoztatnunk. Hiszen felvállalták tettüket. Talán még büszkék is rá. Azt is ingathatatlan tudják, hogy itt a földön senki nem bünteti meg őket. Lelkem mélyén átkozom azt a napot, amikor ezt a bandát megismertem. Ma sem értem, mivel szolgáltam rá, hogy ezek a semmi-revalók ezt a próbát velem ejtsék meg, illetve ezek a képtelenségek ve-

lem valóban megessenek. Talán itt van a nagy próba, amit az én kedves és szabályos nagytatám nem ért meg szívdobogva, mert talán ez esetkor elveszett volna a lélegzete. Tessék csak megfigyelni, milyen szemellenzős társaság gyűlt össze ezen a kétszázszor legalább háromszáz bakugrásnyi helyen. Még hogy ez város. Cserebogár tüsszentésre zsebkendőnyi falu, csótányos surrogásra leheletnyi város, de rosszaságból fertőző patkányos metropolisznak is beválna. Talán nem is derítettem föl mindent. A dolognak nem a keresztmetszetével rendelkezem, talán egy hárántszelvényére leltem csak rá. Vagy mégis tizenkét parancsolat van, ha a szokott többről nem is tudnék. Ha erről lemondhatnék.

Remélem, mikor a megrendelő elolvassa, minden talány valós válaszra lel. Remélem. Mert kilátásba helyezte. Ő erre első perctől számított.

Savanyú Pista, akit mindenki így szólított, némelyek Pista bának is felmagasztalták, nagyobb tisztelettel István úrnak mondták, több szomszéd helyiségbeli hálótévé gazdája, felajánlotta segítségét, hogy bár komoly szakmai háttér nélkül, de a házasságomból fakadó, bimbózó kötelezettségeim miatt, valami jövedelmező és tartós munkahelyre kell horgonyoznom. Az érettségi ma már semmi előnnyel nem jár, de magába állandó keresetre se elég. El is vezetett valami négy helyre, ahol lelkesen beajánlott. Mindezeknél aztán a vállvonogatás és kéjes hazugságok áradata után kiderült, hogy nincs szabad helyük, amit velem betölthetnének. Végül az igyekvő mentoromat még én kértem meg, hogy ne meséljen az amatőr hálótévés sikereimről, mert éppen azért nem vesznek fel.

*

Az egyik balavásárhelyi iskolánál fenntartott ajánlásomra csak a szinte ingyen munka és a szabad túlóra maradt, hát ebben egyben tág lehetőséget láttak, s egy hét múlva fel is vettek. Az iskolaműhely min-denese, a karbantartó mester balkeze lettem. Nagy feladat nem volt, csak állandó jelenléttel járó ücsörgés volt. Egy – egy szeg vagy csavar cseréje, a szerszámnyelek olajozása, rozsdás csavarokról port törölni, néha a biztosíték simogatása, melyek külön, de együtt is, mind olyan semleges feladatok. Aztán anyagbeszerzés, néhány semmitmondó ren-delés teljesítése. Néha, mikor feltűnően semmit tettem, valaki elküldött a közeli üzletbe ezt – azt beszerezni. Legtöbbször magánhasználatra, néha azonban az iskolának is. Az egyikre lazább elszámolás esett, a má-sikra szigorúbb. Nem a számla felmutatása volt a bajom, mert az időm-ből kitelt, csak a számonkérés idegesített, miért nem vettem az olcsób-bat, vagy éppen nem a másikat, ha drágább jobb volna. Ritka megbízó volt teljesen elégedett a teljesítménnyemmel, pedig én biztosra tudom, hogy ő maga sem választott volna jobban. Az elégedetlenség nem tar-tott sokáig, mihelyt kellett újra elküldtek. Semmi terhelés nem járt ezzel a munkakörrel. Ráadásul a gyermekek dolgaival sem kellene foglalkoz-nom. A mester és a karbantartó könyökölnék teljes szélességben a gyermekeink dolgain. Ha figyeltem, nagyon sok szabad percem lett, amit úgy hasznosítottam, ahogy épp a pillanat kínálta. Mindenkivel be-szélő és köszönő viszonyban voltam. A fiatalabbakkal tréfálkozni is mertem, az idősebbekkel ugyanabban, a tőlük ellesett hangnemben saj-náltattam a megromlott alkatrészeim. Olvastam és versenyre mertem

volna kelni a deréksajogás vagy az állkapocs zsibbadása feletti siránkozásban. Lassan mindenre került ötletem és válaszom, ha kérdeztek. Torok rekedésre és pillanatnyi halláskárosulásra is volt példám. Mintha úgy tűnt volna, megtaláltam, az alig keresett, de áhított helyet. Talán valamelyik látogatásmentes egyetemre is beiratkozhatnék, ami persze egy csöppet sem az én ötletem. Ezzel együtt, ha valami csoda vagy nem várt ősrobbanás nem jön közbe, itt maradhatok örökre is. Leszámítom, hogy a vezetőtanácsba nem akarok bejutni, az igazgatók székére elvből nem pályázhatok, bármely tantárgyat húzom az egyetemre, úgyis nem azt tanítanám, amit tanultam. Hát így lennénk ezzel. S mire a beindulással végeznék, arra az ismerőseim fele nyugdíjas lesz, vagy egyéb frász érheti. Belátható, hogy egy tanerő, megvénülve, tisztára tele van kötelességi muszájokkal. Abban a korban, ha férfi ötven évesen egy vén házartos gazfickó, az összességében teljesen unja a napi érdektelen és sikertelen kötelmeket. Kampányokból áll össze a korlátozott, többségük darabokra tördelt korképe. A feleségem se lesz akkorra féltékeny, mert a pedagógusnők ötven éves korukban inkább megijesztenek, mint elbájoslnak minden korosztályt. A kisebbek felriadnak álmukból, a nagyobbak fogvacogva szenderednek el, ha bányarémet látnak. Egy – egy pedagógus asszony, a feszültségtől s az anyagi gondoktól olyanná lesz, mint a mesék banyája. Én ezt látom is. Bájosan nézünk ki, mi? Amit eddig mondtam, az csak a hangulat kerete lehetne, mert az én dolgom sokkal értelmesebb, mint azt bárki gondolhatná. Feltarthatatlan, lassan érdekemmé lett.

Olyan területre vetődtem, ahol azt gondolom, hogy semmi előzetes belátásom és tapasztalatom sem volt. Szinte azt gondolom, hogy némi idő elteltével ezen a téren lehetek verhetetlen szakember. Hiszen elgondolják, a sokoldalúan képzett és gazdálkodó szakemberek divatja van, ehhez még celebnek sem kell lenned. Tagadhatatlan, a dolgom elvégzését nem kívánom megreformálni, de a mikéntjébe sokat szeretnék építkezni. Erre persze később számítok még visszatérni.

Most azonban a kezdet idejére fordítok, mert szeretnék a történet folyásához ragaszkodni. Ez nemcsak az értést, hanem a hitelességet is szolgálja.

Egyszer valamelyik nap, valami négy – öt évvel ezelőtt, felröppent egy néhány szenzációra vadászó suttogás. Grozavu Editke segéd-titkárnő, megunta a bányászok lakónegyedének egyhangúságát, és a városka régi negyedébe egy régi zsidó házat szemlézett a napokban. Hihe-tő, hogy tekintélyes takarékbetétük lehet. Már volt, aki tudta, önsegély-ző pénztáros kölcsönhöz is folyamodik. Az is kiderült, hogy a női tan-erők mindegyike látta a házról és részleteiről készült képeket. Állítólag nagyon szép képek voltak. Álmélkodtak és sóhajtoztak is elegenden. Meg is érdemli, aki megbecsüli. A vásárlás ügye sok támogatót vonzott. Másik téma, Bandi Matild titkárnő nagykorú kislánya a család kocsijával, nekiszaladt egy újjgazdag külföldi kocsijának, aki nagyon ideges lett a több tízmilliós kártól. A kárt pedig ki kell fizetni. Az érdekelték az autó szükségéről regélnek, a fizető forrására nincsenek tekintettel. Miként a legénynek csekély bérből való jövedelme van, az anyu tőkéje, ami nem sok, lehet lesz az egyetlen támasza. Semmivel nem alább való, de tőle

többet vártunk, Tolcsvay Katalin segéd könyvelő is beállt a különös sorba. A férjével megkülönböztek, a lakást leválasztották, s a bútort elosztották, mindent a békesség jegyében. Nagykorú gyermekeiken se sokat vitatkoztak, mert mindkettő a válás ellen volt, ennek ellenére véghez vitték. Egyetlen kétséges dolog, hogy az osztozás miatt megfogyatkozott javak, vajon fedezik a napi szükségletet? Nem éppen az a villa fog hiányozni, ami miatt szinte hajba kaptak? Mert a kislányuk, mindkettőjük kedvence, ezzel tanult volna meg enni. Az egyenlőség és pártatlanság vélelmére gondolva, négybe hajtották, s kalapáccsal, könnyes szemmel addig csapkodták, ameddig a hajlításoknál el nem törött. A dolog helyessége mellett csak az a tény foglalt állást, hogy a négy darabot, majd a két felnőtt és a két gyermek kapja. Kisorsolták a hasznatlanságot, melynek neve használhatatlan villa. Vagy úgynevezett virtuális negyed villadarab. Ebben a légkörben voltunk azokban a napokban. Mindenki minden gondja csak ennek a három asszonynak a dolga volt. Mennyit is töprengtünk, teljes adathiány gyanújában, közben kívántunk következtetni, csak vajon mire? Mind a három nő nehéz napok várományosává lesz pillanatok alatt. Ezekhez, a dolgokhoz nem hozzászólni, csak halkán hümmögni lehet. Vagy azt se. Mind a hármuknak része lesz a következő dolgok összebogozásában.

Akkoriban a zeneteremben tevékenykedtem, sajátos falvédőt terveztünk és szereltünk fel, szinte ingyen, csak olcsó hasznosítható anyagból. Nem gondolnád, de egyszerűen a tojás bolti csomagolására használt kartondobozt rögzítettünk a falakra. Lassan haladtunk, mert a dobozok igencsak csekélyke méretűek voltak. Engem egyedül az bosz-

szantott, bár látszólag ugyanakkorák voltak, mégis naponta alig került a kezembe tíz teljesen azonos méretű skatulya. Ettől aztán a falon, helyenként szép alakzat jelent meg, de szándékmentesen irtó pocsék dolog is megjelenhetett. Volt, hogy csak a néző kételkedett, abban, amit lát. Teljesen szándéktalan került oda. Nem tűnt egyáltalán különösnek, azokban a napokban többet találkoztunk, többet is beszélgettünk, Gyergyai Rebekka néni ének pallérozóval. Szóba került a titkárnő nehézségre forduló sora, akit a károsult sürget a fizetéssel. Nagyon sajnálta a sors által üldözött embertársunkat, akit a véletlen rángatott bele ebbe a nagy slamasztikába. Azonban van remény.

– Csak egy egészen kicsike megértésre van szükségük – kezdte és végezte a zenetanárnő. Csak két kis önszegélyzős kölcsönrel kiviszi a nehezét.

*

A zenetanárnő együttérzése megalapozottnak tűnt. A kettejük sorsa szinte mindenben egyezett, az elvált férj, az egyetlen nehezen felnevelt gyerek, az apátlan nevelés kényeztetéssé fajulása, a gyerek elromlott magaviseletébe való beletörődés vagy csalódás, esetleges betegségek, a nap nagy részében egyedüllét, amikor az embert lerohanják az emlékek, vagy rázúdulnak a jövőtől való félelmek. Most éppen kezeseiket keres, de ezért a potom tíz ezres összegért nem is nagyon érti a zenetanárnő sem, hogy miért kell ezt is garantálni. Én sem értettem, aztán otthon fény derült erre. Az én aranyoska feleségem, korábban írónak volt az egyik omlási önszegélyző pénztárban. Meséltem, hogy mire kérnek, s

nem vagyok tisztában, mivel jár. Nevetett rajta, hiszen ez nem lehet nagydolog.

– Emlékszel, régente cigánykasszának nevezték. Mindenki befizethet valamekkora összeget, s azt havonta, vagy negyedévente valaki, egyezkedés útján, hazaviszi a mindenki által beadott összeget. Akik egy – egy ilyen szövetkezetet létrehoztak, bíztak egymásban. Hanem a bizalmat, később meg kellett erősíteni, feltételelessé tenni. Erre gondolták ki a tárgyi vagy anyagi garanciát. Egyetlen feltétel, hogy a feladott összeg garantálására mindenki leköt egy bizonyos vagyontárgyát, vagy haszonzeszközét, esetleg ékszerét, amely a teljes tevékenységet előre láthatóan biztosítja – magyarázta. Egy rendesebb szövetkezet harminc, de több évre is fejlesztési tervet készíthet. A tagok gazdagodása nem ütközik semmi akadályba, ha a megfelelő illetékeket és adót rendesen befizetik.

– A mostani gazdálkodás is ilyen? – kérdeztem, hogy megmutassam érdeklődésem.

– Persze, csak a megnevezése lett mássá. Mindenkinek van egy alapdíja, aminek esetleg a háromszorosát veheti hitelbe, kölcsönként.

– Akkor a kezesek, jelenlétükkel a harmadokat jelképezik – találtam meg a magyarázatot.

– Feltehetően így van, mostanság törvény előtt hitelesítik ezeket a kis vállalkozásokat, és a törvény szavatolja tevékenységüket. A közösség vezetői felügyelik a kölcsönök mozgását és a hitelek térítését. A közösség vezetőit törvény előtt vonják felelősségre, ha nem tartják be a szabályzatot. Legtöbbször a felelősöket is számon kérhetik, ha valamely

törlesztés elapad. Viszont a csoport vagyunkája a csillagokig emelkedik.

Hát ez nem olyan veszélyes dolog, minden attól függ, hogy a hitel ne emelkedjen a csillagos ég szféráiba. Esetleg ne alakuljon ki valamilyen pénzmosási zugtevékenység. Feleségem aztán azt is megérdeklődte, hogy van – e pénztárféle valahol, amelyik tíz ezer lejt adna kölcsön, de megnyugodtunk, alig van erre esély. Így aztán, eleget tettem a zenetanárnő felkérésének, és kezesnek szegődtem a titkár nő hitelének fedezésére. Veszélytelennek kell lennie, mert a bankok is kacsintgatnak ilyen vállalkozások mellett. Reméljük nem mellékgondolatokkal tűzdelten.

Közben azt is megtudtam, hogy az iskola vezetősége, a havi részletek közvetítése érdekében, követi a hiteleseket, mert szabály értelmében egy embernek egyszerre csak egy kölcsöne lehet. A havi jövedelmet pedig egy illendőségi küszöb felett nem lehet legorombítani. Anyósom betegsége esett erre az időre, s néhány előre nem látott kiadás ért. Takarékunk pedig még nem volt. Az öregek kuporgatását nem akaruk elvenni, a tanügyiék önszegélyzőihez fordultunk. Nagyon úri módon kezeltek, olyan jelölt is került, hogy a sorszámát a betegségre való tekintettel, előnyömré kicserélte. Némi bajom származott volna abból, hogy alig volt valami betétem, így a kölcsönöm is gyengécskének mutatkozott, de abban is segítettek. Felvetettek egy gyorssegélyt, amit ugyan nem vehettem ki, hanem az alapomhoz ragasztották. Ez képezte a kölcsön biztosítékát. A kölcsön s a kamatok fedezésére a vadonatúj hűtőszekrényünket ajánlottam fel, elfogadták. A kölcsönömnél félszeresé-

vel még többet is ért. Ettől aztán sikerült felvennem a kívánt összeget, hogy megcsináltassuk az anyósom talpra állását. Az eljárást nem kellett nagydobra verni. Hála Istennek, s az ügyködésnek, a dolog a jobbra fordulás felé kanyarodott. Mindenki egyetértett a hitel felvétele, törlesztése és a kölcsönös előny tiszteletbe tartása terén. Az adósság soknak tűnt, de lassan a sok részlet kiegyenlíti, reméltük. A jótett helyébe jóra várj – tétel elindult a maga útján. Reméljük, más is így jár. Csakhogy nem mindenki ezen az úton járkal.

*

Közelgett a titkárnő várva – várt kölcsöne felvételének napja. Minden akta eddig elkészült, csak az maradt, hogy a kezesek a helyszínre felvonuljanak, és tanúsítsák, hogy a hitelt látták felvenni. Nagy puccal vonultunk át Omlásba, mert ott volt az érdeket támogató pénztár, ahová személygépkocsin vitettek. Kölcsönzött kocsin kellett legyen a szállítás, mert az ők autójuk trappára volt, s a kisfiú jogosítványa is felfüggesztést szenvedett. Bandi Matild dolgát Gyergyai Rebekka néni, Stan Mariana és jómagam karoltuk fel. A kisablaknál tudomásunkra hozták, hogy az igényelt tíz ezer lej helyett csak ötezerre van jogosultság. Még valami sopánkodásra, könyörgésre, és fenyegetőzésre is sor került. Az egyezkedés után, ez szerintem cigánykodás volt, végül hat-ezer lej hitelezésére állították ki az okmányokat. A pénztárhoz egyenként hívtak be, ellenőrizték a személyi igazolványunkat és a foglalkozásunkat, aláírták az elismervényt. Végül önagyságának kiszámolták a pénzt, állítólag csak az első részlet híján. A beígért kávézásból, ünnepiből és áldomásból nem lett semmi.

– Csak pénzről ne beszéljünk – jegyezte meg többször, még útközben, bosszússá lett titkárnőnk.

Ha jól emlékszem, két hónap múlva bérelszámoláskor értesítettek róla, hogy az iskola többé nem ügyeli a személyzet kötelezettségi kifizetéseit. Ez a kölcsönöket is érinti. Személyesen kell elvinnünk részleteinket, az illetékes pénztárakhoz. Érdeklődésemre, azt mondták, hogy valami sikkasztások és hamisítások történtek. Amíg vizsgálják, addig nem is lesz másképp. Mariana ekkortájt kérdezte először, vajon a mi partnerünk fizetgeti a soros részletet.

– Kérdezzük meg – mondtam neki. Megtettük, s bólintást kaptunk. Abban az időben szinte nem is tartottam fontosnak, hogy bármily feltételezésekbe bocsátkozzak. Minden értesítő arról szólt, hogy egyes pénztáraknál, önkényesen és erőszakkal forgalmaztak valami összeget, kamattermelés és önköltségi díjak termelése céljából, hogy kifizetődővé váljon a működésük. Egyébként nem voltunk érintettek. Valaki felröppentette, a titkárnő fia ittasan vezetett, és nem is az autóssal van a baj, hanem a gyalogossal, akit az autók közé szorított. A pletyka megérdemelné az utánajárást. De mindenki csak sajnálkozott, hogy a rosszindulatú emberek micsoda híreket nem restellnek terjeszteni. A dolgot el is felejtettük volna, ha egy jó félév múlva, aranyos titkárnőnk és ségége, egyik napról a másikra hirtelen eltűntek az iskolából, egyik betegséget mondott, a másik nyugdíjazásról, megint másik a munkaszerződés felbontásáról regélt. Személyesen szóba állni nem tudtunk vele, telefonja néma maradt. Budeanu Kálmán, az akkori igazgató bemutatta az új titkárnőt. Tétova tájékoztatót nyújtott a várható személyi és szeszélyes

változásokról. Telea Anamarie, az akkor volt aligazgatónőnk, már bőbeszédűbbnek ígérkezett, de a teljesség igénye nélkül. Szerinte nem lebeg lényegi veszély a testület fölött. A kialakult helyzetről alapos tájékoztatót senki nem mondott. Rebekka néni is, közben egy másik iskolába szegődött. Teljesebb norma reményében. A volt titkárnő, a volt segédtitkárnő és az akkor meglévő segéd-könyvelőnő lombosodó adósságairól érkezett egyre több híradás, de a cáfoló ellenhír sem tétovázott, az is kezdett szárnyra kelni.

*

Az eseményeket ekkor én néhány napig ködfátyol mögött láttam. Beiratkoztam épp az egyetemre. Felvettek. Feleségem közben terhes lett, nem tudtam, hogyan kell kifejeznem magam. Örülnöm kellett volna. Hanem én csak bámultam. Semmi okom nem volt, ha az nem ok, bizony egy keveset várhatott volna még. Ezek a hírek nem egymás mellé találók. A szüleink letámadtak, hogy nagyobb lakásba kell költöznünk. A munkánk, a lakásunk és az érdekünk három helyiség felé kaparászott, egy használt autó elkelt volna. Újra nem futotta, de a közlekedési eszközök és menetrendek csapnivalókká lettek. Közben, elég rendszeresen, egy kis zsebláz enyhítő pótlékért ki – kijártam Veresmartra is. Pista bának apró műsorokat vakartam össze, amit aztán a hálózataán leadott. Ezért nekem időnként szép pénzecskéket adott. Nettóban. Az állomásokon való ücsörgésre még heves udvarlásom idején ráuntam. A jelen életmódban, úgyis már többet voltunk kétfelé, mint együtt az aszszonykámmal. Most a kisgyerekekkel, talán nem is kerülhető el, hogy a nagyszülők támogatására szoruljunk, s akkor a napi menetelés célállo-

mása legalább eggyel megnő. Álmomban sem gondoltam volna ilyeneket. Semmi nem kínálkozott megoldásnak, hogy ebből a kutyaszorítóból kicsúszhatnánk. Egyik este éppen haza érkezésemtől, anyósom és Mariana egyszerre jöttek. Mariana nagyon sietett, az ajtó között belekezdett, egy szuszra elvégezte, s máris elkostródott:

– Matildka nem fizetett szinte semmit...a pénztár hitel követésre adott ki minket...a tegnap hívták őt kihallgatásra...van egy csomó késlekedési kamat...a törvényszéki végrehajtó nem tárgyal, le kívánja vágni a fizetésünket. Az ő férje nagyon haragszik, még nem jutottak megoldást segítő gondolatra. A végrehajtó mind a hármunktól kéri a teljes kölcsön teljes értékét, egy halom kamatot és a saját behajtásáért járó tiszteletdíját. A végrehajtó még csak annyit sem fáradozott, hogy figyelmeztessen. Baj van a törlesztőnkkel. Az egészünket betérhelt hét-ezer lej felett, háromszor.

Rebekka tanár nénit felhívtam, de ő semmiről sem tudott. Pedig mondtam, hogy legelőször ő volt a legsürgetőbb a támogatás megszerzésében. Hallani sem akart a végrehajtóról. Neki több ötlete volt, a vagyontárgy értékesítése felől. A dologban, ahogy az értés felé tapogatóztam, egyre kelletlenebb lett. Emlegettem, hogy komoly saját kölcsönöm törlesztése, sokkal jobban érdekelt. Anyósom orra előtt, ma épp a mi volt titkárnőnk vette meg a háromszobás lakást. Megindokolta és elpanaszolta, hogy a nagy lakását el kellett adnia, visszaköltözteti magához a fiát, a végrehajtók járnak a nyakára. Pedig egy kicsinyke balesetért, máris töménytelen pénzt fizetett ki... Ráismertünk a történetre. A fia ne-

vére vette a lakást, hogy ne foglalhassák le... Itt a feleségem aranyötleme villanyozott fel.

– A híres Esván barátoddal vitesd el magad valami pénzügyellenőrhöz, s tájékozódjatok a törvényességek mai állásáról. Az se lenne baj, ha megtudnátok, esetleg nincs – e valami jogsértés abban, hogy abba hagyta a fizetést – csicssergett a feleségem.

– Jobb lett volna elkerülni az ismeretlenekkel való bratyzást – vélekedett anyósom, de hát a tényeket most már nem lehet megváltoztatni. Fölösen burrogtatott.

Reggeli párákódókkal már Veresmarton találkoztunk, ahol gazdámval elképzeltünk egy kétlépcsős cserkésztervet. Mindenesetre túl keveset tudtunk, a további lépcsők tervezéséhez. Esván bá azon volt, hogy egy adóellenőr ismerősét keressük meg. Jött is velem, ahogy a tyúkjait kiengedte az udvarra. Egy tehervonatot állított meg, amivel gyorsabban érhattunk be a városba. Szóts Lajos Imre rettegett balavásárhelyi adóellenőr hivatalára is rátaláltunk. Elsőre megmondta, hogy törvényesen lehet esélyünk, de szerinte valami ördögösség rejtezik a dologban. Hamis dolog az, hogy törvényszéki végrehajtó keressen, a tartozó felek szembesítése nélkül. Találjuk meg a végrehajtót, hadd tudjuk meg, mitől olyan biztos a fizetés lefoglalás. Közben szétnézést tervez és szervez a működő pénztáraknál, hol jeleztek rendellenességet, hol kellett felmenteni a vezetőséget és hol került végrehajtásra sor. Az elmondásom alapján elég gyanús, hogy ez a személy megfontolt, és erős fenntartásban részesül. Úgy mutatkozik, hogy ez a dolog már jó ideje folyhat. Nagy tapasztalattal verik át a magamfajtaikat.

Erős kíváncsiságot tettetve, elmentem a végrehajtóhoz, hogy az üzenetből értesülve, átvegyem a fenyegetést, a fizetés lefoglalás okairól, indoklásáról és a végrehajtás lefolytatásának módjáról. Hanem minden békésnek mutatott várakozásomra, csak ideges kiabálásban és fenyegető rikácsolásban volt részem. Többször szóba került a kötelességem mulasztása, és az abból származó veszteség, tetemessége ijesztőnek minősült. Ezt nem értettem, mert a titkárnőnk tetteleg hónapokig visszatartotta a postát, amiben értesítettek a késedelemről, ez pedig csakis a végrehajtónak segített nagyobb összeget keresni.

– Annak szeretnék a nyomára jutni, hogy ön milyen módon értekezett velem, mikor és hol tudhattam meg, hogy bármi kötelességem felmerült – próbáltam békésebb mederbe terelni az értekezésünket.

Ezzel azt hiszem a teljes ellenszenvét kiharcoltam, az elmúlt két évben két fenyegető levelet küldött, egy késedelmi értesítőt, majd egy felszólítást tett ki a törvényszéki hirdetőbe, melyben megjelenésre szólít fel. Ott voltak lefűzve a pénztár fenyegetései is, elég sok papír gyűlt fel. Az összes papír ismertetőjéből kisziszegett a magasabb rendűség érzésétől fűtött csaló fenyegetése: – Ne merj ellenem lépni! Az volt a feltűnő, hogy a nevemre szóló értesítők közül egyiket sem én írtam alá. Tanúsítvány is volt, amit nem akartam átvenni, persze most láttam először. Azonnali másolatot kértem ezekről a lapokról. Egyebet is felfedeztem. Nem volt semmi tárgyi ajánlat, a felvett összeg kezességének megtámogatására. A kölcsön jegyzőkönyve is gyanús volt, azt is lemásoltattam. Válaszul, Kozma Géza Ernő jelesen tapasztalt végrehajtó úr, még

azon nap délelőttjén, az iskola számítógépén leállította a fizetésem. Marianának éppen havi hatszáz lejét foglalta le. Nem tudom mire gondolt, amikor a megélésünket célozta meg. Feltehetően égi mannára bízott volna minket. Ha így egyetlen ellenőrzött fitying nélkül hagyott.

Semmi órát nem voltunk képesek dolgozni, Marianával együtt a rendőrségre rohantunk, hogy védelmet kérjünk az életünknek és a túlélésünknek. Az aligazgatónő azt mondta, hogy teljesen megért minket. Nem tudtuk, hogy szavai mögött semmi prófeciára való utalás sincs. Hanem ott aztán, valósággal ránk törtek, garmadával, a meglepetések. Az adatfelvevő felvonta szemöldökét, mi nem hallottunk róla, hogy a város legtöbb pedagógusa elcsodálkozott vagy kétségbe esett, amikor megtudta, szokás szerint a titkárnők az igazgatók helyett néha aláírhatnak. Esetünkben a könyvelőnő, mi helyettünk is aláírt. Amiket aláírt, ami az azt követő helytelen következményekkel együtt járt. Az adatfelvevő ekkor egy nyomozóhoz irányított, akinek alig volt türelme a bajainkat hallgatni. Azt állította, hogy mindenikünk agyára ment a fizetésletartás ténye. Mert jelzi, hogy nem egyedül evezünk ezen a hajón. Most éppen hat ilyen esete van. Meg kell tudnunk végre, hogy saját akaratunkból csatlakoztunk a kölcsön felvételéhez, mindahhoz, ami ezzel együtt jár. És végül van egy bökkenő, amíg a nyomozás tart, ne várjunk nagy csodára, a fizetésgátlást a rendőrség nem tudja feloldani. Ehhez törvényszéki határozat szükséges.

*

A Törvényszéken semmi együttérzést nem tapasztaltunk, sőt olyan haraggal kezeltek, mintha mi lettünk volna a csalók. Meg is

mondták, aki valakivel csalásra szövetkezik, akkor ugyanabba a törvényi kategóriába lesz besorolva. Merthogy mi csalót segítettünk pénzhez jutni, most annak a felelőtlensége gyümölcsét élvezzuk. Tőle elválva, keressük az igazunkat. Na, ezt jól elmagyarázták nekünk. Az adatok kelletlen felvétele után aztán kiderült, hogy valamennyire mégis sajnálatra méltók vagyunk. Kérésünkre, az adatfelvevő be is ment a szolgálatos bírónőhöz, aki készségesen havi 400 lejre korlátozta a fizetés levonásainkat. A határozatot elküldte az iskolának, mi kifizettük a díját, és szólt elmenőben, azt ajánlja, fogadjunk ügyvédet, mert itt nem állt meg a dolog. Per nélkül semmiképp, perrel is csak részben kaphatjuk vissza a pénzünket. Persze, az is lehet egyáltalán, mert önként szegődtünk keznek. Ez a megállapítás nagyon elbátortalanított.

Délután Marianával ügyvéd keresésére indultunk. Akikkel fel tudtuk venni a kapcsolatot, mindenki nagyon foglalt volt. Rebekka néni nem jött velünk, férjtelenné lett sorstársával szemben nem akarta kihívni az istenek haragját. Aznap nekünk ennél több nem sikerült. Másnap sem sikerült a Tekenyő völgyben bár egy ügyvédet találni, aki rövid interjú után ne mutatott volna az ajtóra. Mondtam is Marianának:

– A mi dolgunk se nem népszerű, se nem érdekes. A végén még a javunkra talál elsülni, s akkor az ügyvédünkkel együtt, mehetünk... – A szövegem akkor, ott nem akartam teljesen befejezni, vélhetőleg lecsökkent a reményeim holdudvara. Mintha valami azt mondta volna: – Nem fog nektek sem sikerülni.

– Eddig halvány reményem volt arról, hogy az igazakat nem helyezik vád alá. Ezekben a napokban a varázs feloldódni látszott. Semmi

érték nem tolakodott a helyére. Szóts Lajos Imre rettegett adóellenőr, harmadnapra szerzett egy fiatal ügyvédet, akiben legyen reményünk, biztatott. Ahogy a tárgyalás kitűzhető lesz, a levonásokat is felfüggeszthetik. Ugyanakkor megtudjuk, hogy a dolgunk sokkal összetettebb, mint gondoltuk volna. Több kölcsönt vettek fel, több személy nevében, több helyen, mindenhol késleltették a kezeseket, ugyanaz a Kozma Géza Ernő jelesen tapasztalt végrehajtó fenyegette vissza a pénzt, és eddig minden pénztárban lecserélték az ügyintézőket. Ugyanaz a személy adott mindenkinek felmentő levelet, hogy ne menjenek gondatlan kezelés miatt dutyiba. Közben kiderült, hogy az ügyintézőket csak azután váltották le, miután a tartalékalapból kifizették a fedezetlen kölcsönöket. Kértem a főellenőrtől, csak mi fordultunk a törvény szigorához, leintett, éppen tizenegyen adtak be keresetet, de valami ok miatt időközben mindannyian visszavonták vagy felhagyták az eljárásra való kérelmüket.

– Mi nem így teszünk – fogadkoztunk, biztatón nézegettük egymást Marianával. Közben szaporodtak a kételyeink.

Az ügyvédünk figyelmesen meghallgatott, adatokat jegyzett, minden kedvem szerint zajlott le első beszélgetésünk alkalmával. Második alkalommal, már nem akart hallani a feltételezéseinkről, csak a tényeket beszéltük meg, ki tudja hányadszor szajkóztuk a hamisítást és a hazudott körülményeket, nem beszélve az értesítések visszatartásáról. S ez a fiatalember akkor szépen előkészítette nekünk a dolgot, két hónapi várakozás után megidéztek. Amellett, hogy három hónapi levonással számolunk, a perköltséggel a veszteségünk szinte annyi lesz, mintha

szó nélkül kifizettük volna. Ezt a motivációt már és még nagyon sokszor meghalljuk. Itt van az oka, ami miatt többen a büntető keresetüket visszavonták. A nagy gonddal előkészített tárgyalás egyetlen pillanata volt elfogadható, amikor mindenki állva köszöntötte a bevonuló testületet. Azon kívül egyetlen pillanat nem tűnt olyannak, mintha a mi érdekünkben történne az egész esemény. A napirendek között azonnal látszott, hogy tíz percet se szánnak ránk, holott egyedül Mariana tudott volna tíznél többet mesélni. Hanem amikor a bírónő a kérésünket ismertette, hát ott teljesen kicsavarták a panaszunkat és folyamodásunk okát. Legalábbis teljesen mást mondott tollba az írnoknak. Tiltakoznom kellett. Tiltakozásom Mariana is fenntartotta. Figyelmeztettek, aztán lefordítottak, milyen türelmem lehet a gyerekekkel, ha nem tudok viselkedni. A további tárgyalásokról végül mindkettőnket kitiltottak. Maradt az ügyvéd útján való kommunikáció. Az alperes és a végrehajtó egyszer jelentek meg, Rebekka néni pedig egyetlen egyszer sem volt kíváncsi. Csak a pletykákból tájékozódott. Az egész pereskedés alatt állandóan azt üzengették nekünk, hogy ne nyomozunk, mert az a hatóság feladata. Ne vonjunk le következtetéseket, mert az a törvényszék hatásköre.

*

Rebekka néni a két év alatt kifizette a részleteket, sőt vizsgálatot is kezdeményezett, hogy mi is kezesek vagyunk, vajon miért nem fizetünk. Kétévi tárgyalás után és embertelen sok járkálás árán azt tudjuk meg, hogy kitartásunk és makacsságunk a hamis aláírás és a visszatartott értesítők miatt teljesen hiábavalók voltak, mindennek a levét Rebekka néni itta meg, mert ő fizette ki a késedelmi százalékot és a

végrehajtó tiszteletdíját. Ma is azt tartom, hogy a tiszteletdíjra semmi joga nem volt, mihelyt minket a lehetséges fizetőit nem vett ember-számba. A legutolsó tárgyalás ítélete az volt, hogy Kozma Géza Ernő jelesen tapasztalt végrehajtó, akaratától független, a pénztár felkérésére foganatosított ellenünk intézkedést, egy már visszafizetett kárra, amit még egyszer nem lehetett semmi címen könyvelni. A csalók pártját sem foghatta, azok fel nem kérhették, meg nem bízhatták, hamis akták alapján, ráadásul, mert a perelt Bandi Matild nem tartózkodott a városban. Ezt ő váltig fenntartotta. Ami köztudottan hazugság volt, a városban élt, csak bujkált. Szerencse, nem ugyanabban a vendéglőben ebédeltek a bírónővel. Azon sem csodálkoznék, ha meghallanám, ezek a kölcsön-szédelgők, a pénztárosokkal és a végrehajtóval elosztották a tőlünk kic-sikart jövedelmet. Minden kasszánál ezt tehették, a kezesekkel, amit hiteltérítés alakban visszafizettettek, az feltételezhetően eltűnt a sok kézben. Maradt bizony egy néhány lej tejes kiflire. Vagy nem erre gondolnál?

*

Ezzel a mese végére érve, filmben már nem tudom elképzelni. Talán a különféle türelmekre és várakozásokra való tekintettel, sorozat-filmre tippelnék.

A gondolatot tett követi, Pista bának javaslatot teszek egy riport sorozat készítésére, csak éppen meg kell tudnom, kit nevezhetek meg tette értelmében. Törvényesen. Szabályosan. Hitelesen. Nagy harag-szomrád van kilátásban. Várhatón. Mert ebben az esetben a tolvajt ne-vén kell szólítani. Celebbé fogják ütni. Hátha ezzel egy kis hírnevet tu-

dok nekik szerezni. Hanem Celebségében egyiküknek nem lesz sok és nagy öröme. Ismerőseink, ha meg nem tagadják őket, remélem, távol tartják magukat, mint a ragályos betegséget terjesztőket illik. Remélem, mikor a megrendelőm elolvassa, minden talány valós válaszra lel. Nagyon, de nagyon remélem, nem csalódik.

Csak én maradok elégedetlen, hogy az én okosnak titulált nagyapám, ilyent álmában sem pipált.

Így a bibliai parancs, a felebarátod tiszteletéről és javainak önzetlen helybenhagyásáról szólt, nálunk önkezűleg hasba szúrta magát.

(2011 – 2014)

A Telehold éjjelének ördögöcskéi

Egy hete nő, nődögél a Hold. Gömbölyödik.

Ma délután, mikor feljött az égre, akkora volt, hogy már nem is fért el azon a tenyérszerű tisztára dörzsölt üvegdarabon, ami az égből belátszik a Molnárék nyári konyhájának ablakán. Molnáréknál pedig nincs megállás. Sem benn, sem kinn nem érnek el ácsorogni. Mindenki egyvégtében tapod. Kell az igyekezet. Karácsonyra, csomag kell azoknak, akik a család életéért sínylődnek a mostoha havas tövében. Legfőbben Balázsnak, a legnagyobb, aki kinn telel a havason. A többi sem elhagyni való. Amikor emlegeti az ember, vagy a nagyot mondja, mert nagyot kell vállalni, s azt tartja, hogy a nagyobb teszi legfőként a munka dandárját. Olyan is van, amikor ez a dolognak semmit nem segít. A legnagyobb teszi a legkevesebbet, és a kicsinyke állja a helyét a nagyoknak is. Éppen hősi tetteknek sem gondolható, csak hogy a nagy nem végezheti. Amilyen a csizmapucolás. Hát erre a kisebb gyermeket hívják meg. Ő aztán elvégezheti, minden restelkedés nélkül. Így aztán Balázs nem egyedül van. Vele van Gyárfáska is, hadd tanuljon valamit az élet mostohaságáról. Mert a kisebbről tudnivaló, hogy nem bámulja ölből az árnyékát. Abból az egyszerűségből kilépve, hogy az árnyéktól nem szabad megijedni. Erre a gyermekecske azt gondolja, minek nézni éppen az ijesztőt. Hát nemcsak nézelődik. Nézzük tán a bátorítót? Csak éppen meglássuk! Ehhez pedig dolgozni kell. Ott találni a bátor embe-

reknek valót. Ott kerül, a dolog mellé a feladat, amit meg kell oldani. Mentől kevesebb az eszköz, annál jobb. Ilyenkor az ember nem kapkod, fűhöz – fához. Összezavarodna tőle. Mentől fárasztóbb, annál jobb, ha nem lehet egyetlen gerincropogtatással elintézni. Az ünnepek pedig méltó felüdülést is hoznak, a munkában elnyűtt lelkes testnek. Valami vel jobb étel, s csak váltás új ruhanemű, teljesen új fehérenemű és bár egy hálóköntös kijár nekik. Még meg is kell tetézni valami finomsággal. Nem épp legszebb a hanyagolt illem dolga, hogy a mondásban örökké hátra marad, de mégis ott van az a szerecsengyerek, a Mahomet. Annak is kell valami, mert semmije sincs azon kívül, amit magára vesz. Honnan jött, miként került Balázs mellé, azt senki nem tudja. Egyszer csak ott volt. Balázs árnyéka gyanánt mutatkozott. Balázs nem kér tőle nagy dolgokat, de azt nagyon figyelmesen. Semmi nem maradhat beteljesedés nélkül. Ő a Balázs tízedik kutyája, legyen ki vele a varázsra való szám. Megbízhatósága túltesz mindenki gondolatán. A Szemerkés kaptató alatt van egy szurdok, annak a végében egy védett katlan. Abban háborítatlan telel, akár vaj hatszáz juh is. Rövidebb baj esetén, három ennyi sem sok, ezen a teljesen védett helyen. Valamennyi legény s egy jó pár kutya kell, s még némi széna, mert szalma sem kell több mint akárhol más helyen. És még mi minden nem tanyázik ezen a vidéken. A tanyasiak telelése eddig soha nem járt bajjal.

Csak azok a beste, ördög fiak ne lennének annyian. Szokatlanul fel szeretnének tünni. Az erdő szélén szaladgálnak. A nagyobb hófolton ugrálnak. A patakmederben locsogtatnak. A patak nádszárait su-

hogtatják, és a bokros szélén ropogatják az ágakat. Közben indulatos verseket regélnek.

- Három szabó legényök,
- Mekk, mekk, nyökk.
- Merre mentek szegényök,
- Mekk, mekk, nyökk.
- Balázskának ígértök,
- Mekk, mekk, tökk.
- Ha megfogunk, elvesztök,
- Mekk, mekk, tökk.

*

Lenn a vasút mellett a sorompók sodronyain zizegő dallamokat futtatnak, fölötte a távíró drótján vidám nótákat pattogatnak. A fák ágai között szélmuzsikát zúgatnak. Pedig semmi szél nincs. Kristály tiszta gyönyörű idő van. Mégis csupa hallással van tele a levegő.

Balázs még nem éppen tizenhét éves, mégis – már egy éve számadóskorban van Ferenc bátyómnál. Sebestyén Ferenc bá az első perctől a falu legszerencsésebb emberének tarthatta magát. Másra úgyse nem volt kilátása, hogy a juhseregét megőrizné. Már igen sok embert rászédett, rossz híre ment, s nem szegődtek vele. A Balázs gyerek pedig szerződött, nem lehajtott fejjel, hanem szembe nézve, bátran. Amit Feri bátyóm először hallott, záradékot is tett. Ha záradék van, akkor nagyobb figyelem is szükségeltetik, mert ez a feltétel a gazda feladata. Ha a gazda nem teljesít, a számadó sok juhot nyer meg rajta. Balázsnak kilenc akkora kutyája van, mint másnak borja. A kutyák becsületén soha nem

esett csorba. Legfentebb, csak nézelődtek. Ráadásul a saját testvérei többet érnek minden bérencnél. Ezt a kutyák is számon tartják. A csendes hétköznapiok hibátlan folyását, éppen ma zavarták fel a vendégek. A vendégek a tornácban toporogtak. A lábaikról s a hárász takaróról gondosan leverték a havat, még egy nádseprűvel is finomítottak. Nemesen köhécseltek a kitekeredő párának. A gazdák az érkezőket, pedig a házba tessékelték. Amit azok húzódozás nélkül elfogadtak.

Mikor betértek a ház melegéhez, elég hamar megmondták, miért jöttek. A Sebestyén gyermekek, mert ők voltak a vendégek, hét mókusnál sebesebben száguldó agyserkentő dolgot mondtak Balázsnak. Az egyik az volt, hogy a Sebestyének édesanyja a Balázs édesapjával elég régecskétől hetyeg, a másik pedig az, hogy a vén Sebestyén bosszúból sarjúhordáskor lenyomta Rékát, az előbbi okból kifolyólag. A gyermekek pedig mindenkinek megmondták, és nagyobb testvérükhöz fordulnak, és fordultak is oltalomért. Pattant is ő azonnal. Egy óra bőven vagy kettő szűken telhetett az óta, mióta vendégei csizmába toppantották. Nagy próbára hívták újdonsült testvérüket.

Az ördög fiak sem maradtak tétlen az utcán. Látták és feltűnt nekik, hogy ebben a késői órában, vajon mi dolga van Balázsnak, az utcán. Ahogy betértek, az udvaron rögtön, valami teendő dolog után kutattak.

- Három szabó leginnak,
- Mekk, mekk, makk.
- Merre mentek szeginnak,
- Mekk, mekk, makk.

- Sebestyénhez beloplak,
- Mekk, mekk, lakk.
- Ha megfognak, elvisznak,
- Mekk, mekk, lakk.

*

Tudták, hogy minden a saját serénységük dolgán fordul. Meg is kapták a dolgot, előre kacarászva, mekkora vastag, bűdös ügy lesz belőle. Balázs közben elhagyta a fokosát. Nehogy elhatalmasodjon rajta az indulat és a vén gazembert, nehogy fejbe kólintsa. Ugyan ez nem lett volna baj, csak ha netán még belehal. Úgy ment be a kapun, mint más-kor békességesen. Anna néni nem gondolt a köszönésre, ott állott a tornácon, bizonyosan odafagyva. Nem mutatkozott semmi szokatlanság, mert nem voltak nagyon elégedettek egymással. Nem szóltak hát, egyet sem egymáshoz. Hogy nem szólt Balásznak semmi behívás, kitalálta, hogy az öreget hátul kell keresni. Ment is Balázs, egyenesen hátra. A csűrben nem láthatott senkit. A padláson nem volt semmi világosság. Az otthon tartott juhoktól jött elé valami világosság. Ott fityegett a padlásajtónak támasztott létrán. Fel volt akasztva. Látni szinte semmit sem lehetett, de a borzadály, hogy holtat tapintott, mindent megmagyarázott. A gondolatai heves lendületben szaladgáltak egymás nyomában, de haladás semmi nem volt bennük. Már nem is emlékezett, hogy milyen indulatosan jött le a hegyről. Az akasztott ember láthatatlan képe, az erőltetett halál megrémítette. Már talán sajnálta is a tehetetlenné lett öreget. Kiszaladt az istállóból. Anna néni már nem volt a tornácon. Mintha a

konyhaajtó egy ujjnyira nyitva lett volna, de ő most mégsem arra indult. Kiment a kapun.

Látta talán, mit tenni vágyna?

A kapu előtt, aztán hazafelé nézett. Látszott az udvari házacskában még élet van. Valamit dolgoznak. Arra felé vette az irányt. Ettől kezdve bizonyosra tudta, sem a havasi juhokat, sem a Sebestyének lakásának udvarát többé nem látja meg. Miért is láthatná? Talán csak nem gyermekbeszéd az egész. Talán csak nem véletlenek félre magyarázása itt minden. Talán nem is olyan nagy a vész. Otthon mit akar látni? Van talán valami, amitől otthon, az ahol évekig lakott? A vadul kavargó gondolatait meg kell zabolázni egy kevés ideig. Valami rendet kell rakni a fejében. Édesapjától, valamit is akarna kérdezni? Édesanyja, vajon erről mit is tud? Anna néni mondana valamit, ha már beszélt édesapjával? Miért vette ijedtét, Feri bátyó? Mit kell tenni, még most, de hamarjában? Ezt a végzést sokat halasztani nem lehet, mert akkor mindent meg kell bocsátani. Akkor meg minek a számonkérés?

Két házzal lennebb ment Balázs. Húzta az időt, hogy minél később menjen haza. Leült a pletykapadra. Mitévő legyen? Rékával szeretement a dolga. Az édesanyját nem akaszthatja Feri bá mellé. A saját édesapját nem ütheti agyon. Édesanyját sem rázhatja meg, amiért hagyta rázúdulni ezt a szenvedést. Felkelt, majd visszaült. Gondolkozott, újra rendbe szedve, amit eddig kitalált, minden felől elnézegetve. Csak egy viharzott az agyában, hogy mindenkit meg kell büntetni. Istenesen nagy büntetés járna mindenkinek. Mekkora nagy büntetés? Felállt, mert elunta az ülést. Az ördögfattyak után nézett. Valamin erősen dolgoztak.

- Három szabó legényünk,
- Műkk, műkk, múnkk.
- Merre mentek szegényünk,
- Műkk, műkk, múnkk.
- Molnáréknál megégtünk,
- Műkk, műkk, múnkk.
- Balázskának ígértünk,
- Műkk, műkk, múnkk.
- Ha megfogtak, elvesztünk,
- Műkk, műkk, múnkk.

*

Most éppen a Bartha János bá kertjének szegődeszkáját szemléli. Nektímaszkodik, felnéz a Holdra. Jó nagy utat ment a havas felé. Éjfél jócskán eltelhetett. Észre sem vette az idő múlását. Aztán egyszerre csak köréje gyűltek az Ördög fiai. Semmi csoda nem tart örökké. Már nem hallotta a csúfolódó rigmusokat. Abba hagyták. Beszédbe elegyedtek. Csodálkozott is, hogyan értheti szavukat. De értette és folytonosan beszéltek egymáshoz. Balázs, ki a te édösanyád? Szalmaköteg volt a lábainál. Valaki levette róla a kötést. A fattyú mutatta, hogyan szokás a szalmát szétrázni, mint a disznóperzseléshez szükséges. Édesanyám, Molnár Karolina, tudtommal. Vegyél egy villát, s vidd a tornácba. Ki a te édösapád? A tornác betámasztott ajtaja mögé sok szalmát kell szórni. Hát nem – e Molnár József? De minek kérded? Hallotta újra a havasalji beszélgetést. Te csak válaszolj az én kérdésemre. Hosszan és nagyon sok szalmát szórt az ablakok alá, az ajtók elé. Csakis Molnár Józsefet

gondolom. A sarkokon bálákat rakott, magasan egymásra. Na, látod, milyen szépen tudod. Most ugyanezeket kérdezd meg tőlem is. A kapu előtt is kibontott vagy négy kötés szalmát. Átment Sebestyénekhez. Molnár Ferencke, ki a te édesanyád? Betámasztotta a tornácajtót, egy villával, mint otthon tette. Sebestyén Anna bizonyosan az édesanyám. Szórta a szalmát a tornácon véges végig. S hát a te édesapád? A tornácon egyre több szalma tornyosult. Talán Sebestyének rokona volnál? Az ajtók és az ablakok előtt magasabban, rakta – rakta szakadatlan. Hát Molnár József az édesapám. Kiült a hideg a hátán. Ebben, te biztos lennél? Hát hogyan. A ház oldalához hordta a szalmát. Most kérdezd ezeket Rékától is? A ház sarkához a kötéseket egymásra rakta fel egészen az ereszig. Réka te, tudod – e ki az édesanyád? Balázs szinte nem gondolkodott, csak hordta a szalmát. Sebestyén Annát mondják édesanyámnak. Jól van, no. Nem eléggé uralta lépését, vagy segítettek volna neki. Hát az édesapád ki lenne? A ház be volt kerítve egy teljes nagy szalmafolyammal. Ha igazat hallottam, akkor mától Molnár Józsefnek nevezik. Még a kapu elé is kivetett vagy négy kötés szalmát. Hát ezt mitől találtátok ki? Mondja el Réka, ha bírja. A gyufa elsercent a dobozán. Nézte a szinte készre lett munkát. Megelégedettséget érzett. Nem érezte egyáltalán, hogy sokat, avagy keveset dolgozott. Még az is eszébe jutott, talán más dolgozott a nevében. Szép munkának és bőségesnek mutatkozott. Felvett egy csóvát s a négy sarkán a háznak alágyújtott. Egy keveset még őgyelgett. Nézte, de nem gondolt semmit. Azután hazament és ott is begyújtott. Egy villanás mintha, szemébe ötlött volna. Mintha meglátta volna anyját, aki az ajtó kinyitása miatt kö-

nyörög. Láthatólag imádkozott. De nem gondolt semmit, talán valamit-mást kellene tennie? Visszament, Anna néni is az ablakon volt. Neki sem jutott semmi ép gondolat. Mindenhol minden égett. Hátra ment a csűr mögé. A két ház, minden épületével együtt már az eget világította. A teli Hold fényét sápasztotta.

Átlépett a kertválasztó grádicson. Bement a patakba. Látszott, amerre csak nézett, hogy a hirtelen perzselő láng rágyújtott az épület-fákra. A lenge kékes füst helyett, most hol fekete, hol fehér füst tekergett az ég felé. A lángnyelvek is elég magasra ágaskodtak a ragyogó égen.

Aztán még Balázs, az ördög fiaival egyet csendesen keringőztek, Balla Péter csűrje mögött. Majd ezután, a kis fekete – piros gazemberek beengedték a kertbe.

- Három szabó legények,
- Mekk, mekk, mekk.
- Merre mentek szegények,
- Mekk, mekk, mekk.
- Balázskának ígérték,
- Mekk, mekk, mekk.
- Ha megfogjuk, elvesztek,
- Mekk, mekk, mekk.

*

Onnan beereszkedett a Fojtós oldalán. Éppen jókor, mert akkor indultak a csengettyűs vízpompákkal a lovacsák, vágóban neki a hegynek. A lovas tűzoltók riogatták a lovakat, hátha attól a tűz elaludna,

mielőtt lelocsolnák. Emberek is szaladtak arra. Kinek veder, kinek fejsze a kezében. Csáklyások is érkeztek. Még kivárt, aztán egy óvatlan pillanatban átment a bokros kertbe, azon le a láp felé. A két ház ekkor recsegve – ropogva összeomlott. A beeső gerendák felkavarták a paraszat és az égő zsarátnokot az égbe emelték. Az ég most még egyszer megvilágosodott, mióta a Hold szégyenlősen elsápadtan lelobbant az égről. A nap még nem jött fel, mégis elég jó világosság volt. Leégtek a Molnárék és a Sebestyének házai, emberek, ruhák, bútorok, javak, ólai és a csűrjei, patástól együtt. Nem lehet tudni, kik és hányan égtek benne. S mennyi abrak és állat, Istenem! Vajha a szép gyermekek is, Uram?

Az állomáson kívül, egy bokorban húzódott meg.

- Három szabó legényeek,
- Meek, meek, meek.
- Merre mentek szegényeek,
- Meekk, meekk, meekk.
- Sebestyénhez belépteek,
- Meekk, meekk, meekk.
- Hazudtatok elegeet,
- Meek, meek, meek.
- Valójában megégteek,
- Meeg, meeg, meeg.

*

A házban rekedtek, éberek és alvók közül, sehol senki sem tudott kijönni. Nemcsak senki, hanem semmi sem. A dolgok is csak kormos füstben penderültek táncolva a magasba. Balázs, a hajnali sze-

mélyvonat hátsó ütközőjére kapaszkodott fel. Vissza se nézett többé, Veresmart felé. Minek? Gondolta, fájni fog, de ennél rosszabb már az sem lehet. Nem vett észre semmi érzést. A vonat lassú sóhajtással indult a város felé. Sebestyén Molnár Balázsnak örökös bujdosása hírért vitte a hajnali párákkal. Belefújta a hajnali derengés meredt páráitól lett orgonasípokba.

- Három szabó legények,
- Mekk, mekk, mekk.
- Merre mentek szegények,
- Mekk, mekk, mekk.
- Sebestyénhez beléptek,
- Mekk, mekk, mekk.
- Molnáréknál megégték,
- Mekk, mekk, mekk.
- Balázskának ígértük,
- Mükk, mükk, mükk.
- Ha megfognak, elveszünk,
- Mükk, mükk, mükk.
- Ide – oda kotyogunk,
- Mukk, mukk, mukk.
- Kattogásról dalolunk,
- Mukk, mukk, mukk.
- Soha meg nem állunk
- Mukk, mukk, mukk...

*

A kanyaron túl már csak valami elvétett kattogást, vagy egy hosszúra nyújtott, erőltetett kacagást lehetett volna kivenni. Most egybe kivilágosodott, semmi bánni valóra nem emlékszik.

Hiszen nem tudott igazságot szolgáltatni, sem az apák bűneit visszacsinálni, nem tehetett. A bánatához nem látott segítő lelket. Nem emlékezett senkire, akire rábízta volna zaklatott gondolatait. Gondolta, Veresmarton soha többé nem lesz semmi dolga.

A vonat kerekeit utánozta. Egykedvűen kattogtatott a kis patak csacsogásához. Nagy utazásba kezdett, ahonnan nincs visszatérés. Leg-
alább éneklő ördögfattyak nem lesznek ott. Mert lassan énekükkel együtt, elmaradoztak tőle.

(2008 – 2014)

Önkéntes őrségben

Ez itt volt, mert ezért mondom el...

A felsőház ablakában áll Jusztina néni, aki erre jár, láthatja. Az egyik kezével eltartja maga előtt a kézzel bogozott cérnafüggönyt. Lehet önmagának, készítette, amikor még fiatalabb volt. Magas és száraz, most már egyre öregebbet mutató asszonyság. Soha nem volt férjnél. Pedig mindig akadtak erdőt járó legények és fiatalemberek, akik szívesen megálltak valami beszédre, esetleg maradtak volna is, ha arra sarkalló említést sejtthettek. Nem lehet, hogy valamikor ne tartották volna szépasszonynak. Valamiért.

Ez itt volt, mert ezért mondom, ha mesét mondanék, talán úgy kezdhetném, hogy ott a világ végén, ahol a madár se jár. Jární ugyan nem, mert repked, s csak nem jár. Ezt nem is mondhatnám, mert ölyves féléket keringeni lehet látni, és mohó baglyokat éppen köpködni. Még egyebeket is észrevehet, aki elég figyelmes. Itt, a környék legkülönösebb, inkább riasztó mind marasztaló helyén, két megerősített ház néz egymásra. Az egyik a kicsi patakon, mintha le akarna jönni, a másik mintha már lejött volna. Látják egymás lépését. Ki tudja? A feleúton, a két háztól van három kereszt, az út vállában. Az egyik nagyon régi, többször megtámasztották, mert a kidőlő fakereszt hirtelen halált hoz. Mondom, hogy senki ne próbálja az ellenkezést, támogassa a gyámolításra szorultakat. Embereket, állatokat és tárgyakat. A másik keresztet

egy villámcsapástól menekedett atyafi állította. Olyan mint a pléhjézus keresztje. A baj mégse került el, csak késett egyet és nem a havason érte, hát lement a völgybe érte. Azóta ez alatt is holt lakik. A harmadik is, mintha sírt sejtetne, hogy kié lenne, berovás van rajta, de kiolvasni nem lehet. Bicskával vagdosták a betűket, de nem tudni mit üzen. Senki se tud erről pontosat, hát nem toldom meg a tudatlanságom, holmi mellékesre kajtató beszédekkel. Talán Tinka néni, ha beszédes napján találod. Azt aztán nehéz lesz eltalálni, mert van, hogy hangosan hétszámra nem beszél. Mert nincs akivel, magával pedig csak belől beszélget. A három kereszt teljesen háromféle. Mintha apja állna a gyermekkeresztnek, s a nagypja keresztje között. A kereszték valahogy úgy állnak, mintha minden irányban óvakodnának, mikor merről kerül valami látni való. A pihenők szavát is ki lehet hallgatni, mi van a havason vagy a völgy nem is olyan csendes, mint ahogy a nesze sem, vagy alig hallszik ide fel. Amin túl nem látnak, azt csak hallomásból ismerik, ha a sötét beáll, akkor az eresztékeik ropogtatásával vitatják meg a nappal hallottakat. Az árnyékaikkal vetekednek, mert van, amikor a kisebb kereszt nagyobb árnyékot vet, a csoda mégse tart soká, óvatlan kiderül, hogy a nagyobbik kereszt árnyéka toldotta meg. Ilyen közel egymáshoz, még nincs a világon három kereszt. Csak ezen a tisztáson. Az egyik szélső kereszttel szemben, egy keresztet tartó kopjafa van. A gazda keresztfája néz ki a kertből, a másik három keresztje fölött. Átnéz az erdős oldalra. A tisztást itt teljesen körülveszi az erdő. Sötéten és aggályosan néz a nagy fák tetejéről a parány emberekre. Nem fogod a szemöldököd öz-

szeszedni, hogy kijelentsed, ezen a helyen négy kereszt őrizgeti a múlt emlékeit. Akármilyenek volnának azok.

A hely, amiről szólok, a havas felé mentünkben esik, az útról, ha letértünk. Mert ezen a tájon sokszor évente elváltják az út nyomdokát. Nos, a három kereszt gyepűjét tisztelettel kikerülik, tudják emberi lakhelye valakinek, túlhan nézve. Az negyedik hely.

Amikor elhagyjuk a Cséplős Jakabos Áron bá külső kertjét, de nem megyünk a nagy patakon fel, hanem az ösvényen nekitérünk a Kishavasnak, de még fél addig sem megyünk, mert a Fehér farkas rétjére tartó kaptatójánál elfáradunk, s akkor meg kell pihennünk a Szirony pusztán. Csak a kaptató meredeksége teszi, mert ettől még nem vagyunk olyan nagyon magasan. Szintjében csak valami háromszor magasabban, mint az Áron bá kertje végében levő magasabb fenyők közül a nagyobb. Ezzel éppen itt is vagyunk. Innen fennebb nem vezet rendes út, ha a farkas rétjére vezető, mondhatni inkább széles, mint hosszú ösvényecskét valaki nem nézné útnak. Hát még, ha azt mondanám, hogy ez olyan ösvény, amin két csapáson megy egyik a más mellett, egy–egy külön vert utacska. Két talyigakerék éppen csak elfér egyik a másik mellett. Csak a kisebb patak medrében lehet s kell haladni, a fát húzatók esetleg a nagyobb köveket elkerülni, kimennek a fák közé. Árnyékos oldalak és kidőlt nagy fák birodalma van ettől fennebb. Úgy tudom emberféle, ettől fennebb nehezen bírja a telet, a nyár se lehet könnyű, csak forrásvízen. Mert a veres és borókafenyő magja, ami még ehető errefelé. A farkasról nem tudom, de a medve ettől fennebb és a sűrűben jobban lakik. Aztán ezen felül laknak az árnyak, s minden, ami érthetetlen

az erdő dolgaiból. A Szirony pusztája felett az erdő örökösen a felhőkben lengedez, nincs nap az évben, amikor ne lenne felhős a Kishavas és a Nagyhasas erről látszó oldala. Mikor a fák lassan bokorrá romolnak, vagy azok is elmaradnak, akkor már csak kövek és sziklák ágaskodnak mindenfelé. Szép lehetne, ha nem olyan hirtelen érnének be a semmibe. Vagy ne lennének többnyire jégbe fagyva. Hát ezért, ettől fennebb már csak az ég magassága van. Uralkodik az örökös napsütésen, vagy a váltakozó holdsugáron. Az ég nagy semmi kékje szinte szédülést okoz a bámulónak. Még szerencse, hogy kitalálták a felhőket, legalább időnként megbarázdálják az eget. A kerge szelek állandóan beléjük kapaszkodnak. Errefelé kevés ideig tudnak a Nap előtt megállva maradni. Csak ez már igen magasan fenn van. Innen a Nagyhasásra is felfelé kell tekintgetni. Ott van a Mennysors ország küszöbe. Még, ha az esti sötétedést mérnéd a napi árnyékos sötétséghez, mikor az van éppen hatalomban. Ott a sötét tetejébe csillagozik a Mennysors ország kapujába.

A felsőház ablakában áll Jusztina néni, aki erre jár, láthatja. Az egyik kezével eltartja maga előtt a kézzel bogozott cérnafüggönyt. Lehet önmagának, készítette, amikor még fiatalabb volt. Magas és száraz, most már egyre öregebbet mutató asszonyság. Soha nem volt férjnél. Pedig mindig akadtak erdőt járó legények és fiatal emberek, akik szívesen megálltak valami beszédre, esetleg maradtak volna is, ha arra sarkalló említést sejtettek. Nem lehet, hogy valamikor ne tartották volna szépasszonynak. Valamiért. Jól tartja magát, ez el is kel neki, mert itt fenn senki sem tudná meg, ha megbetegednék. Valami zajt hallott az

alsó ház felől, de nem volt tisztában, hogy attól van, aminek gondolja, vagy csak a nagy és szakadatlan csend űz vele tréfát.

Apja, a néhai Mózsi bá, egyszer csak megjelent ezen a helyen. A faluba egyáltalán nem költözött be, csak bevásárolni ment el néha. A Kishavas gazdájának tisztelték egybe. Házát is a pusztára emelte. Senkinek nem engedte a kérdéseket kitalálni. Munkát adott több embernek, hát nem is sokat kérdezősködtek. Családos állapotáról hamarosan jelentést kaptak. Ettől aztán a férfiakat egyáltalán semennyire sem érdekelte a Mózsi bá jelenléte. Az eladó lányok sem lebegtették többet a szoknyájukat, ha a közelében mentek tova. A feleségét, akit valamivel később ide hozott, többen megbámulták. Ez az öregnek, aki még elég fiatal volt akkor, a feleségére szegzett szem sehogy nem tetszett, még az ügyfeleit sem engedte közel a házához. Aki a porta előtt elhaladt, soha egy hangos szót nem hallhatott. Hát csendben éldegéltek. Hogy boldogan, azzal nem kérkedtek senkinek. Idejében a kíváncsiak előtt, két fiúk s két lányuk született. Az asszony a második lányka születésénél nem segédkezett. Együtt pusztultak meg. Addig jól élhettek, most minden elváltozott.

–A gyermek mellé asszonykéz kívánczik – hajtogatta indulatosan, elfáradva elalvásig. Mózsi bá egy dajkát s egy pesztrás banyát fogadott a gyermekek ellátására, de az semmit nem segített, mert a kisebb leányka mégis megbetegedett. Nem tudni, a dajka teje vagy ha a banya tette, vagy pedig az öreg nem fűtött eleget a házban. Valamivel később odalett a lányka. A vidámságot teljesen kiirtották ebből a házból. Ejsze, éppen csak karácsony táján hallatszott valami énekféle, a mennyei an-

gyal csalogatására. Mózsi bá még mondhatni, ettől morcosabb lett, az embereket kerülte, a dolgát sem úgy végezte, mint azelőtt. De egészen más ember arcát hordozta. Csak káromkodott és fogadkozott, hogy a csapást az égbelieknek visszaméri. Mindenki látta, hogy a romlás beköltözött ebbe a családba. Ezelőtt mindent megvehettek elég pénzen, soha egy háládatlan mondat nem keveredett a beszédjükbe. Más dolog nem is került, csak ami a fakitermelés és annak feldolgozása mentén szóba jöhetett. A fa volt a mindenük. Mózika hétéves telt és Jusztinka négyéves volt, amikor egy özvegyen maradt nővérét, valahonnan elhozta Mózsi bá, hogy a gyermekekre legyen gondja. Volt is, hiszen a női kéz mindenben másképp pártolta a gyermekek növést, mintha azt egy férfi formázta volna. Tisztán járatta őket, és rendesen főzött nekik. Taníttatta őket mindenre, amiről úgy gondolta, hogy jól fog az életben. Beszerzett olyan dolgokat is, amik ide az Isten háta mögötti pusztára maguktól nem kerülhettek. A növekedő gyermeknek sok minden kell, szép szó mellé, még sok minden más is elkel. Volt örökké, amiből vásárolgassanak. Az első nagy veszekedés, ami a pusztán felcsattant, az Jusztinkáért esett. A sok dolog miatt, ha nem engedték volna iskolába, a Mózika és a Ferkó gyereket, mert még elérhet, azt még eltúrta Zsuzsanna néni. Csak mikor azt sejdítette, hogy Jusztinára is ez a sor vár, akkor feltört belőle az indulat. Nagyon kikelt magából. Az asztalt is megverte Mózsi bá előtt, s még a csípőre tett keze sem ígért sok jót. Az összecsapás vége az lett, hogy Zsuzsa néni lejárt a faluba, kipuhatolni, vajon a gyermekek iskolától való távolmaradása okoz-e valami bajt és veszteséget. A legvidámabb nap az lett a kicsiknek, hogy tankönyvet, egy

rendet, de füzetet és minden egyebet, a három gyereknek külön megvett. Fel is ruházta őket. Mindenkől újjal és takarossal. Az anyai szokás parancsolat módján. Mózika egybe megértette, hogy nemsoká más világ lesz, ami nem volt éppen ínyére, a kicsik boldogan kacarásztak a többi gyerek gondolatára. Ha pedig lecke nem lesz, még, jó is lehet az iskola, vigasztalódott, mert látta, másképp nem tehet. Riasztotta a naponta faluig való lemenés és feljövés ideje. Még a történés előtt tudta, hogy ezzel sok baja lesz. Az apja is hiába káromkodik és fenyegeti az égiet, látszik, hogy azoknak semmi bajuk nem esik. Inkább meg fog békélni a gondolattal, csak mikor teheti, a terhét kikerüli. Mert régen hallja, mikor mások ugratják, biztosan az iskola nehézsége rémítette el. Ha nehéz, hát nem kell emelgetni, ha pedig kitérhet előle, akkor már nem is kell félnie. Nyugodtan mehet a templomba is, mert nem fogják megkérdezni, amiért nem ment eddig hittanra. Nem csúfolják, hogy még egy verscskét sem tud kiolvasni, a számoknak csak a nagyságát tudja. Ettől a hallgatók majd azt hiszik, szegény gyermek eltévesztette, nemhogy nem tudná azt a valamit.

A felsőház ablakában áll Jusztina néni, aki erre jár, láthatja. Az egyik kezével eltartja maga előtt a kézzel bogozott cérnafüggönyt. Lehet önmagának, készítette, amikor még fiatalabb volt. Magas és száraz, most már egyre öregebbet mutató asszonyság. Soha nem volt férjnél. Pedig mindig akadtak erdőt járó legények és fiatalemberek, akik szívesen megálltak valami beszédre, esetleg maradtak volna is, ha arra sarkalló említést sejtettek. Nem lehet, hogy valamikor ne tartották volna szépasszonynak. Valamiért. Jól tartja magát, ez el is kel neki, mert itt

fenn senki sem tudná meg, ha megbetegednék. Valami zajt hallott az alsó ház felől, de nem volt tisztában, hogy attól van, aminek gondolja, vagy csak a nagy és szakadatlan csend űz vele tréfát. Van egy hete, folyton azon gondolkodik, hogy valaki meglátogatja. Nem tudni mitől van ez a gondolata, de csak vár valakit. A postára is lejárt, hátha valami értesítés lenne, amit nem értek rá, s nem vitték fel. Hosszasan vizsgálja az alsó házat, aminél látszólag minden úgy van, mint a tegnapi. Senki nem venne észre semmit, de ő lát valamit, amitől izgatott lesz, azt sem tudja, mit is tegyen.

Mikor államosították az erdőket, Mózsai bá megint összeakadt az égiekkel. Ahogy tudomására jutott, hogy a Kishavason többet csak engedéllyel vághat ki egy ostornyélnak valót is, az öreg még vadabb lett. A fiát csak a lopásra, a jogosnak mondott javak visszalopására tanította. Zsuzsánna néni hiába mondta a derék emberek tízparancsolatát, az égiekkel való perlekedés lassan a kis Mózikára is áterjedt. A tisztáson a kerítést erősen sokszor ki kellett javítani a vadak bejárása miatt. Magyarázható, a való csak annyi, hogy nem egyszer az erdő felé araszoló kerítés némelykor egy-két fát is megkerült. Valamennyi idő után az udvarra került fa útba lett, nősza neki, kiirtották. Azt egészen nehéz lenne elmondani, amikor Mózes bácsi halastavat tervezett, ugyanebből a gondolatból fakadt. A láthatóságnak úgy volt, egy nyári vihar elmúltával, a nagyobb fia és a Cimbora lovának segedelmével több ledőlt fát vontattak a patak vizének útjába. Úgy tették, hogy valamennyi víz fennakadjon, tóvá dagadjon, s ami felesleges az szépen lefolyjon. A pusztá alóbb, eléggé terjedelmes felét lassan felvette a víz. Ettől még került egy

ok vagy húsz szépnek tartott fenyőóriás kiirtására. Igaz mondta az állami erdész, hogy várjanak. Persze, sok mással egyetemben, ezt sem fogadta meg az öreg. A vizek elfolyhatnak még, vagy a torlaszfákat el kell onnan vontatni. Egyik sem került megtételre. A torlaszokat szépen vi-
gyázta az öreg. Sőt, a tóparton keletkezett ázásos szakadásokat is úgy javígtatta ki, hogy annak a martja lehetőleg még emelkedjék. A piszt-
rángok mellé szép, más fajta halak is kerültek. A finom halakból még eladásra is jutott. Maradt is amennyi kellett. A tisztás többi részét fel-
csapta tehén és néha a borja legeltetésének. Tartott még vagy huszonkét juhot, bárányért és gyapjúért. Disznót is tartottak, vett gabonán és ma-
radékokon. Hol kettőt, hol hármat, s ha valamelyiket levágták, azonnal más került a helyébe. Vadhúst is ettek, de a háziból többet. A farkasok rétjén csapdákat állított, s tiszta véletlen, rendszerint belebotlott egy-
egy prémes vadba. A városban tartósított bőrökért rendes pénzt adtak még akkor tájban. A vadászásnak is aztán más medret szabtak, ettől egyre ritkábban került Mózsi bá útjába valami érdemes áldozat. Mert a fegyveres elejtést gyávaságnak tartotta.

A felsőház ablakában áll Jusztina néni, aki erre jár, láthatja. Az egyik kezével eltartja maga előtt a kézzel bogozott cérnafüggönyt. Lehet önmagának, készítette, amikor még fiatalabb volt. Magas és száraz, most már egyre öregebbet mutató asszonyság. Soha nem volt férjnél. Pedig mindig akadtak erdőt járó legények és fiatalemberek, akik szíve-
sen megálltak valami beszédre, esetleg maradtak volna is, ha arra sar-
kalló említést sejtettek. Nem lehet, hogy valamikor ne tartották volna szépasszonynak. Valamiért. Jól tartja magát, ez el is kel neki, mert itt

fenn senki sem tudná meg, ha megbetegednék. Valami zajt hallott az alsó ház felől, de nem volt tisztában, hogy attól van, aminek gondolja, vagy csak a nagy és szakadatlan csend űz vele tréfát.

Van egy hete, folyton azon gondolkodik, hogy valaki meglátogatja. Nem tudni mitől van ez a gondolata, de csak vár valakit. A postára is lejárt, hátha valami értesítés lenne, amit nem értek rá, s nem vitték fel. Hosszasan vizsgálja az alsó házat, aminél látszólag minden úgy van, mint a tegnapi. Senki nem venne észre semmit, de ő lát valamit, amitől izgatott lesz, azt sem tudja, mit is tegyen. Az alsó háznak is volt az erdő felé néző ablaka és ajtaja. Most ez ejtette gondolkodóba.

Mondta eleget Mózinak, ha itthon volt vagy menni készült, csinálják be valamivel ezeket, mert innen fentről nem látni azokat, s mikor szellőztetni vagy virágokat gondozni megy, először ezeket nézegeti meg. Nem a kíváncsiság, inkább a félsz miatt. Az állatokat is azért látta ma hamarabb, mert belefájdult a dereka a délelőtti teafű keresésbe. Ma volt a napja a szamóca levelek szedésének, s éppen délre, a legnagyobb melege esett. Nem lehetett elhalasztani, de kényelmessé se tehetette.

A két legényke, meg a lányka, aztán annak rendje és módja szerint elvégezte a tíz általánosan kötelező osztályt. Ekkorra szinte senkinek sem szúrt szemet, hogy a legények közül a nagyobb három, a kisebb két évvel korosabb társainál. Ha tehetném, azt mondanám, hogy ezek a gyermekek visszafejlődtek kisebb kortársaik szintjére, hogy csak befogadnák őket. Mert nem tagadható, hogy éppen Zsuzska néni ujjá van a dologban, aki nem szerette, ha fogadott és gondosan ápolt gyermekei kilógtak a sorból. A lányka pedig éppen egysütemű volt a kortár-

saival. Minden meg volt ahhoz, hogy jól menjenek a dolgok. Annyira szokott volt a mennyei irányításba vetett hit, hogy semmiről nem merült fel eddig, ha másképp is lehetne. Minden reggel korán keltek, s soros dolgaikat elvégezték. Aztán beleálltak az ösvénybe, mikor kedvvel, mikor egy hangúan mentek az iskolai dolguk után. A délelőtt kitelt az órákkal, délben sokkal később vetődtek haza minden osztálytársuknál, de az ebéd után már ment a havasi élet minden szokott dolgával együtt. A havasi életben sok hasznos természetes dolgot lehetett megtanulni.

Az egyetlen fáradalmat az okozta, hogy mindent erőből kellett megtenni. Estére bekerültek a házba, akkor még a lecke is szóba került, útjára eredt a pletyka is, a nap történéseiről. Ilyenkor támadtak a példabeszédek, melyek némelyikét csak meghallgatták, ha kell, hát legyen, amit követni, vagy bármilyen jóakarat ellenére sem fogják megfogadni. Erre titokban felesküvéseket mormoltak. Az esti tanulást petróleumlámpa mellett kezdték, végül gázlámpára jutottak. Mikor hétvége lett, együtt mentek a felsőági kistemplomba, megtérve, megfőzték az ünnepi ebédet és megették. A délután mindenkinek a saját szabadsága volt. Ünneptől ünnepig lesték a naptárt, mert az ünnepeket nagyon szerették. Akkor senki semmire nem riogatta őket. Még vizet se vittek, csak azt tették az állatok elé, amit hamarabb kikészítettek. Szünidőben, azok rövidsége miatt alig változott valami. S így ment ez tíz éven át, mint a falióra ketyegése, megszakítás nélkül és ugyanúgy.

Hanem a baj csak előadta magát. Láttá mindenki, hogy a falusi iskola kijárása után más világ jön a gyermekekre. Mózikát, nagyobb lévén korban, a katonakötelezettség miatt, a városba csak a lakatosok

osztályába vették fel, oda is nem kevés rimánkodással megtetézve. Mózsi bá itt is tartotta egy darabig a makacsok arcvonalát, de rá kellett jönnie, hogy a törvény előtt az ő saját érdekeit senki sem tartotta fenn. Mózsika így lakatosjelölt lett. Az erdőn ezzel szinte semmit sem kezdehetett. Ferkét felvették az állategészségügyi osztályba, ami megint csak a városban volt. Ferikónak hasonlóképp, nem tartogatott semmi jövőt a Kishavas alja. Sem háziállat nevelő farm, sem vadállatvédő kirendeltség nem volt a környéken. Mózsa bá sokat dédelgetett álma, hogy a fiúknak hatalmas ikres sziklából kőházat, tetejére fás emeletest, épít a tisztásra, egyre értelmetlenebb lett. Jusztkínát is a fürdővárosi varrodai osztályba vették fel. Ha bemegy a ruhagyár közelébe, akkor ér vele valamit. Itthon is varrhat ruhát kedvére, csak ki fog ide a pusztai rétre kimászkálni, egy kötényszegés vagy egy ruha varrás örömére? A tisztás feladásáról pedig az öreg hallani sem akart. Az első év, amit a gyermekek a szakiskolában kijártak, nagyon nehezen és terhesen telt. Mindenki meg volt győződve, hogy értelmetlen, amit tesznek, nem kell messzi iskolába járniuk. Mózsi bá is sajt és bivalytej felvásárlással kezdte, aztán faki-termelő és fafeldolgoztató lett. Mostanság már halász is, de nem sokáig. Zsuzsa néni megint dobbantott, az iskola feladásáról többet szó nem eshetett. Az öreg nagy sokára éppen elcsodálkozott, hogy mitől is hallgat ennyire a nővérére. Hátha még nem is ért vele egyet. Nem volt már mit tenni, az ember felemelte tekintetét az égre, s ha káromkodásféle fordult ki az agya szegletéből, ment tovább fejét leszegve, nehogy valamelyik másik falubeli a kárát élvezze vagy a keservén ünnepelni kezdene.

Nem könnyű az az élet, melynek bajait nem egész családban kell megoldani. Itt vannak öten, nem igaz, hogy ne szeretnék egymást, de nincsenek elég szorosan kötelékben. Mintha mindenki egy–egy kisebb–nagyobb sziget lenne, a nagy életnek tengerén. Maradtak, amiben voltak, s a szakiskolát is elvégezték. Mózsit rögtön elvitték katonának. A gépkocsizókhoz került. Hát nem ment rosszul a dolga. Az eskütételhez az egész pereputty felvonult, büszkék is voltak egymásra. Mihelyt újra otthon lehettek, az öreg eljárt a kőbányába faragott és pattintott köveket szegődni. Műkövet rendelt a pincék, a konyhák és a fürdőszobák padlójára. Hébe–korba kivágtak öt–hat szál fenyőt, hadd legyen épületfának elegendő. Aztán nemsokára Ferikét is szólították. Munkaszolgálatra jutott. Az élelmet előállító farmokra került. A katonaság nem tréfa, a férfiembernek meg kell szolgálnia. Mózsi bára egyre több dolog szakadt. Egy éjjel fáradtságától nem aludhatott, arra gondolt, hogy a tavacsskát minél hamarabb le kell csapolni. Az alap ásásához és a pince megtervezéséhez ki kell szárítani a tisztás alját. Az öreg Szent Ferenc napján kiment a két ökröskével s a nagy lóval, hogy a patak torkában rakott gátat, ami a halastavat duzzasztotta, elbontsa. Hogy mi történt pontosan, azt senki soha nem fogja megtudni. Az ebédre hosszan várt Zsuzsanna néni, majd kiszaladt és szólongatta az öreget. Nem válaszolt, nem is jött, hát már mérgesebben fenyegetőzött, hogy étel nélkül marasztja. Végül csak lement a fogyó tó helyéhez, amiben már alig volt víz. A régi ösvény felől a lejtőn, az állatok háromfelé álltak, a vontató láncoknak nekifeszülve. Nem mentek semmire, várták az eligazítást és a segítséget. A gazda szavára vártak. Nem értették mi van. Segítség nélkül egy ta-

podtat sem tehetnek. A gazda gondjába merült, s az állatokat ügybe se vette. Álltak ott tehetetlen. Értetlen. A gazda azonban többet nem szólt. Ott feküdt a széttépett gát fái alatt, kihűlve. A ma kelt patakocskák tudatlan, tréfásan locsogva, vidáman folyták körül élettelen fejét és felső testét. Az állatoknak vagy a gáti fáknak mondott valami sértőt, vagy a szenteknek üzent valami megbocsáthatatlant. Nem bólintja meg már soha senki. A lábai a parton voltak, mintha menni lett volna kedve. Csak már nem lett hova. A pap a ház mögötti kert alsó felébe kísérte, onnan az égre irányította a figyelmet. Mintha nem tudta volna, hogy az égiekkel mindig perben volt, vagy egyszerűen nem tekintett arra. Most is talán beleakadt valaki égbelibe, amiért egyedül kellett gyötrődnie, s azt még a pap se veszi számba. Csak arra vigyázott, hogy a felesége s a lánya ne legyen túl messze, ha beszélgetni akarna velük. De tőlük elfordulva tették a földbe.

A felsőház ablakában áll Jusztina néni, aki erre jár, láthatja. Az egyik kezével eltartja maga elől a kézzel bogozott cérnafüggönyt. Lehet önmagának, készítette, amikor még fiatalabb volt. Magas és száraz, most már egyre öregebbet mutató asszonyság. Soha nem volt férjnél. Pedig mindig akadtak erdőt járó legények és fiatalemberek, akik szívesen megálltak valami beszédre, esetleg maradtak volna is, ha arra sarkalló említést sejtettek. Nem lehet, hogy valamikor ne tartották volna szépasszonynak. Valamiért. Jól tartja magát, ez el is kel neki, mert itt fenn senki sem tudná meg, ha megbetegednék. Valami zajt hallott az alsó ház felől, de nem volt tisztában, hogy attól van, aminek gondolja, vagy csak a nagy és szakadatlan csend űz vele tréfát. Van egy hete,

folyton azon gondolkodik, hogy valaki meglátogatja. Nem tudni mitől van ez a gondolata, de csak vár valakit. A postára is lejárt, hátha valami értesítés lenne, amit nem értek rá, s nem vitték fel. Hosszasan vizsgálja az alsó házat, aminél látszólag minden úgy van, mint a tegnap. Senki nem venne észre semmit, de ő lát valamit, amitől izgatott lesz, azt sem tudja, mit is tegyen. Az alsó háznak is volt az erdő felé néző ablaka és ajtaja. Most ez ejtette gondolkodóba. Mondta eleget Mózsinak, ha itt-hon volt vagy menni készült, csinálják be valamivel ezeket, mert innen fentről nem látni azokat, s mikor szellőztetni vagy virágokat, gondozni megy, először ezeket nézegeti meg. Nem a kíváncsiság, inkább a félsz miatt... Ha most valaki járna vagy ólálkodna az alsó háznál, asszony magában mire menne vele. Amíg segítségre szorulhat, ezt a dolgot rendbe kell tenni.

A két legényt egyszerre engedték haza a katonaságból. Tartsák el nénjüket és húgocskájukat. Ezzel gondozzák az árvult családjukat. Építsék ki a tisztást. Találják meg a boldogulásukat. Könnyű azt mondani. Csakhogy Zsuzsa néni zsörtölődéseiből is inkább a bajok, mint a megoldások jöttek. Mestert hívtak, megszemlélte a terveket s az anyagokat. Egy házra lett anyag, a terv háromra szólt volna. Értelmetlennek tartotta mindenki. Negyvennél több ember sürgölődött három hétvégen. Zsuzsanna néni is belevezényelt. Elkészült az első házikó. Na, nem éppen aprócska, de vadászkastélynak azért túlságosan szerény. Hercegi palotának pedig silány. Beillett volna kúriának is. Csak a maga nemében. Csak tátogni lehet róla. Gyönyörű szép. Középen egy töméntelen nagyszoba, alatta végig pincével. Két oldalt hat kisebb szobácska, csak

kettőnek volt rendelése, azok a konyha, illetve a fürdő szerepének hívat-
tak létre. Ez a két szoba a kamarával együtt a földszintbe kissé bemé-
lyedve szintén jelen volt. Azon este boldogan tettek keresztet a ház
homlokára. Egy hónapba se telt a felépítés. A fiúknak egy elég kemény
és hossza vissza kalákázás maradt kötelességbe. De jól esett a várható
fáradozás, nagyon elégedettek voltak a házikóval, s az apjuk álmához
méltónak találták. Aztán rögtön a második ház terve tódult az eszükbe.
Legyintettek, nem lesz jó, azt elsietni. Nincs még anyag se hozzá. Vagy
egybe építették volna mind a kettőt? Ezen hosszasan morzsáltak. Az
emberek sem voltak akkor sem jobbak. Mi lesz ezekkel a fiatalokkal?
Olyanok aggályoskodtak, akiknek semmi közük nem lett volna hozzá-
juk.

Mégse az lett, amit az ember elvárt volna. A körülmények úgy
hozták, hogy a gyámügy beavatkozott a család dolgába. Valakinek tet-
szett volna, ha Jusztinkát kiragadják a szokott helyéről. Zsuzsa néni
hadba szállt mindenkiel, mert a fiúknak erre nem volt ideje. De a Zsu-
za néni fenyegetéseinek nem volt foganatja, senki nem gondolta komo-
lyan, pedig kisfruska korától nevelte rendesen az összes gyermeket. A
második ház ritkábban került szóba. Az építés nem folytatódott, több ok
miatt. A perlekedés nagyon fárasztó volt, sokat kellett járni a városba és
sokszor azt hitték semmi eredmény nélkül. Mózsinak, aki váltig mond-
ta, semmi vész, munkát ajánlottak külföldön. Ha az első befejeződik,
van más, és hosszú időre. Neki egyben mássá lett a sorsa. A menyasz-
szonya elhidegült, az építkezést sem akarták egyáltalán folytatni. Ferkét
az új állatkórházba nevezték ki mindenesnek. Tömbház lakásra kapott

kiutalást. Ő sem akart már építeni. Jusztinka sem akart magához legényt engedni, nehogy a ház miatt akarna vele lenni. Az öreg kívánsága, miszerint a gyermekeknek legyen egymás mellett saját házuk, szép szóval ki nem mondott, kútba esett. Zsuzska néni morcosan tipegett, nem volt semmi hatalma és joga Juszti kanyargósnak ígérkező életútja és rügyező sorsa felett. Senki baját nem tudja tovább kormányozni, az orvoslás érdekében. Nagy csapás. Fenekedett is napestig, volt, amikor már átok és szitok is elhagyta becsületesen megfontolt száját. De nem bírta sokáig fondorlat nélkül.

A felsőház ablakában áll Jusztina néni, aki erre jár, láthatja. Az egyik kezével eltartja maga előtt a kézzel bogozott cérnafüggönyt. Lehet önmagának, készítette, amikor még fiatalabb volt. Magas és száraz, most már egyre öregebbet mutató asszonyosság. Soha nem volt férjnél. Pedig mindig akadtak erdőt járó legények és fiatalemberek, akik szívesen megálltak valami beszédre, esetleg maradtak volna is, ha arra sarkalló említést sejtthettek. Nem lehet, hogy valamikor ne tartották volna szépasszonynak. Valamiért. Most összerezzen. Szinte a háta mögött felcsendült a kedvenc éneke. Valaki lány kezdte el, piros pettyes ruhácskádba láttalak meg... De egy fiúhang folytatta, majd egy férfihang ismételte.

–Istenem, ezek Feriék a lányával. Őket vártam egész héten – gondolta boldogan Jusztina néni.

Szaladt is a vártak gondolt vendégek felé, hiszen mondták, ballagáskor kijönnek. Milyen szépen énekelték. A felsőház fala mellett egy egész dalárdára való embersereg álldogált és lelkesen fújta a ballagók

örök dalát. Ferinek a lányát, Irénkét tegnap csengették ki a középiskolából. Kijöttek az erdei nagyházba egyet bulizni. Mit egyenek, mit igyanak, ilyen sokan. Mire Jusztina néne eléggé gondba esett volna, máris elmondták a menetrendet, hogy többet ne izgassa magát. Este, valamikor később fognak kérni hagymát, feketeretket, s ha van céklát, mert kenyeret eleget hoztak, ahhoz csak szalonnát vagy éppen zsírt kérnének. Milyen szépen kérték, Istenem! Hát hogyan adna az ember, milyen kedvesek, hogy milyen kevéssel beérik. Jusztina néni szinte restelkedett, hogy nem tartják többre képesnek, pedig még tudna egy-két ritka finomságot előmutatni. Bele is kezdett, mondani, de csendesítették. Csak azt esznek, amit betervezték.

Lementek az alsó házba. Megmutatott mindent, hogy legyen kedvük és méltón jó szórakozásuk, elmondta, mire vigyáznának. Kedves, vidám gyermekeknek mutatkoztak. Villanyt és vizet adott nekik, hadd muzsikáljanak kedvükre, s ha elfáradtak törölgessék a homlokuk. A két öreg visszavonult a felsőházba.

Jusztina néni és Ferenc bácsi a felsőház konyhájában ülnek. Mindegyik egy másik, a szemben levő falat nézi. Nem szólnak egy ideje, honnan kezdjék, s ne ismételjék a váltig megbeszélte dolgokat. Vidám hangok hallszanak a Szirony pusztán, felkavarodott a mélyre apadt csend. Megjelentek az élet hangjai. Az alsó ház és a környéke felhangosodott. Nemcsak a zene dobog az ember fejében, mint egy kalapács, hanem a fiatalok hangoskodnak, a visszhanggal vetekednek. Nem is olyan idegen hangulat ennek az örök csendbe sülyedt tájnak. Édes zibongás van a tisztáson, még egy-két kacagás is belehasít az éles és tiszt-

ta levegőbe. Látszik a legényeken, ebben a tisztaságban még a rejtett füstjükhöz sem formálnak jogot. Majd talán később.

Jusztina néni egyszerűen kötényt kerített maga elé. Lisztet szórt a lapítóra, élesztőt habart, tojást ütött és tejet, cukrot, citromot és vaníliát, kicsiny zsiradékot is tett hozzá, egy kisebb vendégségre való pánkót dagasztott össze.

–Feri, tégy a tűzre. Lepjük meg a gyermekeket egy kicsi házas jóféleséggel.

Hamar összegyúrta, forgatta és megcsapkodta. Megpihentette, hogy dagadva keljen. Máris szaggatta a kerekre kelt gombóckákat, hogy aztán a forró olajba fogja meríteni, s porcukorba hempergetve, megkéri – áldassék a gyúró neve. A zajongó fiatalok ügybe se veszik a két öregcske dolgát, a szomszéd házban. Nem is gondolják, micsoda meglepetés közeleg feléjük. Még csak én tudom, hogy mi lesz. Kapnak hozzá nyomtatéknak egy – egy kupica fenyővizet.

A felsőház ablakáb ...tina néni. Az egyik kezével ... a kézzel bogozott cérna ... készítette ..., amikor még ... mutató asszonyosság ... férjnél ... fiatal emberek, akik ... megálltak valami beszédre ... hallott az alsó ház ... csak a nagy és szak ... Nem tudni mitől van ... a gondolata, ... akiket, ha nem is sejtette, ...de meglátogatták.

Végre, az egyedüllét sem olyan hangulattalan. Testvérkéimmel együtt, szívesen megemlékezem minden korai dolgainkról. Végül, majd lehet később, Ferinek elmondhat ma valamit. Mójzinak talán soha. De Ferkónak megteheti, ha elhiszi, Mózsikát semennyire sem érinti. Ha nem meg kell mondani valamelyiknek is, Zsuzsi nénit tisztára egyedül

temette el. Pontosan mindent úgy tett, ahogyan ő még előre elmagyarázott. Még azt is megérezte a jótett lélek, hogy a plébánossal erősen nagy lesz a baj. Nem tévedett. Hanem az örködés elég szaporátlan egyedül. És mondhatni emberpróbáló. Hiszen az ember az aznapi dologtól elalszik, az alatt bármi lehet.

Az első páнкók sercegve pirultak az olajban. Így van ez rendjén. Zsuzsa néni rábólintott, a Mennyország kapujából, Ferinek meg kell tudnia. Így van ez rendjén. Mert ő csak a Mennyországban lehet. Ilyen jótett lélek nem ténfereghet az útfélen, még ha öngyilkos lett, akkor sem. A pokolra jutása egyenesen nem lehetőség.

Beleforgatta a cukorba, emlékezni kezdett. Mikor a leánykát, jóval apja halála után, idegen nevelőknek szereztek, az árvára maradt nővér fellázadt az embertelen törvényesek ellen, megszervezte saját öngyilkosságát. Az egyház hűséges szolgája azon nyomban feldühödött, nem engedheti meg az öntörvényesnek gondolatlan, s esze szerint való temetést. Temetőben pedig egyáltalán nem. Aki az Isten akaratának ellene szegül, az az emberek között sem maradhat. Sem az égben, sem a temetőben, nincsen számára hely. De hát kinek kellett volna, hiszen oda akart pihenni, a másik két kereszt mellé. Mikor Jusztinka bekaparta a nénjét a földbe, megjött a bíróság határozata, a fiúk erejükhez mérten neveljék tovább a lánykát. Ha a posta csak két nappal korábban hozza el a döntést, mert akkor már létezett... Minden másképp is lehetett volna. Sok hivatali és törvényesnek gondolt visszaélés után, ez már senkit sem zavart. Mélyebbre nem jutott vele Jusztinka, s talán ez a jó, eléggé érezheti a közelségét. Csak még annyi, hogy Zsuzsanna néni ma is élhetne.

Talán ott is van lélekben. Velük. Meg a keresztt alatt, nem túl mélyen. Meg is hallaná, ha mellette beszélnének.

–Ferkó te, mit szólnál, ha megterhesednék?

–Tinka te, bolondokat beszélsz.

–Nem mondanám, ha már nem veséztem volna ki.

–Aztán ki lenne az a boldog?

–Azt is meglátod, ha eljön az ideje.

–Tinka te, legalább a bábaasszonnyal beszélj, a leányomnál kétszer nagyobb vagy, annyival nehezebben szülsz. Aztán szűz lehetsz, de nem Mária vagy, az isteni segedelem dolgában. Erre szólni való nem esett. Itt minden másképp lenne. Talán Mózsai bá sem lenne a túlsó küloldalon. De ezt a gondolatot a felhangzó zene elnyomja. Fenn vagyunk a havason. Útban a világ vége felé. Ahol nincs megtérés.

–Engedjétek hozzám a gyermekeket! Üzenetek jöttek, de nem mentetek. Legalább követhetőn, nem. Csak Ferencnek lettek gyermekei, Mózesnek és Jusztinának sohse lesz már saját családja. A lévő gyermekek becsülése és szeretete ettől nagyobb. A Feri gyermekei, mintha a Jusztié is lennének, de Mózika is szívesen elidőz velük.

Most aztán Ferenc már lement régen az emberek közé. Lassabban, de azután Mózes is lement. Csak Juszta maradt ide fenn. Az öregház is elég lenne ehhez. Őrzi a kereszttjeit. Őszinte beszéddel, ezt neki senki nem veszi számba. Mégis megőrzi, talán tudja minek. Hogy másoknak ettől ne legyen több baja? Talán. Hanem, mindenki viszi a kereszttjét. Juszta néninek egyben három is akadt. Vele együtt mentelnek a napi útjaikon. A negyedik súlyos kereszt is feldereng. De sietve

elhessegeti. Csak ki ne dőlne, egyik is. Ennél a gondolatnál eszébe jut, hogy segítséget kell kerítenie. Párolgó két nagy tállal Jusztina néni levonulni készül az alsó házba:

–Te Feri, ott a lajtorja mellett van két fonott korsó, kóstold meg, te melyiket adnád a gyermekednek, s abból vigyünk le nekik. Emlékük legyen erről a mulatságról.

–Aztán nekem mintát végy a sok szép gyermek közül – heherészett Ferkó.

Lehet az előkóstolás már megesett suttyomban. Egy szempillantásig sem gondolt arra, hogy a nővére miben búcsálódik. Csak abba ne csalódnék.

(2008 – 2014)

Vérbe borult aggyal

„Édesanyád ölelő tetteit csak magadban, önmagad erkölcsével, s amint azt a gyermeknek ajándékozott, méltósággal értékelheted. Édesapád aggódva, jámbor hittel és az óvó megértők kételkedésével adja át neked. Bárhogyan legyen, szülőid felett, ítélkezned nem lehet. Az elmarasztalás, pedig csak teher az emberek vánszorgásához, az élet betegesen életnapi sűrűjében.”

C egy csendes, kis, vidéki fürdőváros. Azért fürdőváros, mert fürdőfalu nincs a szótárunkban. Ráadásul az állandó lélekszáma valami négyezer körül lehet, ami a statisztikákban csakis község. De a szótárunkban fürdőközség sem található. Természetesen nem is túl nagy. Ha nagyon nekiveselkedsz, egy szuszban keresztül szaladsz rajta. A városházától a fürdőig, vagy az állomásig szinte egy távolság van, de az sincsen külön két – két kilométer. Itt laknak, akik a fürdőtelepen különféle szükséges munkákat végeznek, vagy éppen jelesebb feladatokat látnak el. Vannak dolgozók, akik vonattal vagy autóbusszal a munkaidőre jönnek csak, ezek száma állandóan változó és csekély. Az út két oldalán lakó házak előtt vagy mögött alig van egy pár zöldséges vagy virágágyás. Ezt azért mondom, mert a város szélessége, mindennel együtt, sincs ötszáz méter. Aztán a fürdőtelep, az valamit helyrebillent ebben az eltolódott arányban. A fürdőhely a borvízforrások és a kénköves gödör-

től lennebb van, egy sóstó körül meg arra menet és két régi, nagy szanatórium, hat terebélyes, modern szálloda körül települt sok – sok villából és mis – más épületekből összeálló káosz gyanánt számítható. A sétálóhely mellett a mozi, a posta és a téli vendéglő, ami zártabb helység, más minden ki van költöztetve az utcára. Emléktárgyat, fehérneműt, térképet, süteményt, népművészeti kerámiát, papucsot, termoszt, amatőr szobrokat, labdát, lacikonyhát, könyvet, gumimatracot, faragott fogantyús sétapálcát, pattogatott kukoricát, sört, törökkávét, kalapot, fagyaltot, sporteszközt és rettenetes képekkel rútitott falvédőket, mind ott vehetted meg a sétány mentén. Itt minden csak megjelenik és módosul, követhetetlen, s a jelek szerint éppen esetlegesen. Állandó mozgásban és változásban forrong ez a kis hely. A neve azzal került fel a térképre, hogy csúcsidőben több mint harminc ezren is laknak itt. Máskor, holt-szezonban csak a hat éjjeliőr, ha jelen van. A rendőrök és a polgárőrök máskor némileg emelt számban őrzik a zsebeket és a táskákat. Holtszezonban ezek is csak egy – egy időnként körbefutó kocsival járőröznek. Különben a valódi gyógyhatás mértékéről vegyes hírek keringenek. Akármennyi sokan esküsznek a biztos gyógyulásra, ugyanannyian beszélnek a gyenge hatékonyságról és szövődményekről, vagy egyenesen a kezelés hiábavalóságáról. De hát emberek és sokfélék vagyunk, a gyógyír sem hathat mindenkire egyformán. A dolog lényege a város alatt, tapinthatatlan mélyen fekszik. Mert a fürdőváros alatt ásványvizes mélytő található, és minden annak a magaviseletétől függ. Olyan, ahogy mondják, mint az időjárás. Időszakos és szeszélyes. A szanatóriumban mindig van gyógyvíz. A hőmérséklete ugyan állandó, de az összetételét

kísérő bűdösség változó. Azt pedig illik elviselni, mert állítólag minden szívpanaszra javallt, és sokkal többen esküsznek arra, hogy ettől gyógyultak meg, mint nem. A fiam is, most a szíve miatt jött hozzánk. Mi az öregemmel már tizenkét éve lakunk itt, amikor kiderült, hogy vérnyomásos gondjaink lesznek. Egy négyemeletes panelben tettünk szert egy átalakított, nagyobb családra néző, szolgálati lakásra. Megnagyítottuk az előszobát, átalakítottuk a nagszobát három kisebbre, hátha szobakiadással is foglalkozhatnánk. Komfortossá tettük, közel tartottuk a mosdót s a fürdőt. Magunknak s a vendégeknek is ilyen kell. Összébbr húzódtunk. Kicsi helyen sokan férnek, ha a jó szándék vezérli őket. Hála Istennek, a hogylétünk felől nem panaszkodunk. Így derűvel örülhetünk egymásnak.

*

Itt vagyok, pereg előttem az emlékképek sora, nem hittem annak, ha mikor bárki is mondta, hogy életed nagy fordulópontján vagy, ha veszélyben találod magad, hirtelen minden fontos mozzanatra nagyon élesen fogsz emlékezni. Igen, itt vagyok eléggé veszélyben, mondhatom szépen, állok a számlámmal. Nagyon váratlan dolgok ötlenek az agyamba, micsoda marhaság, jut eszembe, hiszen nem is állok, hanem fekszem. Valami nem éppen magyarázható vagy érthető esett velem. Fekszem, sután félre fittyenő fejjel, bámulok ki a fejemből, érzéketlen. Látom lelki szemeim előtt, itt a mi portánkon nem állott ugyan meg az élet, zajlik a maga mentén s medrében. Az unokám a fiammal,

magukkal hozták, és a számítógépet gyötrik valami újabb eredmény ki-
vallatása reményében. A menyem, a lányával beszélget, egyenletesen,
még két barátnőt is meghazudtoló szelídséggel, pedig valamiről éppen
meggyőzik egymást. Az én öregem talán épp a harmadik szomszédban
van a barátainál, a bevett szokásnak megfelelően és feltehetően kár-
tyáznak. A szomszédban csöpög a csap a kád fölött. A másik emelet
valamelyik lakásán egy házi vurslit nyaggatnak, valami modern cédé
ismételt meghallgatásával, lehet ez az egyetlen, ami ilyen van nekik.
Dübörögve döngetnek, azt hiszem csak a dobok robaja, jut el eddig. Za-
var is, meg nem is. Méretlen telik az idő, nem lehet mégsem nagyon
késő, csak nekem türelmet adjon az Isten, amíg észreveszik, hogy én
kiléptem a szokott rendből, valahol már a hatodik vécékagylót öblítik.
Magamnak sem tudok elszámolni vele, valami furcsa dolog történt, egy
szédülés talán, vagy az se, csak az előszele, megtorpantam vagy meg-
botlottam, egyre megy, elterültem vagy sem. De hiszen nem is álltam,
mire kelhettem fel az asztaltól, az se érdekel már, mindenképp valami
reményt önt belém, nem lehet olyan nagy a bajom, hiszen eszemnél ér-
zem magam. Mindent látok és bemérek, igaz semmit el nem érek, vég-
telen messze látszik az is, ami másképpen nagyon közel lehetne. Ha em-
lékeim nem csálnak, mozogni azt hiszem egyáltalán képtelen, vagyok,
vagy csak a vágyam nem elég erős a mozgáshoz, vagy nem is érzem, ha
lábam és kezem volna. Azt hiszem, hogy mozogni tudok, a kezemmel
fogni, és a lábammal lépni bátor kodok, vagy csak érezhetetlen lóg, eset-
leg alám törve. Még jó is lehetne ez az érzés. Alkalmas helyzet, mert
zsibbadásával a végtagom nem zaklat, ha egyáltalán ilyen észlelnék.

Mert nem érzem, hát számba se veszem. Másról kell gondolkodnom, hátha belépik a szobámba valamelyik, jó éjt kívánni vagy egy ceruzát keresztrejtvényre hegyesíteni. Csakhogy itt vagyok, a hihetetlen nagy fényes csóva már várt, aztán mintegy közömbösen kihunyt. Mintha erre lettem volna élesítve és beteljesült álom látomása után, bár az elvárásaimtól mélyen elmaradt. Egészében páratlan élményt nyújtott, akár türelemmel is várhatok, erőtlén és akarat nélkül, akár a végtelen idők végéig. Mondhatni, a túlvilág efféle felderengése alapján, talán érdemes lenne magunkat a másik világ élményére felkészíteni. Lehet, kerül még erre való idő is. Valamivel korábban még volt szándékomban szólni, kopogtatni, figyelmet magamra terelni, vagy egyáltalán mozdulni. Most már tudom, hogy ezekre semmi esélyem, nem is gyötrődök ezekkel. Milyen könnyű a tehetetlenségben lemondani. Szívesen teszem. Válogathatok, mit szeretnék tenni – s a kiválasztás örömeivel maradok – pontosan semmi megtételére nem vagyok képes. Ettől igen könnyűvé lesz a választás. Bizonytalán tévedésmentes lesz, a meg nem tett lépésem, hiszen következménymentes minden képzelt tettem. Akkor mindezekről gondolkodni vagy fontoskodni egyenlő a lemondással. Tehát még a kifundálása előtt le kell mondanom róla. Elég egyszerű dolognak tűnik. Istenem, add meg, hogy ne tartana sokáig! Bármire gondolok, mi lenne a logikus teendő, azonnal le is kell mondanom róla. Nem tudom mozgatni a kezem s a lábam, semmi hang nem jön ki a torkomon. A torkomban mintha egy összecsomózott zsebkendő lenne. Szárítja és szorítja a torkom. Szinte fáj, csakhogy jajgatni sem tudok. Vagy, ha igen, akkor ezt a lehetőséget még nem választottam. Hátha meghallanának. A

nyelvem egy száraz fadarab, karcolja az ínyem s a szám falához nem érhet. Nagyon fájdalmas.

*

Ahol most ki – be rohangálnak velem vagy nélkülem, serénykednek körülöttem az nem a fürdővárosi kórház. Ott azt hiszem, mindenkit ismerek. Itt pedig csupa ismeretlenek. Lehetséges, hogy a megyei kórházba, de lehet, hogy máshová hoztak be. A menyem és a fiam az üvegfal mellett állnak, semmilyen színész nem válna belőlük. Tördelik a kezeiket, és nagyon el vannak kenődve. Nézem őket. Én mondhatnám hazamehető állapotban, érzem magam. Beszélni tudnék, talán járni is, ha levinnék rólam ezeket a tapadókorongokat és ezt a sok nyavalya drótot meg csövecskét. Úgy érzem magam, mint máskor rendesen, talán az ijedtség miatt még jobban is. Mondhatni, ritkán vettem magam dolgát ilyen könnyen, merthogy könnyedén érzem magam, az tagadhatatlan. Elnézem. Már csinos kis levéltárat állítottak elő rólam. Felnyalabolva cipelik egyik helyről a másikra. Látom mind a két orvos lesi a sorok közti üzenetet. Időnként az ajtó felé sunyítanak, biztos a főorvost várják. Aki pedig amint megjön, letolja őket, minek kínozzák itt ezt az egészséges vénasszonyt. Engedjék haza, hiszen már öreg este lehet. Gondolhattam, hiába. Hát mégsem ez lett, ha a főorvos megérkezett. Mert valami mennyasszonyi késedelemmel aztán bevonult. Nem valami nagy lelkesedéssel vizsgált. Pontosabban nézegetett. Az ügyeletes éjszakáját máris tönkretettem. Kérdezett, s én válaszoltam. Rám meredve

figyelt és bólogatott, mintha még el is mosolyodott volna. Nem értett meg semmit. Most jutott valójában először az agyam közepébe, én tudom és értem, amit mondok, csak neki érthetetlen. Vagy mi? Mit hallhatott, sikolyt, suttogást vagy érthetetlen gögicsélést és véget nem érő darálást. Nagyon törtem magam, hogy szótagolva vagy elég hangosan mondjak valamit. Nem ment, láttam minden jó akaratom ellenére sem értjük egymást. Aztán nyugtatóan leintett. A nővéreknek gyorsan elmondta, amit akart. Beállította a menetrendet. Aztán odahívta a fiamékat, az öregemet ekkor sem láttam sehol. Talán csak nem lelte valami az én öregecskémet! Tudomásukra hozta, hogy a koponya felvétel hiányában nem sokat mondhat rólam és az állapotom alakulásáról, de az bizonyos, hogy hosszas és alapos ápolásra kell készülödnünk. A kórházi személyzet lehetősége korlátozott, mert kevesen vannak az egyes váltásban, láthatóan teltház van. Lehet ápolót behozni kintről, és állandó ügyeletre kell berendezkedni. Feltehetően, a néni már nem fogja magát a legjobban kontrolálni. Szóval ez én vagyok, ott a szemembe már leírtak. Nyíltan és fenntartás nélkül, beszámíthatatlannak nyilvánítottak. Nem mondom, mert nem esett jól egyáltalán. Még csak bele sem szólhattam. Aztán még azt mondta, hogy a nyelő és a rágóizmok pillanatnyi paralízise miatt folyékony, majd pépes élelem beadatására kell készülnünk. Csak ezt adhatnak nekem, feltehetően jó sokáig. Sok türelem és kitartás kell ehhez az élelemadagoláshoz. Megtanuljuk a szükség جسán. Ezzel elment. Hallottam, a fiam kétségeit, hogy most mitévők legyenek. Haza akartam őket küldeni, de akármit mondtam, ugyanazzal az érthetlenséggel bámultak rám, mint az orvos. Ápoló jött az ágyhoz,

mindenkit elküldött mellőlem. Letörölt nedves szivaccsal, ami nagyon jól esett. Hálókabátot adott rám. Katétert tett fel a vizelet kiszámíthatatlansága miatt. Nem volt a kedvemre, ki akartam húzni, de csak a bal kezem, ahogy és ami valamicskét mozdult, s az se a célnak pontosan megfelelően. Az ápolónővel próbáltam érvényesülni. Lefogta a kezem, megfenyegetett, ha a néni nem hagy fel az ellenkezéssel, le fogjuk kötni a kezét. Pelenkába csavart, mi vár még rám, Jézusom, erről is ki szerettem volna fejezni a véleményem. Az ápoló hivatalos hangnemet vett fel, itt most a néni egyéb akarata a legkevesebbet számít, csak a gyógyulása érdekel mindenkit. A néninek egyetlen kívánsága lehet, gyógyulni akarni. A néni ne restelljen bepisilni, és az ágyba szarni, mert ezt is meg lehet szokni, ha élni akar. Megértette – kérdezte, hiába ingattam nemlegen a fejem, otthagytott. A fiamék felocsúdtak s elosztották egymás közt a feladatokat. A fiam haza megy, összecsomagolja a szükségességeket, a menyem itt marad vizet ad, simogatja a béna karomat, ami nagyon jó érzés, ha időnként meg – megszorítgatja. A fejemen levő villába újabb flakont akasztottak, eddig már valami liter lötytyöt csepegtettek belém. Lassan álmos leszek, hiába magyarázom, hogy nem akarok elaludni, senki nem érti, csak merednek rám furcsán, talán sajnálkozóan. Mosolyognak. Lehet, hogy biztató, bátorítón. Lehet, hogy együtt érzőn sajnálkozva. Nem hagyhatom alva itt e világot. Ebbe talán beleszólhatok. Vagy mégse? Hiszen szólni sem tudok hozzájuk. Hátha, akaratomon kívül átalszom magam a másik világba. Mi lesz itt, egek, ha nem tudunk beszélni? Pláné, ha minden így marad, azaz forgatnak a lepedővel s az ágy felett, mert magamra már nem is tudok mozogni. Úgy fek-

szem, ezen a kemény ágyon mozdulatlan, mint a ravatalon. Az ágyat keménynek érzem. Hát ez az érzés nem semmi. Talán nem is kemény, inkább merev. Vagy valami ilyesmi. De az érzés feljogosít, Istenem, hihetek a felgyógyulásomban.

*

Már szinte tíz éve építettük a szocializmust, mikor Tamás igazgató elvtárs behívott és azt az ajánlatot tette, gondoljam meg, milyen lenne nekünk a családommal a szomszédjukban lakni. Többszobás komfortos öröklakásban. Mondtam kertelés nélkül, hogy nagyon tetszenék. Akkor tudomásomra hozta, hogy a párt a hű emberei jutalmazására telkeket fog kimérni egy menekült úr földjéből. Felírt a névsorba. Aláírtam. Voltak ott még ismerősök. Elég sokszínű, ám mégis kellemes szomszédság ígérkezett. Ilyen környezetben az ember kevésbé fogja vissza magát. Az ilyen emberek az ismeretségükre hagyatkozva jobban elviselik egymás hülyeségeit. Itt részesültünk a jelen társadalom szédületes és ki nem választottak számára is kijutó adományaiból. Kaptunk téglát és cseréptámogatást. Épületfa kiutalást is kaptunk sorbaállás és pontfosztás terhe nélkül. Az volt az egyetlen baj, hogy több mint száz kilométerre volt a vágótér. Az erdőben álló fákkal még csak, de a kivágással, már több bajunk volt. Az emberem megmutatta, hogy tud dolgozni. Nagyon eredményes. Hanem szervezni, semmit nem hagyhattam rá. Szóval, minden, ami szervezést jelenthet, az én nyakamba hullott. A kivágott fákat összegyűjteni és felszabtatni, volt az első próba. A városi

ember ehhez nem ért, jól teszi, ha nem játssza meg magát. A rönköket egy fűrészüzembe kellett behordani, erre a környező falvakból szekereket és vontatókat kellett fogadni. Csakhogy a fogatosokat a kollektív brigádosának is el kellett engednie. Hát nem ment minden, egy pattintásra. Sokat tanultam azoktól a munkásoktól, akiknek hiába fizettem, csak teher voltam a mindennapi dolga végeztében. A fűrészüzembe érkezett rönköket őrizni kellett, mert híre járta, hogy könnyen felrakják a másét, maguknak, akik ott járnak. Megadott méretre vágták a körfűrészeken, szép gerendák, lécek és deszkák garmadája folyt ki a rönkökből. Az emberem, megszakítás nélkül ott volt és ott is maradt. Őt fizetés nélküli szabadságra kértük. Itt hamar lejárt az én szabadságom, visszamentem munkába. Kérde Tamás elvtárs, miért nem építünk. Mondom, a gerendáknál vagyunk elakadva, nincs amivel lehozni a havasaljból. – Csak ez baj ne legyen, s a hét végére odaadta, mind a két Molotovot. Boldoguljunk. Ezzel aztán onnan, az építkező helyre vihettük az anyagunkat. A férjem munkatársai és a leendő szomszédok kalákában kiasták a kijelölt alapot. Rendes házikót képzeltünk el, nagyszobával, ügyes nappalival, nagy konyhával, kissé mélyített pincével és mosókonyhával, fürdőszobával. Korábban arról álmodoztam, hogy minden családtagom külön helyen aludjon. El is mondtam az uramnak, s meglett az első veszekedés. A kirendelt építőmester kikacagott, akkora alapra nekünk örökség nélkül nem telik. Ő még négy hálósobás házról nem hallott. Hát csak veszekedtünk az öregemmel, akkor ugyan még fiatal volt, de érthetetlen. Én két gyermeket terveztem, mert mi a sok gyermek miatt nem mentünk semmire, ő sok gyermeket akart, mert a gyermeki zsidon-

gás volt a léte. Aztán sok találgatás, vita és öldöklés, nem a szó saját értelmében, szótalán napok és lángoló pillantások cseréje, meghozta az eredményt. A tetőtérben hat alvósarkot különítünk el. Illetve az egyik vécés kézmosó lesz, ide még zuhanyzót is akartam, csak a költségvetés elment az akarattól. Még csak a képzelt házasság lakható földjén voltam, máris tudtam, hármát és szépet szültem, ebből több nem lehet, mert nem fogjuk bírni. Az uram nem bocsátaná meg nekem, még csak alig voltunk úgy, mint férj és feleség. Örökösen tartózkodtunk. Azelőtt is, meg azután nagyon. Mikor ezért, mikor azért. Most a tető felrakásáig még nagynénémnél lakunk, megtűrtnek. Mikor az első szobát kimeszelhetjük, haza költözünk. Addig pedig hallgatóznak, s kérdéseikkel zaklatnak. Ne kapkodjatok, mondták mindegyre. Mi pedig az urammal azon voltunk, hogy bármilyen kicsi sarkocskával, legyünk már kész, s abba bele ülünk, mind az öten. A körzeti gyermekorvos szemberöngött, amikor az én szép anyai álmomat eldicsekedtem neki. Nem tudtam, hogy elkészületlen lakásba kicsiny gyerekkel nem ajánlott beköltözni. Nemcsak a nedves falakat ellenezte, hanem még az épületanyagok összeszokását is kifogásolta. Hhaj, azt se tudom, hogy ezt később elfelejtettem, vagy ezzel éltem egész végig. Három évig készült az épület. Még egy évbe tellett, amíg lestük, hogy megszáradtak a falak. Megszáradt a beton. Nem vetemedik a padló, helyére száradt az ablak és az ajtó. Végre ezt a hatalmasra lett házat befejeztük és beköltöztünk. Most aztán semmi nem akadályozott. Ilyen ünnep talán soha nem volt és nem lesz az életünkben. Csak táncolni és énekelni, hangosan és kihívóan magunkra vonni a figyelmet, ez volt egyetlen vágyam. – Ma ugyanez az

ünnepi érzés jutott az eszembe. Megünnepelni minél feltűnőbbben a fiatalok megérkezését. A két ünnep nagyszerűsége igen közeledett egymáshoz, tehát komolyan készültem az ünneplésre. A saját lakásba költözés emlékét nem hagytam ki. Ki fogunk rúgni a hámból. Ki ám, ennyit biztosra mondhatok. Nem szedtem be a gyógyszereket, és ebédkor két pohár bort is megittam. Egész nap csak annak a hatása alatt voltam, hogy valami módon olyan összejövetelet kellene kitalálnunk, amire minden fiam eljönne. Persze a teljes családjával együtt. – Milyen szép lenne, Istenem, csak erre tudtam gondolni már napok óta. Nagyon kellemes és ünnepélyes érzélem tartott hatalmában. Nagyok és szépek lettek. Csak az tudja, hogy ez mit jelent, akinek hasonló dolgokból fakad az öröme. A boldogságomat semmi nem felhőzte be. Örvendtem a fiam szép családjának. Kipróbáltam, hogy gyógyszer nélkül is meg vagyok. Meg voltam. Elég jól.

*

Az emlékek nagyon megrohantak, igen sok olyan dolog jutott eszembe, amiről már régente megfeledkeztem. Máskor nem adom át magam az emlékeknek, mert az orvos világosan megmondta. Bármivel foglalkozzak, amihez kedvem van, csak épp hagyjak fel a töprengésekkel s az idegeskedéssel. Hiszen a dolgok lassan meghaladnak, lám a menyemnek akartam segíteni, egy kimutatást átnézve véleményezni, percek alatt meg lehettem volna vele. De elbámultam a sok adat fölött, s arra gondoltam, vajon hogyan festek itt közel nyolcvanévesen, ebbe az

aktahalmazba temetkezve. Még mindig bele akarok szólni a tőlem függetlenné váló világ mehetnékébe. Úgyis arra megy, amerre bír, ki törődik egy banya okoskodásaival. A menyem, jól gondolta, mert amit én hibának találok, azt mások is megleglik. Jobb itthonról felkészülten menni, mint a helyszínen kapkodni. Az értékelők pedig nagyon kegyetlenek tudnak lenni. Pláne, ha a zsebükre megy az előszámolás eredménye. Hejh, erősen nehéz világ jött ezekre a mai fiatalokra. Eszembe jutott szerre minden, abba hagyatott iskolánkról. Háború volt, jött vissza a front. A friccek menet még uraknak mutatkoztak. Most minden felé lőttek és robbantottak, amit értek. A muszkák mindent elfoglaltak, amit a mások már nem tehettek tönkre. A mi iskolánkban hadvezérséget rendeztek be. A vezérség ugyan elment, de valami utóhad csak maradt. Helyőrségnek becézték. Valami húszan, valami felfoghatatlan részeg állapotban ott maradtak. Tudomásunkra hozták, senki nem mehet az épületbe. Semmiféle tevékenység nem lehet ott. Aztán jöttek a román csapatok. Voltak szervezeten vonulók, ezek csendesen haladtak nyugat-északnak, észak-nyugatnak. Jöttek, kisebb szervezetlen vonuló mindeféle oláhok. Köztük és voltak rendesebb, de még külvárosinak sem mondhatók is. Vélhetően nem tartoztak semmi parancsnoksághoz. Hogy a kellemetlen kérdéseket elkerüljék, rekviráltak és elfoglaltak minden elfoglalható. Az iskola már foglalt volt az oroszok által. Hát egyebet foglaltak. Hatalmaskodtak és durváskodtak. Kitűzték a zászlójukat. Mindenre. A vörös kormány nevében. A nemzeti kiegyezés nevében. Hitték, hogy nekik marad, minden, ami zászlóval volna kijelölve. A nemzeti örökség helyreállítása okán. A nemzetek közötti megbékélés

eszméjének tiszteletére. Az iskolára nem tettek zászlót. Az iskola kiesett az érdeklődésükből. Az már fel volt szabadítva húsz állandóan könnyekig részeg lovas muszka által. Bárki katonaként eligazítást csak karddal és puskával kaphatott, ha ezt bevárta. Néha élelemért sarcolták a közeli lakókat. Mikor nem kaptak, a lézengők közül tolmácsokat toboroztak. Ezeket rendszerint a végén csak lelőtték. Valami elromlott az összes lakoma végére. Egyre ritkábban dicsekedtem tanító nőségemmel. A vörös kor többet nem vonult ki. A hazatartó vörösek megszervezték a helyi parancsnokságokat, a helyi lakossági tanácsokat és az ügynevezett milíciát. Rendnek eddig is volt valamilyen öröksége, de akik most vezetésre vállalkoztak, hát azoknak semmi tapasztalatuk nem volt. Tanulatlan akarták megmenteni a világot. Oktalan akartak világot alkotni a maguk képmására. Amit itt most mondok, az valami három évig tartott. Ez alatt az iskolában egy órát sem tartottak. Tartottunk. Merthogy negyvenben engem is bevontak a tanításba. Igen szépen írtam, számolni is tudtam, énekeltem nem éppen jól, de elfogadhatónak tartották. Táncot és színpadi mozgást is tanítottunk. Háború volt, de mégis mintha valami miatt valakik valahol azt hitték, hogy a katonákon kívül mindenki másnak normális mederben megy az élete. És lesz itt még normális élet. Még a politikai hírek is mintha elfeledték volna az átkos Párizs és környéke, a pesti alattomos politikusok és a bécsiek kamarillás álnok tudatlanságát, odadobtak valamit, s mégis visszavettek előbb dobottat, vagy inkább visszavetettek jogban és hitekben. A közemberekhez ezek a maszlagok csak darabkákból és tompán puffanva érkeztek le. A gyermekek iskolába jöttek, hogy apjuknak vagy testvérüknek írassanak

maguk akaratából vagy szülők parancsára. Sokszor olyant írtak, aminek az értelmét nem tudhatták. Várták, hogy apjuk s a bátyjuk hős vagy holt lesz, levelet és üdvözetet írjon. Ha hős, ha holt, csak írjon választ a sete – suta levelekre. Melyre ők válaszolnak vagy utasítanak, szégyenünkre ne hátráljatok. Bátorító és kitartásra intő leveleket írni a távoli fronton nyugtatódnak. Mintha itthon bárki tudta volna, hogy ott minek feszülnek neki azok, akik ott kopnak napidíjért, szinte azt mondtam zsoldért, de az csak a francia regényekben van. Milyen szépeket lehet ezekből kiérezni? Legyen, amit az olvasóköri felolvasni. Ezt most elvették a muszkák. Őket semmi, de semmi nem érdekelt. Láthatóan csak a bosszú fűtötte. Azt hitték, hogy mindenki, aki itt lakik az ellenség, csak éppen nincs, amivel lőjön. A Don óta özönlenek nagy folyamokban, s ha az első sor elesik a szervezetlen felvonulás csapdájában vagy tüzéségi próbatevésen, akkor újabb támad a helyére. A második még erőteljesebben hömpölyög előre, mint a korábbi. Egy közösnek maradt cél szerint, bosszú nélkül ne maradjon az ellenség. Mert aki muszka földre lépett az a szovjetek ellensége. Mérték nélkül meg kell büntetni, hogy effélére még álmában sem vetemedjék. A büntetés egy olyan intézmény, amin sehogy ne tudjon kiigazodni, vagyis legyen örökös elfoglaltsága és gondja, hogy ebből kivergődjék. Miért kellett magunkat okosnak tartani? Ez a keletibb nép is okos volt a maga nemében. A kultúra és bölcsesség nem feltétlen európai termék. A szovjetek pedig minden népek barátai. Legalábbis ebben a köpenyben jártak. Ettől tovább, a többit már nem kötelező semmilyen értelmes magyarázattal felruházni. A megfordulás után, mintha nem készültünk volna a hősök fogadására, inkább a

futók elől álltunk félre. Az iskolát elvették, s az én eszem szerint soha nem adták vissza. Hallottam másoktól, hogy később a háború vége után, aljas senkiházi nagymesterek azt tanították az iskolában, hogy mindent az oroszok fedeztek fel. Azon az áron, hogy ne maradjanak fogságban, elszegődtek néptanítónak, a népköztársaság felemelése érdekében. Azok az oroszok, akik nálunk, a lakásban pozdorjává lötték a kakukkos órát, és elvették a fogkrémet, kenyérre kenték s megették. Nem tudom minek a felfedezésére voltak tudósok. Megverték azt a gazdát, akitől olyan fogkrémet kaptak, hogy az kevésbé habzott. Az is lehetett, hogy nem krém volt az, hanem szappan. Nem volt mit magyarázni, mert nem kérdeztek, csak löttek. Részegen mit nem tettek, aztán Krisztus szólott nekik, sajnálták tettüket, s másnap előlről kezdték az egészet. Azt gondolom, azért itatták őket, hogy elviseljék az öldökléssel járó szörnyűségeket. Merthogy az egyszerű ember nem tudhatta a háború okát, s az érdekeket, amelyek a mozgató rugókat feszítették.

*

A mi időnkben ez másképp volt. Akkor nem választottuk a szakmát. Minket a szakma választott. A lányoknak nem volt fenntartva még tíz kizárólagos foglalkozás sem. Hivatás lehetett volna bármire, a férfiak minden foglalkozási ágat önkényesen uraltak. A két háború között még az ápolói állásokat is el akarták tulajdonítani. Nővér, apáca és varrónő, talán bolti eladó, ez volt a fellelhető választék. Ott a háztartás minden bajával együtt, csak az igényeket is ehhez kellett mérni. Még a

városi lányok többsége is csak a háztartás és gyermeknevelés határáig lengette vágyait. Esetleg tanítónőnek vállalkozott egyik-másik. Tőlem senki sem kérdezte, hogy volna – e kedvem hozzá vagy szívesen választanám foglalkozásomnak. Megpróbáltam, de elvették az iskolámat. Más helyet aztán többet nem adtak helyette. Jó lett volna kenyér után nézni. Mikor édesanyám bevitt a Kanál és lámpagyárba, akkor az intéző megnézett két kiabálás között, és egyből a csomagolóba osztott. Azelőtt, erről a létesítményről nem is tudtam semmit. Hetekkel azután tették fel a személyi adataimra vonatkozó kérdéseiket. Itt aztán a front és az új határ is bejátszott, de hát ez még mindig a hosszúra nyújtott kiskorúságomban érintett. Valamivel később a párt ifjú és életerős fiatalok jelentését várta a munka frontjáról. Babú néni, nekem a munkahelyen kívül, Barabás elvtársnő minden közterületen, városkapitány vagy komiszár, mikor meg sem mertem szólítani. Azzal került oda, hogy semmitől sem félt, akkor még nem tudtuk, csodáltuk, mindig éjjel ment dolgozni és nem félt a sötétben. De a német vagy az orosz tisztektől sem félt, a magyar öntelt tisztecskéekkel pedig csak játszott. Az angol aknászok és a bombázók tisztjeivel, sőt altisztjeivel kegyesen barátkozott. Akinek valami volt a vállpántján, az nem kerülhette ki. Babú néni felért egy nagyobb mágnessel. Emlékszem, a rosszmájúak ezt suttogták, hogy a csodálatos Babú csak egy nyelven fejezi ki magát. Gyávák, csak az árnyékból mertek acsarkodni, de semmire sem mentek. Lám több nyelven sem vallott szégyent. Aztán valamikor, jóval a háború után Babú néni megállt a hátam mögött, a lovagló ostora nyelét nekem tartotta és megkérdezte:

– Ugye leányom, te írni és számolni is tudsz?

– Igen – valahogy kipréseltem magamból a válaszom. A szokásos nagy hangom a váratlan megszólítás és a híres nővel való érthetlenségeim és a tanácstalanság fojtotta volna belém. Vajon mit akarhat velem, szúrt az oldalamba azonnal a kíváncsiság. Intett, menjek vele. Én mentem. Bependerített egy ajtón.

– Itt az emberük – mondta éllel és a négy férfvezér elakadt hangján élesen nevetett. A férfikar állva maradt, Babú néninek jót tett a csodálkozó gyülekezet, nem vezényelt pihenjt. Rágyújtott és csúfolódva fújta a vezérek közé a füstöt. A csizmába bújtatott lábait, a szembe levő székre feltette, s akkor figyeltem fel rá, hogy az a nő átvarrott férfi katonaruhában van. Jól állott rajta, minden esetre. – Így van ez veletek, ha nincs emberetek, sopánkodtok, ha megmutatják az embert, akkor meg-némultok. Nehogy azt mondanátok, hogy szégyenetekben. Kinek nem juthatott volna eszébe ez a kislányka? Csak, mert senkivel sem törőd-tök, senkit sem ismertek. Nem érdeketek. Nekem viszont érdekem, hogy itt minden jól menjen. A ti érdeklődéseketek is fel tudnám támasz-tani. Csakhogy nektek az agyatok, egyetlen egy dolog felé képes gon-dolkozni. Majd mi ezen is fogunk valamit változtatni. Megjön még az eszetek, ha nem lesz túl késő. Még mondott több mást is, amit nem ér-tettem. Legalább ilyeneket magyarázott ott, s kiderült, hogy ezzel az alkalommal a vállalat könyvelőjévé lettem. Hogy akkor mit tudtam er-ről a szakmáról, hát semmit. Meg kellett tanulni. A szívet le kellett

nyelnem s a lelket meg kellett lékelnem. Először valami leltározónak képzeltem magam. Amire több dolgot megtanultam, egyre jobban láttam az egész termelést is. A vállalati embert másnak véltem, mint a hétköznapi. Országos erősségű vállalatot faragtunk a nyolc műhelyből. Mikor az export szó először kiszaladt a számon, akkor aztán nemcsak éljenzés, hanem sok kincstári tartalék beruházás jött hozzánk. Egyre jobban éltünk. Sajnáltam, hogy a város többi emberéért nem tehetek többet, mert számosan nyomorogtak még mindig. Babú nénivel akartam valami tervet megbeszélni, de addig halogatott, míg egyszer csak úgy csendesen leváltották. A terv kivitelezése később más személyek által és egyéb körülmények között ment végbe. Mikor a tervezett kihallgatásra mentem, a búcsúvacsora meghívót nyomták a kezembe. A közszállítási vállalat igazgatója hatalmas vacsorát rendezett a közeli dombháton levő csárdában. A búcsú nagyon emlékezetesre kerekedett. Reggel felé csak Karádkatalin – filmdalokat énekeltek, és Jávorpál – utánpótlás árasztották el a parkettet. Szóval a felelős polgárság ezen az éjszakán kikerekedett a város életéből. Nem azért, mert a közeli kocsmában minősíthetetlen viselte magát. Távolról sem. Hanem felhívta a figyelmet egy titkolt tényre, a vezetők eszeveszetten mulatnak. A muri sokaknak nem tetszett, ezért aztán tiltották az efféléket. Pedig a párt szerette, ha az emberek mulatnak. Csak a mulatozás hangereje és a megszólalás volt beállítva. Óbégatni nem ajánlották. Ha valaki a mulatozás szépségét méltatta, hamar osztályellenséget sejtettek benne, amit senki senkinek nem kívánt, bárha haragosa lett volna az illető. Nem ritka, hogy ebben az időszakban sok barátság szakadt szét. Semmi sem lépett a tépett ösz-

szetartozások helyére. Babú eltávolításával megjelentek a tiltások, egyre több volt, ami nem szabad. Soha nem emlékszem, a letiltott dolgok helyére valamit is adtak vagy ígértek volna. Kárpótlásul. Pedig kárunk mindenképp volt éppen elég. Jött megint egy intézmény ami vigyázzon ránk, nehogy az ellenség hálójába visszatáncorogjunk.

*

Negyedik fiam mégsem lett. Illetve, szinte nem született. Isten akarata vagy az óvakodás valami beteljesülése nélkül, gyenge gyerek lett belőle. Sokat nyűgöltem vele, aztán mégis hamarabb született. Minden elképzelt határidőnél hamarabb igyekezett a világra. Nem is maradt meg. Abban az időben szinte egy évig betegeskedtem. Mindenféle női nyavalyáim voltak. A sok hiányzás és a felzárkózó fiatalság szinte szemtől szembe követelte a jogait. Iskolázatlan könyvelő voltam, a végzett gyerekeknek nem volt, ahova elhelyezkedjenek. Csak azt kellett kitalálni, hogy minek nevezzék a visszavonulást. A korábbi gyermekeim nagyok voltak, gyermeknevelésre nem vonulhattam vissza. A férjem jól keresett, nem tarthattam vissza, hogy szakítson a helyével. Tetszett volna, ha velem törődve, elköltözzünk valahová. Tamás elvtársat akkor-tájt váltották le, kádernozgásba kezdett. Hát nem tudtam tanácskozni vele. Nem nagyon volt, akivel egyezkedjek. Nem is nagyon mondhattam el, ami az eszembe motoszkált. Végül a Jóisten megoldotta a dolgot. Édesanyám nagyon beteg lett. Amennyire bírta magát eddig, teljes háztartásom mindig egyedül vitte. Mostanában felkelvén az ágyból csak

ténfergett fél délelőttökön át. Nem tudtuk szavát venni, hogy mi je fáj, vagy mit kezdjünk vizsgálatni és kezeltetni. Mellé kellett állnom. Igaz a házvezetésben alig volt tapasztalatom, s az uram lehet többet tudott erről. Neki vágtam. Amíg anyám élhet, hátha megtanulom. Nem olyan nagyon öreg. Elhurcoltam minden orvoshoz. Öregasszony. Olyan szíve van, mint egy oroszlának. Egyéb baja nincs. Öregség. Ezt mondták mindenhol. Valami vitaminokat adtak, hogy a sok és nehéz háztartás vezetés fáradtságát kipihenje. Az öregebbjének is jár a pihenő, még életében s nem azután. Közben tanított a levesek és a második fogások receptjeire. Volt, amiket észben akartam megtartani, volt, amiket leíratott. Sokat osztozódunk a sózás felett. Azt tartotta, hogy kispórolom az ételből a sót. A főzetem pedig mindenkinek ízlett, az egyetlen édesanyámon kívül. Még az irigyebb szomszédasszonyaim is megjegyezték, hogy pár hónap alatt nagyon szépen behoztam a lemaradást. Azt gondolták már mindent meg tudok főzni. Pedig minden nap komoly féléssel kezdtem a napot. Nehogy valamelyik étkezőm kifogásolnivalót találjon benne. A férjem-uram erre nagyon kényes volt. A gyermekeim szerencsére jól szoktak, minden evők voltak, és tűrhető mennyiségben. A piacon és az üzletben is már feltaláltam magam. Egyszer valami pontért vagy kiutalási jegyre váltható csodáért álltunk sorba, s ott valaki mesélte, hogy az apja agyvérzést kapott, és senki nem vette észre. Abból találták ki, hogy az ételek ízét nem érezte és felejtett. Ez a hír szinte mellbe vágott. Ott van édesanyám, csak sajnálkozunk felette, s ha netán a szél megütötte, meg sem tudja mondani. Nemhogy nem akarná. Csak ő sem gondolja, mi van vele. Az ételek mind sótlanok, és baj van az em-

lélei idejével, a gyermekeit is összetéveszti. Erre vittem az orvosokhoz ismét. Mindegyre elmondtam, hogy mire gyanakszom. Megnyugtattak mindenkor, hogy erről szó sem lehet. Csakhogy késői lehetett a felismerés. Máshol kell keresni a hiba forrását – ezt a megnyugtatónkra ötlött ki. Csak nem nyugodtam, egy tavaszon aztán elcipeltem édesanyám erre a fürdőre, ami később a lakhelyünk lett. Ott aztán találtam olyan orvost, aki elhitte a gyanúmat. Kivizsgálták, kezelésbe kezdtek. Csodák csodája, az is elhangzott, hogy a vérnyomást, ha ellenőriztük volna, ha hamarabb ide kerültünk volna. Most is segítenek, de hatékonyabb lett volna korábban kezdeni. Aztán mama még némileg felerősödött, valami négy évig segített nekem eligazodni a háztartás össze – vissza kuszálható útvesztőjében. Volt két kisebb megingása, aztán az első eset után körülbelül vagy pontosan, most nem ítélem meg, egy nagyobb méretű agyvérzése volt. Három hét alatt elvitte. Az öregemmel akkor megszépültünk. Mind a kettőnknek volt valami a vérnyomásával. A kicsi fiam is már munkába járt. Mind a hárman más városban készültek megtelepedni. Hívta őket a nagyreményű és példátlan méretű iparosítás. Haza költözni egyik sem akart. Mind nagyobb városba vágytak. Ez megkönnyítette a dolgunkat. Két hónap alatt dobra vertünk mindent, egy újabb hónap alatt nekifogtunk a vett lakást kipofozni itt az üdülőtelepen. Az uram százalékos nyugdíjra jegyeztettem, ki fogja húzni a rendes nyugdíjig. Bízunk a dologban és bízattuk egymást. Volt egy kis vesztegetés is a dologban, de most ez már senkit nem érdekel. Négy év alatt olyan lett a lakásunk, mint egy álom. Kényelem a nekünk elégséges legnagyobb fokon, s ha a gyermekek valamelyike a családját ide hozta, ren-

des nyaralásban volt részük. Jól telt mindenkinek. Mikor nem jöttek, kaptam néha kényes lakókat a szanatóriumból, mert mindig kerülhet valaki, aki fizet azért, hogy ne lakjon kórházi kötöttségben vagy még a kórház szagától is lehetőleg a legmesszebb maradjon. Ezzel a nyugdíjunkt fel is kerekíthettük. Kaptunk jócskán. Alig volt valami költségünk, takarítottunk meg pénzt, nem keveset. Csak az egészséggel kellett törődnünk. Most, ha bevallom vagy nem, úgyis mindegy, de nagyon sokat idegeskedtem a gyermekek miatt. Egyikkel sem értem el, hogy mindent elmondjon az életéről s a megért dolgairól. Minden menyemet késedelemben ismertem meg, egyikről sem mondhattam korai véleményyt. A lakásaikat is akkor láttam meg, amikor már teljesen bebútorozták, még egy terítőre sem maradt hely. Pedig eleget óvtam és védtem a hozományom. Lett volna, mit adjak nekik. Nem kellett, mert most már más a divat mindenből műanyagot, az olcsóbbat és az ötvöztöt, vagy a tarkábbat vették. Semmi szőttesemre nem mutatkozott igény. Hát nyeltem egy – két dolgot, annak ellenére, hogy a doki letiltotta az idegeskedést. Aztán az unokák dolgával sem voltam elégedett. Minden unokámat az anyatársak vették kezelésbe. Nem mondom, hogy minket ne tisztelnének, de szeretetre csak az egyik kislány unokám, ha alkalmas. A többivel mind úgy vagyunk, hogy ha itt is vakációznak, csak vendégek maradnak. Mindegyre azt hajtogatják, hogy ti ezt nem tudjátok, a ti időtökben ez másképp volt ma már másképp van. Pedig, ha pontosak akarunk lenni, nem akarunk semmi régimódit rájuk tukmálni. Az apjákkal is lehet gond, mind a három fiam a nagyanyjuk szerelmese volt. Őt istenítték. Az apjukra félelemmel és tisztelettel néztek fel.

Engem pedig csak úgy vettek mintha karácsonyi ajándéknak hozott volna a posta. Ha bármit meg kellett beszélni vagy dönteni, akkor ahhoz régente mama kellett, később az apjuk mondta, na hallod ez a gyerek miben töri az eszt. Szinte mindenről utolsónak értesültem. Valahol elromlott a dolog. Nem tartottak eléggé szem előtt. Csak képzelegtem arról, hogy én mindenről tudok, és döntő fontosságú vagyok a családban. Hát nem. Én nagyon ügyeltem arra, hogy a gyermekeimet egyforma mércével hasonlítgassam, vagy ugyanazt adjak meg mindegyiknek. Ne merüljön fel a gondolata sem annak, hogy az egyik többet részesül, mint a másik. Ők ezt másképp értékelték, s engem is ezen a távcsövön egy távoli vitorlának láttak. A család és a nép között én voltam az életük előszobája. Én vagyok, aki mindent tud intézni. Én dolgozom, ha kell ünnepeken is. Nekem fáj a fejem magamért, a családomért, a rokonokért, a vállalatért s az egész Lámpagyár – negyedért. Én hozom a megoldást, ha valamin fennakadnak az érdekeltek. Csak ez a szerep nem volt örökös, s legkevésbé rokonszenves a fiaimnak, mert a döntéseket gazdaságilag indokoltam. Soha nem tértem ki az érzelmi háttérre. Nekik ettől indokolatlan maradt a dolog. Mindig kevesellték a velük töltött időt. Ezt pedig minden alkalommal a szememre is vetették. Ha tehették.

*

Minden jó szándék és indulat mellett most már én is itt vagyok. Hazugság lenne azt mondani, hogy nem idegesít a dolog. Megjöttek a

másik fiaim a családjukkal, s ott sorakoztak a kis unokáim is. Elég félre sikerült családi kép lett a dologból. Én ott csak bambán bámultam rájuk, minden igyekezetem ellenére még mosolyogni sem tudtam. A nagyapjuk nagy igyekezettel mesélte, hogy én miket mondok. Egy részét eltalálta, de sok helyen nagyon távol járt az én nyekergéseimtől. Most bántam igazán, hogy nem voltam velük olyan viszonyban, hogy a ki nem mondott gondolatom is megértenék, vagy legalább felbecsülnék. Nem voltam, szinte semmiben előrelátó velük. A maguk dolgaiban sem akartam elveszni, vagy magam tartóztatni a példaállításban, inkább nem foglalkoztam vele. Egy jobb viszonytalán megóvtam volna őket a hivataloknál való eljárás viszolygásaitól, és talán kevesebb fájdalmat tettem volna a kételkedés asztalára. Elmaradhattak volna néhányan a kellemetlen, de kikerülhetetlen kérdések közül. Hagyhattam volna testamentumot, könnyebben boldogultak volna. Így szemmel láthatóan nagyon sután tekintgettek egymásra. Különösen az volt furcsa, amikor az öregem azt akarta bemagyarázni nekik, hogy én még felépülök, és majd együtt megyünk a tengerre. Mert már többször is el akartam vinni a nagyobb unokákat a tengerre, csak így magunkba az öregemmel. Neki vidámodva bólogattam és hittem, hogy ezt együtt meglátjuk még. Nagyon hamisan hatott.

*

Hát szinte agyvérzést kapnék, ha már nem kaptam volna. Hogy mennyire súlyos a helyzetem, arra gondolni sem merek. Világos, hogy

teljesen le vagyok romolva és felépülésemre szinte semmi remény sincs. Feltehetően csak teher vagyok a kórháziaknak és púp leszek az otthoniaknak is. Ez az egyre ellenszenvesebbé váló orvos, a tegnap óta fontolgatja, sőt kilátásba helyezte, hogy kiutal a kórházból. Kell a hely más betegeknek. Nem vizsgálódik, csak megállapítja, az állapotom rögzült. Ebben a környezetben már többet nem tehetnek, sem velem, sem értem. A természetes kérdés erre a tényre csak annyi, mi lesz velem Istenem? A helyzet állása szerint az öregem nem tud gondozni. Bár csak magát bírná ellátni. A gyermekeim minden szabadsága lejárt. A nagy menyem végig itt volt velem. Ha egy – egy keveset elszaladt pihenni vagy friss ételt készíteni az embereknek. Mert az tény, hogy én az első héten fel voltam készülve a főtt étel dolgában. De most már hol van az az első hét? Ráadásul nyűg lettem, mert nekem csak pépes valamiket lehetett nagy lassan beadogatni. A többi időben különféle ápolók nyűzsögtek. Semminek nem éreztem az ízét, s nagyon sajnálom a kicsi babákat. Hiszen ők nem is tudják, minek mi lenne az íze. Csak nyelnek és nőnek. Én is csak nyelek és sírok. Vajon meddig megy ez még ily módon? Ha most kimegyek, hol leszek? Magukhoz nem szállíthatnak. Idegen asszonyokat váltásban a házunkba bejárni én nem képzelem el. Akkor velem való foglalatosságokat miként kellene elképzelnünk? Na, tényleg, most mi lesz velünk? Estére megjöttek a fiaim. Elég aggályosnak mutatkoztak. Láttam van valami mondókájuk, csak nem egyeztek meg, ki kezdi el. Aztán csak úgy a kisebb belekezdett. Egyetlen megoldást tudtak kiötlöni. A közeli öregek otthonába szereznek be. Bajnak elég nagy, hiszen egészségesen soha nem vágytam volna ezt a megold-

dást. Én annak idején szívesen kimaradtam a munkából, de ezt a fiaimtól nem várom el. A menyeimet nem említem. Szóval úgy állok, mint akinek senkije sincs. Vagy lesznek látogató hozzátartozóim és ismerőseim. Hát ezzel a dologgal valamiként meg kell barátkozni. Bármit is gondolnék vagy akarnék vélekedni, akkor sem tudnám megmondani. Ami az öregotthont illeti, úgy veszem ki a rábeszélésből, hogy ott állandó felügyeletben lenne részem. A fiaim családtagjai külön vagy együtt itt meglátogathatnak, amikor akarnak. Vagy ráérnek. Az öregem pedig bátran eljőhet bármikor, ha erre szükség vagy alkalom adódik. Más szóval teljesen megnyugodnom illenék. A baj mégis itt sompolyog körülöttem. Nem lehetek megelégedve, mert sajnos olyan teher lettem, aminek a súlyát semmi módon nem tudjuk megkönnyíteni. Most már csak az érdekel, hogy bár valaki ne forrón adja be az ételt. Bár lenne valaki, hogy betakarja a mozdíthatatlan oldalam. Valaki időnként végig dörzsölné a testem. Úgy találom, hogy ez tetszenék, talán még hasznos is lehetne.

*

Már a tegnap óta fontolgom, a gyógyszerezésnek véget vetek. Nemcsak lenyelni nem tudom már, hanem mikor leér a gyomromban, akkor maró fájdalom szabdalja a hasamat. Hiába mondom és mutatom, senki nem érti. Egyszerűen visszaadom a gyógyszert. Hátha rájönnének, ez a kezelés nekem nem kell. Reggel a jó kezembe szalvétát vettem, s mintha a számat törölgetném, beleköptem a bogyókat. Ebédkor nehe-

zebb volt, de csak sikerült úgy tennem, mintha a takaró alá kell nézmem, s a tabletták máris semleges pályán voltak. Este sokkal könnyebben ment. Mire a vacsorára került volna a sor, én már nagyon nem voltam jól. A vacsora mintha nem is kellett volna. Sem íze, sem mennyisége nem érdekelt. Csengetett az ápolónő. Behozták a vérnyomásmérőt. Beállították az állványokat. A kézfejemem még ott volt a tűágy. Lassan elindították a zöldes fényűnek tetsző folyadékot. Éreztem a fejem egyre nagyobb. Mintha nem akarna fénni a párnámon. Aztán valamivel később a szolgálatos nővér és az ápolónő megpaskoltak, majd kioldották az ágyam kerekeit s kitoltak a folyosóra. Úgy tetszett, mintha sétálni vinnének. Nagyon gyenge voltam ahhoz, hogy tudtukra adjam, én már sehová sem kíváncszom. Minden körülmény figyelembe vétele után azonnal be kell szállítaniuk a Kórházba. Nem ment a legkönnyebben, de szinte semmire nem emlékszem. Bevittek a folyosó végén egy szobába. A kékes fények között piros lámpácskák pislogtak. Több injekciót adtak, a korongokat megint rám helyezték. Végül megjött a kedvetlen doki. Mi van velem? Hát jóformán semmi. Bajom az feltétlen van, csak igazán nem tudom, miben rejlik a megoldás. Valamivel később behívott még két nőt, feltehetően más osztályos orvosnők voltak. Valamit halkan sugdolóztak. Aztán csendben mindenki visszament a szolgálati szobájába.

*

Kimentem a folyosóra. Elkerültem az éjjeli nővért. Nem is nézett rám. Nagyon lefogyhattam. Máskor egyben rászólnak az em-

berre, hogy ne sétafikáljon éjnek évadján. Lementem a lifttel. A földszinten az ajtót nem tudtam kinyitni, de a szellőztetőn kifértem. A taxisok sem akartak észrevenni. Két kocsiba is beültem, akármi-vel próbálkoztam, a tanácstalan nézelődésnél többet egyik vezetőből sem hoztam ki. Felhagytam velük. Ezalatt megtudtam, hogy a megyei kórházban voltam az utóbbi időben. Van mit mennem hazáig. Harmadnap dele is elmúlt, amíg ilyen gyenge állapotomban hazaértem. Az öregem ült a bejáratnál való csarnokban. Ott volt egy nagy asztal a reggel óta. Ez szolgált az otthonról induló temetés ravatalának. Ott ült az asztal mellett és nézett engem. Ott voltam felravatalozva az asztalon. A szemében könny csillogott, arcán széttörölt könnyek száradt nyomai. Soha nem tudom meg mit mondott nekem elszámolásnak vagy búcsúzás gyanánt. Már kibeszélte magát. Volt életünkben jó is, rossz is. Neki pedig nem volt soha könnyű élete. Nem igen tudom mire fog menni egyedül. Felszaladtam a lakásunkba. A fiaim a családjukkal a lakást teljesen betöltötték, öltöztek, hogy engem Haza vezessenek. Feketét vettek magukra és csak néztek egymásra. Nem voltak még ebben a helyzetben, nem is nagyon tudták, mit kell ilyenkor tenni. Jelét akartam adni, hogy vegyék tudomásul, itt vagyok velük. Csak bármibe kezdtem nem jött ki, nem is jöttek rá, hogy én akarok nekik jelezni. Határozatlan vagyok, mit tegyek, maradjak vagy menjek a kijelölt úton? Én itt akarok maradni velük, lássam, mire mennek. Lássam mi lesz velük, ha már úgy tudják, nem vagyok velük. Vagy mégis jobb lenne nem csalódni? Menjek arra, amerre ilyenkor vezetik az átváltozottakat? Harangoz-

nak már. Nincs sok idő a fontolgatásra. Istenem, mit tegyek? Indulnunk kell. Megyek, a feléd vezető útra. Dologidő van, ilyenkor kevesen érnek el a temetésre. Öregasszonyoknak ez az idő a legalkalmasabb. Soha nem volt ennyi virágom. S mennyi koszorú! Még a régi munkahelyemről is küldtek. Uram, ha ez elég lehetne a megméretéshez? Vajon minden eszembe jutott, ami valami dologban fontos volt? Hiszen végig csak magamról beszéltem. Magamra maradok ebben az utolsó szakaszban. Vagy még lesz számba venni való? Bírom benne, hogy a gyógyszerek rendetlen bevételét és a későbbiek során, visszautasítását nem veted a szememre. Igaz, Uram?

(2006 – 2012)

Többek száznál mesterek

Ha emlékszel rá, a múltkor arról meséltem, hogy Pista bának köszönhetően nem hegyezem a zabot a falubeli, körzetinek nevezett és helyi televíziónak becézett, boszorkány konyhájában, szerkesztőségében és adószobájában. Átigazoltam, jövőmet erőteljesen magától építő új munkakörbe. Nyugdíjas, meg nem állás. Teljes odaadást és állandó adatfrissítést nyakadba varró munkakör. Sokkal felelősebb a réginél, és láthatóbb minden mozdulat, azonnali kapcsolatban vagy a közönséggel.

– Ebből nem maradhatsz ki.

Pista bá pedig kikötötte, hogy ne tudjak szégyent hozni rá, a munkámon kívül a kis családocskámmal, és közös őseinkkel foglalkozkodjak. Nem volt nehéz a szófogadás, mert temérdek dolgom lett. Volt, s van ma is. Ami az ő szégyenét illetné, arról könnyű elmélkedni, mert magunk, akik ketten eljöttünk helyett, négyet kellett betanítanunk, szinte egy hónap alatt. És nem mind a négy volt észkombájn. Persze, ezt a tapasztalat szerint nem is illik sem szóbahozni, sem elvárni. Azaz ketten helyett négyen, ami nem a dolog szaporodását jelenti, hanem mi ketten dolgoztunk négy helyett. Volt ennek jele néhanapján. Egyáltalán nem ment könnyen. Most belekezdünk a másikba. Nem tudjuk, ha sikerülni fog. Nekem pedig a Pistabá önkéntes televíziónál, szinte csak válogatott furcsaságokkal és lehetetlenebbnél különösebb esetekkel volt dolgom. Pista bá szabályosan vonzotta az olyan eseteket, amire az újság

köpve legyintett, mások pedig csak akkor kaptak rá, ha mi meséltük el, filmen vagy betétként. Mindenre rámondják, hogy fantasztikus vagy regényes. Hírfalunk csak arra volt, hogy a figyelmet a tanács felkéréseire, vagy az üzletek ajánlataira felhívjuk. Nem is volt rendes híradónk. Szinte minden műsorunk csupa egy különös történet volt. Szépen jöttek egymás után: egy mai, egy tegnapelőtti, majd egy holnaputáni jóslat, egy tegnapi filmecske, s egy holnapi eset. Aztán ezeket egy más keverésben újra előadtuk, sőt közkívánatra meg is ismételtük. Mikor kifogytunk volna az anyagból, más televíziók ugyanilyen anyagait kértük kölcsön. Hírcsatornánk külön volt. Pistabá nagy ász volt a különös anyagok beszerzésben, és nekünk kezdetlegesen bár, sikerült többnyire szinkronizálnunk azokat. Hetente volt egy riportunk is. Ez változatos lehetett, mikor mihez fértünk hozzá. Mert néha fontos emberek sem vállalták a szereplést. Aztán valamiről néha az derült ki, hogy nem annyira lélegzetállító, mint azt mi feltételeztük. Ha akármilyen uborkaszezon lett volna, Pistabá nem engedett a követelésből. Többször ragaszkodott, hetente akár több saját anyagaink legyenek, amelyet aztán nagy elégtétellel újra műsorra tűzetett, vagy kerekasztalokat, vélekedés gyűjtőket szervezett, s nagyon jól szórakozott a szomszédok mondókáján vagy félreértelmezett állásfoglalásain. Nem állta meg, hogy ezekről ne iktasson be néha – néha egy kis átnevelést. Mindig azzal volt el, hogy soha nem késő, ha valaki meg akar tanulni helyesen közlekedni, ebben a mai semmire való világban. Na, ezt a kalandot hagytam ott, egy másikért, amiben még nem mozgok elég otthonosan.

– Azért hívtalak, mert volna egy szuper dolog, neked való. Teljes részletességgel felvennénk egy házépítést. Nyilván nem téglánként, vagy szegenként kell felvenni, ezért lennének szünetek is. Hanem a képsornak teljesnek kell lennie. A fülszöveget is nagyon ügyesre kell szabni... – lelkesedett, tudtam a felelősséget ruházta rám Pista bá. Kezembe nyomta a cédulát az építető nevével. Jánossi Kelemen Zsigmondnak szólítják. A többi az én dolgom. Az én gazdám százegy mesternek szokta titulálni. Érthető, mert a nevezett önmagát százöt mesternek tartotta. Az anyagaiban pedig, ha valakiről azt állítottam, hogy ezermester lenne, akkor azt hümmögve, örökké kihúzta:

– Ezermester, ilyen állat nincs – szokta mondani, de ennél többet mégsem tudtál meg tőle.

– Én pedig, a szófogadó gyerek módján elindultam a Kishavasi erdőre s a Szurdok felé tartó út mellett, hogy Zsiga bácsit szóra bírjam. A portája felelős ügyelőjének, a láncos kutyának élénk csaholását, a libák esztelen gágogással tetézték, erre mondanák, hogy a holtat is felébresztenék. Aki itt észrevétlen bejöhetne, az valami csodának birtokosa lehetne. Meggondolandó dolog, addig is Amálka néni jött elő a tornácra, leintette a zajos népeket, s biztatón sürgetett, hogy a küszöbre érkezzenek.

A gazdára kérdeztem, amire azt mondta, hogy szerel, de jelez neki, ha erre alkalom lesz. Alkotás közben nem szokás zavarni. Tudtam jól, s nem is lepődtem meg, hogy egyből nem férközhettem közelebb hozzá. Jól is van így, mert legalább előkérdezhettem Amálka nénit, hogy mi a helyzet a házépítéssel. A néni szívesen rátért, hogy a gyer-

mekek házáról lenne szó. Addig kellene befejezni, amíg elhatározzák magukat, hogy haza költözzenek. A házak alapjait már régen kiásták, leszigetelték Zsiga bácsi akarata szerint. Kemény kőberakással és betonnal, alapot és pincét teremtettek a majdani ház alá. Akkor jött a munkanélküliség, bezárták a gyárat, ahol dolgoztak. Ők pedig vették a batyut és elmentek külföldre dolgozni. Itt kellett Amálka néninek egy szusszanásnyi szünet, hogy két – három könnyecseppet elmorzsoljon. Mondtam egy vigasztani való szót, de leintett. Nem azt bánom, mondta, annyi pénzt szedtek össze, hogy itthon tíz év alatt se. Csak az én bajom az, hogy a nagy idegenségben a gondos asszonykéz hiányzott mellőlük. Most nemrég itthon jártak, s úgy gondolták, mondták hazajönnek az öregek mellé. Valami dolog után néznek, lehet asszony is kerül, nyelte le a könnyét. Ehhez pedig befejezhetnék a házakat. Befejezik. Nem ők mondták, de Zsiga bácsi így találja helyén valónak.

– Na, az én Zsigám erre akar rátromfolni, elvégeztetné az építést. Aztán ők fényesítsék, fessék és bútorozzák kedvükre, de fedél addig legyen felettük – mondta a jó lélek, és ezután többet semmit nem beszélt az építkezésről.

Később aztán, előkerült Zsiga bácsi is. Nevetgélt Pista bácsi ötletén, hogy az ő házépítését akarja filmeztetni, aztán mennyit számított ezért lepengetni, kérdezte, ízelgette a kifejezést s belekacagott a pödörgetett bajszába. Én egyebeket akartam ízekre bontani vele, de hát abba maradtunk, hogy velem semmi baja sincs, azt filmezek, amit akarok, ha valamiről azt mondja, hogy ezt nem, akkor az szent legyen, mert a tálmányait ingyen nem mutogatja. S vigyázzak a népemre, hogy nehogy

valami odanyomja őket. Balesetnek, szerencsétlenségnek helye nincs. Mondhatom a bekezdéssel elégedettnek gondoltam magam.

Hazamenet gondoltam el, vajon ez a Pistabá, hogyan fundálta ki, számított rá, Zsigabá akivel távolról vitázik, mérkőzik és verseng, csak úgy beadja a derekát. Hiszen szokásból értékelik egymást, hogy én így meg úgy tettem volna, úgy vagy így oldottam volna meg. A mesterséggel is Pistabá válogatás nélkül mindenkinek mondja, hogy Zsigabá százegy mester, ő pedig éppen százöt mester. Honnan a négy pontos többlet? Aztán Zsigabá sem rest, pontosan tiltja Pistabának, hogy a templomi és az iskolai hangszerekhez férjen. A tűzoltók trombitáinak fényesítését sem bízna rá. Zsigabá érmelléki mezei legényember volt, s mikor Amálka néni szemeiért ide jött, hamar kitűnt, hogy a veresmartiaktól különböző gondolatai vannak. Elsősorban Zsigabá előtt, a veresmartiak soha nem építettek pincére. Ha nagyon kellett a sós hústartóba vitték a dolgaikat, vagy egyenesen a kút hűvösére bízta. Zsigabá eddig nagy csendben tíznél több jelesen hideg pincét épített. De borpincére is van ötlete. Sikeredett már abból is vagy hat. A sütőkemencéi mutogatni valók. Pistabának villanyos ötletei vannak. A cséplőgépekkel, hűtőszekrényekkel, a mosógépekkel egymásra citálnak, s mikor valakinek sikertelen a munkája, csendesen elvonul a porondról. Egymás megkezdett munkáit sohasem folytatták, nem vették át. Mindenkinek magának kellett a kezdett munkát elvégezni. Megtanulni, ami a bevégezéshez szükségeltetett.

Hát csak másnapig volt nyugtom. Már másnap Zsigabá találkozott a községbeli két legerősebb építővállalkozóval. A veresmarti építők

egyik fő nevezetessége, hogy kulcsra készített lakóházakat adtak át. A gyorsaságról nem áll módomban nyilatkozni, mert az építésben nem tudom mi a gyorsan, mások mondják, hogy az. Panasz eddig alig merült fel, s a kész tényleg készen van egy néhány évig. Persze ebből sokat nem szűrhettem le, de a dolognak elébe mentem. Elmentem a deszka-szabóhoz, ahol megtudtam, az épületfa kivágását Zsigabá úgy szegődte, hogy mind a két fiának egyenként, ugyanazokat a darabokat, gerendákat, deszkákat, léceket és ékeket, szabdaljanak össze. A faanyag bővében van, mert a betonalapra jön a téglaház, s annak a tetejére még egy félakkora faház. Aztán mind a két házhoz jár egy – egy istálló, pajta s egy színecske az udvari sütőkemencéhez, a mosókonyha csak tervben van, de volt arról is szó. Ehhez pedig elegendő fát termeltek le, a fűrészelő üzemecske előterébe s kapujába.

– Azt hiszem, hogy Zsigabá valami ördögösséget fogadott, még nem tudom mit. Hogy nyugodtan lehessenek, az egyik fiú fáját behordani, a másikat kivinni, három – három segítőkézett kértem. Napszámosok is lehetnek, de az ácsmunkát értők jobbak lennének – mondta végül a fűrészüzem mestere. Magam pedig még kíváncsibb lettem, hogy mi van hátra, mert az építkezés egyáltalán nem kezdődött meg, de máris jelentkeznek az első talányok. Talán sürgősségi határidőt szab az építőknek? Otthon üzenet várt. Rohantam Zsigabához. Holnap kezdődik a csata. Máris? Két csapatot állított fel. A két csapat egymás után, naponta váltakozva, pár percre kapja kézhez az anyagokat és a fázisrajzokat. Hihetetlen, nagyon gyorsan lesznek készen, ilyen gyorsan nem végeztek még egyetlen házzal sem. A nyertes csapat kap egy hordó bort. A másik is

számíthat valami jutalomra. Az én brigádomban is mindent idejében megtud. Semmit sem akarhatunk hamarabb megtudni.

– Ne feledjétek a szóbeli egyezséget betartani.

– Úgy lesz, ígérem – szóltam az ajtóból.

– Aztán nagyon vigyázzatok. Az összes faanyag nagyon száraz, s az apró finom por úgy betakarja az üvegeiteket, hogy többet soha nem láttok át rajta. Csak figyelmeztettelek! – kiabált utánam.

– Köszönöm.

Nem is tudom, ha jól tettem, minden csúfolódást meg fogok köszönni, hiszen Pistabá nevében ténfergek erre, öneki kellene kapnia a szurka-piszkákat. Ő pedig csak vár, és kérdezzet, arról amit, ha elfeledtem, meg sem fordult a fejemben, esetleg nem feledhettem volna el. Hat munkatársam nagyon jó munkakedvvel sűrög – forog körülkerített lehetőségeinkben, kettőnek már nagyon elment a kedve, s más kettő is van, aki nem tudja mibe kezdünk most bele. Van hát gondom, egy kevés...

... Ettől kezdve, a történetet a két építőcsoport egymás mozdulataira, lélegzetvételére figyelve írta, szerkesztette magának. Olyan ütemet kényszerítettek ránk, hogy soha senki nem mondhatta nekünk, a filmes szakma csak nézelődésből áll. Mert sokkal fárasztóbb annál. Sejtelmem sincs mi fog ebből a képernyőre kerülni. Csak ömlik szembe velünk a sok felvenni való. Két bajunk máris van. Egyszer, ismételni nem tudunk. Amit elszalasztottunk, annak ágyő. Másodszor, eddig egyetlen napra kigondolt forgatókönyvünk sem valósult meg. A gazda nem siet el egyetlen lépését sem. Zsigabá, hogy az építőket minél kevesebbet pihentesse, állandóan fázisban tartja őket. Minden ötletére jobbítást vár.

És nagyon kedvesen hordja le őket, ha sürgetéssel kell közbelépnie. Egyformán szurkol mind a két brigádnak, nem távozhatom el egy pillanatra sem, mert talán végérvényesen lemaradok valamiről.

Pistabá vigyorog a markának, ilyen eset még nem került felvételre. Még világelsők leszünk Veresmarton. Páratlannak az, de hihetetlen is. Két csoport építő, egyetlen ház építési ideje alatt, az utolsó szegig egyforma két házat húzott fel. A csoportok közül az első a második és a második első lett. Ezen el lehet merengeni. A két hordónyi boros jutalom a szeglet népének ünneplésekor fogyott el. Az építők bőséges jutalomba részesültek, s egy nagy majálist rendeztek házavatónak. A százötösök vígan koccintottak vagy kacsintottak. Mindenki elégedett volt a dolgával. Lehetett is. Gondolhattam volna, a munkaadó nem a mi kedvünkre járásból készítette elő a körülményeket. Egyetlen volt, aki tudta, hogy ő a siker embere.

(2013 – 2014)

Kutyaszalonna

...Igazából nem tudom, valakit is érdekelne, hogy a kutyasorsom nekem máshogyan, jobbra, vagy rosszabbra fordult. Az emberekhez csapódtam, örökségből. Hanem az emberek a hűséget nem becsülik annyira, mint amennyire mi elvárnánk tőlük. Ezért az én életem váratlan fordulatot szenvedett, vagyis ekképpen alakult. Ember helyett kutya lettem, vagy az emberek kutyaába vettek. Egyet ér. Nem emlékszem arra, ha valaki őszinte szeretettel hívott volna asztala mellé, ha mégis, akkor elzavart, ha arra támadt kedve. Bárki legkisebb hízélgő színleléseinek ugyanannyiszor dőltem be, nem mentem többre vele. Volt, amikor a hívó szinte azonnal cselvetővé lett vagy ütéssel adták tudtomra, hogy ki a nagyobb. Az ember pedig gyámoltalan, magáról csak azt hiszi, hogy a leghatalmasabb. Pedig éjjel a legkisebb neszre is összerándul az ina, a félelemtől messze bűzlik a térde belső hajlata. A gyermeki simogatás és a felnőttek belém rúgása egyaránt nem hiányzott, a hívás és a szalajtas egy helyen voltak. Nem mindig tudom, miért állok valahol. Csak tudom, hogy nekem valaki, valahol és valamiért rám hagyta: Neked itt kell várnod és lenned a következő kinyilatkoztatásig. Van, amikor nem szolgálati érdek. Mert nem szolgálat, amiben örömöm lelem. Nem min-

dig tudtam, miért állok valahol. Állok itt a lépcső sarkán s várom, hogy valaki valamit tegyen a tálamra. Annak megteszem a kívánságát. Mert a szokott keresek – találomra én is mehetnék, hanem a dologért bér jár. Mindenki magából épül, az emberek nappal dolgoznak. Éjjel alusznak. A kutyák fordítva. Hanem a bolondságaikban kiismerhetetlen emberek azt okoskodták ki, hogy nem akarok dolgozni. A munkáhét valószerűen két részből áll. Mikor a dologhelyen vannak, amikor nincsenek. Mikor itt vannak, az sem éppen csak munka. Egyik harmadában többnyire dolgoztatnak, pihennek a másik harmadában, s az utolsó harmadban csak szórakoznak. Emberre jól kigondolták, velem másképp van, erre senki sem gondolt eddig. Naponta, nekem ez érvénytelen, rám nem vonatkozik. Mert a kapusnak még három váltótársa van, megengedhetik maguknak a pihenést és a váltást. Ha nekem valamely okból odajött egy alkalmas társ, igen hamar elkergették. Nem adtak neki enni és elzavarták. Még az enyém is megtizedelték, hadd ne legyen kedvem még valamelyik sorstársat oda gyűjteni. Nekem pedig senki váltóm így nem került, ha azt nem számítom, hogy néha magam helyett ott marasztom Vétát. Ebben aztán nincs köszönet, mert állandóan hív, mintha félne valamitől. Eltiporja a felelőssége súlya, a döntése következményétől való rettegése. Hív és tanácskozna, ami éppen legyen. Szakadatlan ébernek kell lennem, ha viszont elnyom a kimerültség, elbújok, s addig elő nem jövök, míg nem érzem magam jobban. Persze ezzel is van izgalom elég, ha arra kell gondolnom, hogy netalán valaki megsokallja az önkényes elmaradásom. Ezzel a munkahét el is telt. Most jön a hétnek az a része, amiben az emberek arra felé sem jönnek a dologhelynek.

Ekkor nekem a felelősségem még a soknál is többszöri lesz, amikor senki nem maradhat helyettem. Aztán a kapusok sem éppen belátó atyafiak, mihelyt a sötét beállna, egyben hívnak, s attól kezdve mondhatom, hogy a külsőségek rám maradnak. Nappal sem sokkal jobb a dolog, mert szinte állandóan adódik olyan helyzet, amikor oda kell morogva szólni a kerítéshez tapadó idegennek, a túl merész dörgölözőnek. Vagy újabban a rend őrei is egyre többet járnak hozzánk, televíziót néznek az országban. A fegyvereket tanulmányozzák és a tűzoltó felszerelést vizs-
latják, a tanszereket is kibontogatják. Tanulmányozzák, hogy az ők, iskoláskorú felszereléseik olyanok voltak vagy sem. Csak pusztá időtöltésből, de tiszta értelmetlenül. Vigyázban kell állnom, nem mondom, de velük az a bajom, hogy a gondolatukat is illene kitalálnom. Megugatom őket, mikor tehetem. Néha barátkozásnak veszik, az ilyennek megmutatom a fogaim. Ráfagy a vigyor az ábrázatukra. Nem ébresztenek semmi tiszteletet, ezért morranok nemegyszer. Nem értik, nem is tehetnek róla. Fontoskodok, helyettük nem gondolkodhatok. Még ha kérik se. Amit nem is én mondok, hanem ők, ha jártak volna iskolába, akkor tudnák, én emberi gondolatokra nem vagyok képes. Hogy gondolkodhatnának helyettem? Az mikor így képzelgek, csak tiszta színlelés. Tisztára magamnak mondom, hogy én elég okos vagyok magamnak, a többi csak ráadás. Az pedig mégis emberfeletti, akarom mondani, hogy állati, állandóan ébernek lenni, mihelyt a szemem lekoppán menten észre is veszik. Ők akkor éberek. Sietve meg is jegyzi valaki, nem lehet az állatban bízni. Ha egy percre a szemed elől téveszted, máris lecsukja a szemét, s csak heverészni vágyik. Nem tudja az istenátka, hogy a kutyaállat

álmában sem szűnik meg figyelni, sőt talán figyelmesebb álmában, mint éberen. Mert álmában csak a bűnhibás jeleket fogja fel, éberen sok jel között kell válogatnom. Az alattomban somfordálókat is álmomban látom világosabban. Még ha van, aki ezt nem hiszi el nekem. Uगतok rá, vagy le van vonítva. Lehet válogatni, akár mennyire is sértené az emberek, kihegyesített büszkeségét. Buta embert könnyebb találni, mint értelmeset...

...Az ismerőseim fajtajelzései szerint elég régi család sarja lehetek. Ami ilyenkor lenni szokott, felmerül a fajtisztaság gondja, ami az apáim kajtárságait illeti, azzal semmi közöm. Az anyám megeséseit sem szólhatom meg, kuvasz családból vagyok. Megszületésem után kis testvéreimmel vidáman voltunk egy ideig, még az apánk is látogatott, anyánknak bőven volt teje. Játékon kívül és a hentergésen túl egyéb dolgunk nem mutatkozott, morogni és szaglászni tanultunk. Egymás fülét csak tréfából rágtuk meg, a szülőim egy színűek voltak, de mi már tarkák. Innen a gondom, hogy az elődeim elég kajtárok lehettek, a gazdáimról semmi emlékem sincs. Egyáltalán nem tudom mi okból, engem egyszer csak ott találtak egyedül, az építőtelepen a betongyűrűk között. Visszatalálásomra semmi út, szag vagy nyom nem mutatott. Kicsike és gyámoltalan voltam én arra. Nem is tudtam, hogyan kell ezen túl lenni. Egy munkás kapott a tenyerébe, s a raktárba vitt, ahol volt időm gondolkodni a kutyasors forgandóságáról. Dicsérték, hogy milyen kevés folt van rajtam, lehet azt is elnövöm, s akkor szépen egyszínű leszek. Talán éppen kifehéredék, De az se baj, ha ilyen sárgás – barnás mara-

dok. Ettől kezdve megismerkedtem az árvák sorsával, az építőtelepen ez nem éppen hálátlan dolog, mert az eb – ember táplálkozási gondjait az ember – ember könnyen enyhítheti. Falatot vet neki, ha éppen étkezik, fel kell tenni a koldulásra való jogosítás pléhpofáját s a rászorulóknak, attól kell kérnie, akitől csak mer, vagy akinek van előtte valami, amiből adhat felebarátjának. Aki ebben az esetben én lennék. Igazán kevés ideig reménykedtem, hogy utánam jönnek és visszavisznek a testvéreim mellé. A telepen az első tél borzalmasnak ígérkezett, semmi rendszeresség nélkül beengedtek az éjjeliőr ágya alá. Ilyenkor mintha egyebet nem is akartam volna, csak a melegben felolvadni, a társaság jó volt, mindenkinek volt egy szava hozzám. Csak a névadásban nem tudtak megegyezni, mert mindenki másképp kiáltott utánam. Megszoktam hát ezt is, aztán még két nyár és egy tél telt el, amíg az épület meglett, hatalmas helyet foglalt el. Még hatalmasabb szabad hely van mellette. Amikor a kerítést befejezték egy délután jártam körbe, vajon innen lesz – e szabaddulása azoknak, akiket ide bezárnak. A lehetséges legrosszabb napok akkor törtek rám, amikor az építők szedelőzködni kezdtek. Minden nap lett olyan eset, hogy valakit soha többé ne lássak, volt olyan, aki végleg búcsúzott, de olyan is ki nem szólott semmit. Csak a raktáros állt meg velem beszélni a továbbiak mikéntjéről, ő maga adminisztrátornak jelentkezett, s ez az épület az ősztől iskola lesz. Ide gyermekek jönnek tanulni és játszani, lesz munka elég, de lehet szórakozni is. Az lesz a legfontosabb, az élelem kikerül a hullásból, ami nem megvetendő előny. Valamiképp művelhetem is magam, mert civilizáció dolgában vannak olyan álmaim, amivel még a fogaim elhullása előtt, vagy a sző-

röm gyérülése nélkül szeretnék találkozni. Hát, aki nem készíti fel magát a sorsa átlényegülésére, persze ráadásnak szörnyű meglepetések érhetik. A gondnok idejében megintett, más világ jön rám, más felelősségekkel. Nem tudtam helyben eltalálni, hogy maradjak, vagy nekem is el kellene mennem valaki nyomán. A mérnöknek láthatóan nem kellettem. A kőművesek segédmestere valamiképp tetszett volna, de átkozottul rosszak voltak a fiai. Az ácsok mestere még valami, de annak a felesége s a szeplős leányai, találtak nekem bosszantó módot a kellemetlenkedésre. Mondtam eleget magamnak, ezek ugyan jó emberek, csak unalmukban nem tudják, mit tegyenek. Nos, amilyen a főnök, s a vezetőség, olyan a beosztott is. Az egész telepen, csak két csendesebb legény került, akiknek a nyomába szegődtem volna. Mikor mentek, hát mentem én is a nyomukon, de a keresztútnál rám rivalltak. Küldtek vissza. Jobb dolgom lesz, ha maradok. Muszáj volt értenem, velük nem megyek semmire. Néztem hosszan őket. Lassan mentek a sarki talponálló felé. Néztek vissza, aztán egészen messziről integettek is. Bementek egy pohár italra. A szememre köd ült, s vissza kellett mennem az ismerős helyekre. Soha többet nem láttam őket. Az eddigi ismerőseim kimenetek a telepről. A gondnok, az egyetlen, aki a régiekből maradt. Kényelemből, kényszerből, vagy határozatlanságból, őt választottam. Csak rá számíthatok. Semmi más, se jobb, se rosszabb nem jutott eszembe...

...A gondnokkal, aztán úgy hozta a sors, hogy sokat lehessünk együtt. Az örök és én voltunk, néha a gondnok. Kóbor érdeklődők tölem rettegtek, maradt a csendes homály, félig csukott szemmel. Ősz fe-

lé, megjelent az igazgató. Rám mutatott. – Elég rendes kuvasznak nézem. A gondnok rá bólintott. Jófajta kuvasz – mondta. Ők elől mentek, számba vették a sok üresen szunnyadó termet. Volt, amelyiken nem tettek ajtót, vagy amelyiknek nem volt szem az ablakán. Rendetlenek az emberek. Mély és magasított földszint, még két emelettel. Szinte semmit sem fejeztek be egészen, vagy mindenhol csak más – más állapotok meredeztek ránk. Sokáig beszélgettek, mindenfélét mondtak. Gyanús-nak találtam, hogy halkán mondogattak egymásnak. Mindenre fény derült a másik héten. A padlókat és az ablakokat, néhol az ajtókat is beállítani, szerelni jöttek az asztalosok. Megint jó világ volt, megint élt a tömeg és vele a zsongás. Sok ismerősre tettem szert. Megint jó világ volt, megint élt a tömeg és vele a zsongás. Sok ismerősre tettem szert. Három asztalosról az derült ki, hogy nem messze laknak. Meglátogattam őket, a gyermekeiket is megismertem. Mire iskolába jöttek volna, már jó barátok voltunk. A közeli réten pálcát és labdát hajítottak nekem, amit én nagyon szívesen visszavitem nekik. Ha újra eldobták, megint eléjük tettem. Jól telt az idő, amikor velük voltam. Aztán az asztalosok is elmentek. A gondnok könyvet vett elő. Nekem olvasott fel belőle:... kuvasz nagytetű zsemleszínű állat,... több fehér folt utalhat korábbi rokonaimra... pásztorkutya... őrzésre kitűnően szoktatható... lelkiismeretes munkatársa a pásztoroknak... két lógó füle, sajátosan keretbe foglalja a fejét. Itt a végén azt nem értettem. Fészkelődtem, s a fogaim muto-gattam. A gondnok abba hagyta a felolvasást. Ha nem érdekel, nem olvasom tovább. Én pedig azt akartam mondani, hogy nagyon érdekel. Mégis becsukta a könyvet. Az én fejem keretbe foglalva, mi a nagy lán-

cos franc lehet ez. Néztam a könyvet, állattan hatodikosoknak. Ennyit már az újság elolvasásából is magtanultam. Vétához ügettem. Nagy izgalommal elmondtam, hogy mit olvasott a gondnok. Véta csak röhögött...

– Bolond voltál, s az is maradsz. Mit érdekel, hogy az emberek miket mondanak. Kuvasznak neveznek. Azt mondják, hogy jó vagy. Ez neked nem elég? A fülem a kerete a fejemnek. Vajon ez mit jelent? A beszédben bizonyosan mást jelent, mint a hallgatónak. Miféle dolog az a keret? Milyen kár, hogy nem beszélhetjük meg. Most csak arra hagyatkozhatom, amit ez az állat gondol. Én el tudnék képzelni valami beszélgetés félét is az emberek valamelyikével. Milyen szépen beszélgetett a gondnok az igazgatóval. Visszamentem, s addig ugráltam körülötte, s taszítottam vagy előreszaladva hívtam a könyv felé. Végre megértette. Előlről olvasta. Nem untam egyáltalán, csak amíg az ismert részt olvasta, addig azon gondolkoztam, vajon a többi kutyát, minek hívja az ember. Vagy nem minden ember ad nevet a kutyaféléknek. Hallom, hogy azt embereknél van János és Péter. Az ember az kutya. János az kuvasz. Akkor mi lehet, hogy nekem Bogáncsot, Bubit és Bodrit kiabáltak. Vagy a Péter helyett mondták, hogy Csontos, Mitvisz és Gyeride. Vagy az, mindenkinél mást jelentene? Milyen furcsák az emberek. Hátározatlanok és gyávák. Tudatlanok és büszkék. Vagy csak egyszerűen, képtelenek természetesen viselkedni. Aztán nagyon nehéz kitalálni, hogy mit is akarhatnak... Nem ismerik el, ha valamit nem értenek.

– Miért nem mondják egyenesen, hogyha valamihez kevésbé vagy egyáltalán nem értenek. Itt körültagogatják a dolgot, nem mondják nekem egyszerűen, csak kuvasz. ...keretbe foglalja a fejét... – na, megint itt vagyunk. A felolvasó néz engem. Én is csak őt nézem, várom a folytatást. Rájött, hogy ez az értelmetlen mondat idegesített a múltkor. Megismétli, és hosszan néz a folyosó felé. ... keretbe foglalja a fejét... – te kutya, nem csodálom, ha nem érted. Vajon a gyermekek értik ezt a zagyvaságot? Kacagóra fogtuk a frissen lett, barátommal. Az ember se érti, hát a kutya, hogyan érthetné? Vagy nem az ember írta az embernek. Semmiképpen azért, hogy ne értse. Vagy éppen megtudja, hogy ezt talán nem érthetné – mondhatom, ezeket a napokat emlegetem a legszívesebben, az emberek talán egymás között sem elkötelezettek. Baj van az emberekkel.

...Megkezdődött az iskola. A gyermekek csoportosan mentek az osztálytermekbe. Valamennyi idő után kijöttek és az udvaron keresztül – kasul rohangáltak. Zsivaj elég volt. Szerintem még ordibáltak is. Nem állott jól nekik, de ezt csak én mondom. Délután más csoport jött. Hatalmas ez a lakónegyed. Minden nap más kapus jön, lassan megszokom őket. A gondnok arra figyel, hogy amikor aludnom kellene, akkor a kapus a kedvenc könyvünkből olvasson fel: „feje rövid sima szőrrel borított nyakán jól fejlett szőrnyakörve van”...

...A felolvasások nem szakadnak meg. „... testét közepesen hosszú nem gubancolódó szőr borítja, mellső lába alsó táján és hátsó

lábszárán, hátraálló szőrzaszló van...” Elég szép dolgok ezek, talán van, ami a javamat szolgálja. Ahogy haladunk előbbre, az olvasásban, egyre többször kell újra olvastatnom. „... Szívárványhártyája kávébarna, ... orra és ajak élének talppárnái feketék...” Csak emelem fel a fejem és igyekszem a gondnok szemébe nézni. Ezt most már megérzi, sietősen újra olvassa. Közben megkérdezi, ezt akartad ismét hallani: „... Zászlói és a tömötten szőrözött farka jelentékenyen kis szögben áll el testétől...” Ezzel nem maradtunk annyiban.

...Hétfőn este újságot olvastunk. Az iskolák őrségét átszervezik. A személyzet, de a kiegészítő állati testület is szolgálati szabályzatot nyer. Az igazgató feladatlapot készít mindenkinek. A gondnok leellenőrzi a végrehajtást. Tévedés, hibázás és figyelmeztetés, visszaélés vagy helytelen próbálkozások, mind munkaszerződés felbontással járnak. Csak kapkodom a fejem, mi dolgom lesz a következőkben. Láttam hontalan-ná lett, kivert és kóbor kutyát eleget. A törvényben az illetményekről és a jövedelem kiegészítésekről is emlékeznek. Akit a személyzetből gyanú illet, azt kinyírják. Felel a gondnok és az igazgató...

...Elvittem az újságot a gondnoknak, megmutattam a paragrafust. Hívtam, megértette, az igazgatónak is megmutattuk. Elcsodálkozott, eddig sok pénzt adtak ki a szállásomra és a táplálásomra. Valaki ezt másra használta. Én néztem őket, ők egymásra bámultak. Láttam, hogy nyakig benne vannak a pácba. Valahogy meg kell tudniuk, hogy eléggé helytelen, amit velem tettek. Annak rendje módja szerint a bokájuk felett megharaptam a lábuk. Csak a magam véleménye kifejezése miatt.

Nem tiltakoztak, még csak nem is óbégattak. Elhűlve bámultak rám. Talán megijedtek tőlem? Hogy értem, amit mondanak? Zavartak voltak.

... Reggel az iskolát körülvette egy kisebb katonai, vagy rendőri alakulat. Az igazgató és a gondnok nagy pólyával a lábán felém mutogatott: „...veszett, őrült...” Néztek, fontolgattak, elúzzanak vagy megöljenek. „...ne hagyják elmenni...” Néztek és tanácskoztak. A katonáknak kételyeik voltak. „...állat...fogják meg, lőjjék meg...” Mit kell egy állattal kötekedni? Hátra fordultam. A kerítés mellett gyorsan a kert fordulójához jutottam. „...veszett, őrült...” Onnan egy kis utca, s azon túl csak a tágas mező előtttem. Nem kívánom többé látni őket. Hálátlan népség...állat...veszélyes... Hadd lássam. Ha valaki utánam tolatna. A katonáknak több eszük volt, vártak...emberek...akik az állatnak ellenségei, vagy...emberek...akik az állatnak nem ellenségei.

...A dolog most már csak ennyiben marad. Az ember csak félénk farkas lehet. Kutyává sohse nemesedik. Ha belerúgnak, akkor se. Vagy nem rúgtak belé elégszer. A legnagyobb akadály, hogy egymásra hamarabb támadnak, maguknak is könnyen hazudnak. De a hűséges kutyának vagy az ellenség farkasnak sem néznek el semmit. Nincsenek olyan mértékeik, amelyek figyelembe vegyék a partner tulajdonságait. Elismerjék az előnyös adottságokat...

...Hála Istennek, ott hagytam őket. Délután már a kihűlt nyomaim szaglászta. Az igazgató a gondnok szemére hányta, hogy a kutyában felébresztette a faj büszkeségét. Most egymásra voníthatnak. A kuvasznál, mindenképp gyengébb fajták. Nincsenek szőrzaszlóik s a

farkuk is inkább csak fityeg vagy lóg, mint szöget tart. Azon kívül kibírhatatlan bűdösek. Az ember a legbűdösebb kétlábú. Ezzel még büszkélkednek is, vagy éppen még bűdösebbre kenik fel magukat. Gyávaságból pedig reszketnek egyetlen zizzenettől is. Igazán nem szeretnék ember lenni. Valamikor pedig az olvasás megtanulásáért feladtam volna kutyaságom. Lehet, akkor megérte volna. De az ételre és hálóhelyre valót csak nem venném el senki fiától. A szükség néha hadba visz, de figyelmeztetés és kihívás nélkül a máséhoz nem nyúlunk. Az volna legnagyobb szégyen. Ezekben az emberekben ilyen nem volt. Hát legyenek meg magukban. Úgy gondoltam, ezekből elegendem lett, más helyre megyek, és más foglalatosságba kezdek. Isten velünk!

...Remélem, van hozzá elegendő erőm. A kerítésen kívül, persze bizonyára nem lehet más világ, csak amilyenre az emberek képesek. Majd meglátjuk. Majd meglátjuk. Egyetlen, akire számíthatok, Véta. Egyezkedtem is Vétával, jöjjön velem, most talán vár rám az útkereszteződésnél. Elmegyünk innen. Közöséges kóborló kutyák leszünk? Gondolod, ennyivel megelégszünk? ... Nem, annál komolyabbak vagyunk. Van az alsó pataki kiserdőben egy falka. Megkeressük kegyelmességüket, felemlegetjük régebbi rokonságainkat és felvesszük régi szokásainkat. Gyáván csak nem ténfereghetünk. Nagyon elszántam magam. Az emberek nem érdemlik meg becsületes szolgálatainkat. Elszántuk magunkat. Mit érdemeltünk, hűségünkért? Meg akartak büntetni, még mi vagyunk a fegyelmezetlenek. Kóbor

kutyák nem leszünk. Visszavadulunk. Farkasokká leszünk. Aztán megleckéztetjük azokat, akik el akartak pusztítani.

Bizonyára nem tudták, kikkel van dolguk. Persze, nem olvasták végig a kuvaszokat ismertető könyvet. Inkább farkasok, mint földönfutók.

(2005 – 2012)

Tartalomjegyzék

A kölcsön vett könyvek dolga.....	3
A vonat is megpróbálja.....	11
Nem messze a világ széle.....	21
Elsikkasztott bizalom.....	34
A Telehold éjjelének ördögöcskéi.....	56
A faluvége nem a világ vége.....	68
Vérbe borult aggyal.....	90
Többek száznál mesterek.....	120
Kutyaszalonna.....	128

Szokás vagy nem, meg kell kérdezni, vajon mit tudnék mondani ekkora helyen? * Szeretném megismerni és megmutatni azoknak az embereknek a lelkét és élő környezetét, akiket a megbecsülés magaslataira érdemesnek tartok. Minden írásom, erős kötelesség vállalásából fakad. Ezen tettem indítéka, nagyapámnak tett fogadalmam. A néped szavát és tettét meg kell értened, és ezt valamilyen eszközzel tudtára kell hoznod. * Nagyszüleim kő és faházakat emeltek, nagyanyáim gyönyörű ruhákat és hozzávalókat varrtak. Nemzedékek óta. Kiválasztottaim közel laknak egymáshoz és hozzám is, hasonlóan gondolkodnak és tesznek. Nem mindenki képzeletem szülötte.* Némely kritikusomat zavarba hoztam ezzel. Felületes szemlélőnek úgy tűnhet, nem ápolom a tájnyelvet. Hát igaz annyiban, hogy nem találós kérdésekben gondolkodom. A székely nyelvet erdélyiesre hangszereltem, s minden nyers ridegséget szerető igyekezettel meglágyítottam. (www.dijo.ro)

GARABONCIA KIADÓ

*

Ez utolsó oldal, valóban a kötet hátsó külső borítója, sajnos technikai okok miatt alig olvasható